

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Magistrsko delo

**ANALIZA DELOVANJA CARINSKIH
ORGANOV NA PODROČJU VARSTVA
PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE**

Anja Karlin

Ljubljana, avgust 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

MAGISTRSKO DELO

ANALIZA DELOVANJA CARINSKIH ORGANOV NA PODROČJU
VARSTVA PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE

Kandidatka: Anja Karlin
Vpisna številka: 04043487
Študijski program: Magistrski študijski program Uprava druga stopnja
Mentor: Izr. prof. dr. Polonca Kovač

Ljubljana, avgust 2017

IZJAVA O AVTORSTVU MAGISTRSKEGA DELA

Podpisana Anja Karlin, študentka magistrskega programa Uprava druga stopnja, z vpisno številko 04043487, sem avtorica magistrskega dela z naslovom: Analiza delovanja carinskih organov na področju varstva pravic intelektualne lastnine.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Magistrsko delo je lektorirala: Tjaša Brinovec Obolnar, prof. slov. in univ. dipl. ped.

Ljubljana, 8. 8. 2017

Podpis avtorice:

POVZETEK

Področje intelektualne lastnine je obsežno, kompleksno in zelo težko obvladljivo. Varstvo intelektualne lastnine je v interesu vsakemu imetniku določene pravice, po drugi strani pa je varovanje trga pred ponaredki in piratstvom ena od temeljnih nalog v javnem interesu. Področje ponarejanja in piratstva je eno izmed najdonosnejših področij organiziranega kriminala z neobvladljivi svetovnimi razsežnostmi. Pri uvozu blaga poteka strog nadzor nad potencialnim spornim blagom. Na tem mestu igrajo pomembno vlogo carinski organi, ki prvi pridejo v stik s potencialno spornim blagom.

V magistrskem delu sta v prvem delu uporabljeni metodi deskripcije in kompilacije, ki opisujeta dejstva in povzemata stališča in mnenja različnih avtorjev. V analitičnem delu sta uporabljeni kvalitativna metoda intervjuja in statistična metoda, s pomočjo katerih je bila opravljena raziskava poročil tako na nacionalni kot mednarodni ravni.

Delo razkriva obsežno področje intelektualne lastnine, zaznane kršitve, zaseženo število predmetov, tako na nacionalni kot na ravni EU. Osredotočenost temelji na uvoznih carinskih postopkih, kjer se blago uvaža v evropsko skupnost. Prikazani so razlogi za varovanje intelektualne lastnine in pozitivni vplivi, ki jih varstvo lahko prinese.

Magistrsko delo je namenjeno predvsem seznanitvi o obsežnosti problematike ponarejanja in razkritju negativnih učinkov, ki nastanejo pri proizvodnji ponaredkov in pri nakupu le teh. Predstavljeni so segmenti, na katere moramo biti pozorni, kadar se odločamo za spletne nakupe, predvsem na mednarodni ravni.

Ključne ugotovitve kažejo na to, da so postopki varovanja intelektualne lastnine, ki nastanejo na podlagi suma carinskega organa pri uvoznih postopkih, enotni za celotno skupnost. Vse države EU zaznavajo največ problematike pri uvozu blaga s Kitajske, od koder prihaja največ ponarejenega blaga. Ne pomeni vsaka zaznana kršitev intelektualne lastnine tudi dejanskega uničenja blaga, obstajajo izjeme. Tako evropska kot nacionalna zakonodaja določata, da stroške uničenja nosi imetnik pravice.

Ključne besede: intelektualna lastnina, prepovedi in omejitve, piratstvo in ponarejanje, znamka, sum kršitve, carinski organ, carinski postopek, uničenje blaga.

SUMMARY

Analysis customs authorities in protection of intellectual property rights

The area of intellectual property is extensive, complex and very difficult to manage. Protection of intellectual property is in the interest of every right holder on the other hand market protection from counterfeit and pirated goods is one of fundamental tasks in the public interest. Area of counterfeit and pirated goods is one of the most profitable areas of organized crime with unmanageable global dimensions. During import procedure is running strict control over the potential controversial goods. At this place customer officers have very important role, because they have first contact with potentially disputed goods.

In the first part of master's thesis are used the method of description and compilation which describe the facts and summarize the views of other authors. The analytical part includes quantitative method of the interview and statistics method, through which the survey of reports was carried out both at national and international level.

Work reveals extensive intellectual property area, perceived violations, seized number of objects, both at national and EU level. The focus is on import customs procedures where goods are imported into the Community. It shows the reasons for protecting intellectual property and the positive effects that protection can bring.

The master's thesis is primarily to familiarize the extent of the problem of counterfeiting and the disclosure of the negative effects that arise in the production of counterfeits and buying them. Presented are the segments that we need to pay attention to when we decide on online purchases, especially at the international level.

The key findings show that the procedures for the protection of intellectual property arising from the suspicion of the customs authority in the import procedures are uniform for the whole Community. All EU countries perceive the most problems with import goods from China, from which the most fake goods came from. Every perceived infringement of intellectual property, doesn't mean actual destruction of goods, there are exceptions. Both European and national legislation provide that the costs of destruction are borne by the right holder.

Key words: intellectual property, prohibitions and restrictions, suspected of infringing, counterfeit and pirated goods, a trade mark, customs offices, destruction of goods.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU MAGISTRSKEGA DELA	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY	vi
KAZALO.....	vii
KAZALO PONAZORITEV	ix
KAZALO GRAFIKONOV	ix
KAZALO SLIK	ix
KAZALO TABEL.....	ix
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	x
SEZNAM TUJIH IZRAZOV	xi
1 UVOD	1
2 PODROČJE VAROVANJA INTELKTUALNE LASTNINE KOT ENO OD TEMELJNIH PODROČIJ DELOVANJA CARINSKIH ORGANOV	7
2.1 SISTEM PREPOVEDI IN OMEJITEV PRI UVOZU BLAGA V EVROPSKO SKUPNOST	7
2.2 DOLOČBE CARINSKEGA ZAKONIKA NA PODROČJU PREPOVEDI IN OMEJITEV	7
2.3 PRAVNA UREDITEV INTELKTUALNE LASTNINE V REPUBLIKI SLOVENIJI	8
2.4 RAZLOGI ZA VAROVANJE INTELKTUALNE LASTNINE.....	10
2.5 VPLIV INTELKTUALNE LASTNINE NA KONKURENČNOST.....	12
2.6 INTENZIVNA VLOGA INTELKTUALNE LASTNINE V GOSPODARSKIH PANOGAH.....	14
2.7 VRSTE INTELKTUALNE LASTNINE.....	14
2.7.1 INDUSTRIJSKA LASTNINA KOT ENO OD NAJBOLJ OBSEŽNIH PODROČIJ INTELKTUALNE LASTNINE	16
2.7.2 VLOGA ZNAMKE PRI UVOZU BLAGA NA OBMOČJE SKUPNOSTI.....	16
2.8 MEDNARODNA UREDITEV VARSTVA PRAVIC IZ NASLOVA ZNAMKE.....	17
2.9 ZDRUŽENA PRIPOROČILA WIPO GLEDE VAROVANJA »ZNANIH ZNAMK«	17
2.10 JAVNI INTERES VAROVANJA INTELKTUALNE LASTNINE V UPRAVNIH ZADEVAH	18
3 UVELJAVLJANJE IN ZAŠČITA PRAVIC IZ NASLOVA ZNAMKE.....	21
3.1 POSTOPEK ZAŠČITE PRAVICE IZ NASLOVA ZNAMKE	21
3.2 UKREPI CARINSKIH ORGANOV V PRIMERU UGOTOVLJENE KRŠITVE PRAVIC.....	25
3.3 POSTOPEK UNIČENJA BLAGA POD CARINSKIM NADZOROM	26
4 ANALIZA POMEMBNOСТИ INTELKTUALNE LASTNINE V CARINSKEM POSTOPKU UVOZA.....	29
4.1 NAMEN IN CILJI ANALIZE	29
4.2 ANALIZA WIPO IN FURS POROČIL V ODNOSU DO INTELKTUALNE LASTNINE.....	29
4.2.1 ANALIZA POROČILA WIPO.....	30
4.2.2 ANALIZA ZBRANIH POROČIL FURS GLEDE INTELKTUALNE LASTNINE ...	35
4.2.3 ANALIZA DRUGIH ZBRANIH PODATKOV	41

4.3	ANALIZA KONKRETNIH GOSPODARSKIH SPOROV Z NASLOVA ZAŠČITE INTELKTUALNE LASTNINE.....	43
4.4	KVALITATIVNA RAZISKAVA POMENA INTELKTUALNE LASTNINE V CARINSKIH POSTOPKIH.....	50
5	REZULTATI RAZISKAVE	54
5.1	PREVERITEV HIPOTEZ	54
5.2	PRISPEVEK K ZNANOSTI, STROKI IN PRAKSI	58
6	ZAKLJUČEK.....	60
	LITERATURA IN VIRI.....	65
	PRILOGE	72

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število primerov kršitev po letih	30
Grafikon 2: Rezultati sproženih postopkov zaradi suma kršitev 2015.....	31
Grafikon 3: Države izvora blaga po odstotkih 2015.....	32
Grafikon 4: Število zaseženih kosov glede na vrsto prometa po letih od 2011 do 2015 ...	32
Grafikon 5: Število obravnavanih primerov glede na vrsto prometa po letih od 2011 do 2015.....	33
Grafikon 6: Število obravnavanih primerov zaradi suma kršenja IL po letih.....	36
Grafikon 7: Število zadržanih kosov blaga zaradi suma kršitve IL po letih	37
Grafikon 8: Število obravnavanih primerov in število zaseženih kosov v poštnem prometu (primerjava po letih).....	38
Grafikon 9: Rezultati kontrole zaradi suma kršitev IL za leto 2016	39
Grafikon 10: Število zaseženega blaga glede na vrsto v letu 2016	39
Grafikon 11: Imena znamk po številu zadržanih kosov v letu 2016	40
Grafikon 12: Države, iz katerih prihaja sporno blago za leto 2016.....	41

KAZALO SLIK

Slika 1: Vrste intelektualne lastnine.....	15
--	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število registriranih znamk po letih.....	24
Tabela 2: Število obravnavanih primerov in število zadržanih kosov blaga po posameznih državah članicah in primerjava po letih 2014 in 2015.....	34

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BDP	Bruto domači proizvod
EKČP	Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah
EPO	Evropska patentna organizacija
EU	Evropska unija
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
RS	Republika Slovenija
TIRS	Tržni inšpektorat Republike Slovenije
URS	Ustava Republike Slovenije
URSIL	Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino
ZASP	Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah
ZDAVP-2	Zakon o davčnem postopku
ZICZEU	Zakon o izvajanju carinske zakonodaje evropske unije
ZIL	Zakon o industrijski lastnini
ZUP	Zakon o splošnem upravnem postopku
ZVTPPV	Zakon o varstvu topografije in polprevodniških vezij

SEZNAM TUJIH IZRAZOV

EUIPO	European Union Intellectual Property Office
EUTM	European Union Trade Mark
TRIPS	Trade Related Intellectual Property Rights
WCO	World Customs Office
WIPO	World Intellectual Property Office
WTO	World Trade Organization

1 UVOD

Globalizacija je sprožila naval hitrih sprememb trga, kar po eni strani prinaša veliko konkurence ter ugodnejše cene, na drugi strani pa prinaša tudi temno plat ponudbe, manj kvalitetnih, drugorazrednih in včasih tudi nevarnih izdelkov. Danes se že skoraj vsak posameznik srečuje s spletnimi trgovinami, bodisi na domačem trgu ali mednarodnem trgu, vsi pa se zavedamo, da smo priča prenasičenosti izdelkov na trgu. Podobne ali enake izdelke ponujajo različni ponudniki po zelo različnih cenah. Ljudje se velikokrat zanašamo le na ceno nekega izdelka, vendar se žal prevečkrat izkaže, da cena ni kriterij, po katerem bi morali kupovati blago. To je še veliko bolj pomembno, kadar kupujemo izdelke v mednarodnih trgovinah s tujih trgov. Ko je govora o mednarodni trgovini iz tretjih držav, igra pomembno vlogo Finančna uprava RS, ki ima ne samo odločilno vlogo na področju carine in davkov, ampak tudi pri varovanju državljanov, okolja, narave, kulturne dediščine, finančnih in gospodarskih interesov ter pri varovanju intelektualne lastnine. Ker smo del Evropske unije, je vse to delovanje in varovanje pomembno na celotnem področju Unije in ne samo na področju posamezne države.

V svojem magistrskem delu sem se osredotočila na analizo delovanja carinskih organov na enem izmed ključnih področij prepovedi in omejitev, natančneje na področju varovanja pravic intelektualne lastnine. Izbira teme je bila povezana z mojo zaposlitvijo na carinski pošti, kjer se na dnevni ravni srečujemo z blagom, ki ne bi smelo priti v evropsko skupnost zaradi takšnih ali drugačnih razlogov oziroma določenih prepovedi in omejitev. Pri izbiri tematike sem se poglobila v nadzor carinskih organov, ki ga izvajajo za blago, ki prispe na območje skupnosti. Pri uvozu »tvegane blaga«, ki je lahko na seznamu prepovedi in omejitev, in pri izpeljavi uvoznega postopka pridobitve dovoljene rabe oz. uporabe velikokrat nastane kopica težav, nestrinjanj ter nejevolje s strani uvoznikov. Največja težava, ki sem jo zasledila, je predvsem nepodučenost strank glede omejitev in prepovedi uvoza. Poleg tega se večkrat ne zavedajo tveganja, ki ga sprejmejo z nepremišljenimi spletnimi nakupi. Zaradi omenjene problematike sem se odločila področje intelektualne lastnine podrobno analizirati in raziskati, predvsem z vidika uvoza blaga v Evropo.

Pobiranje dajatev, carin in trošarin je prioriteta carinskih organov. Vendar samo polnjenje proračuna z različnimi pobranimi sredstvi ni edina naloga, ki jo izvajajo carinski organi. Ena od njihovih pomembnejših, če ne celo najpomembnejša naloga je nadzor nad blagom, ki je predmet uvoza, izvoza, tranzita ali drugega postopka. V povezavi s tem nadzorom se je pojavila tudi odgovornost nadzora nad blagom, za katerega veljajo prepovedi in omejitve. Na tem mestu igrajo carinski organi ključno vlogo, saj prvi pridejo v stik s takim blagom in imajo možnost, da ustavijo uvoz oz. da preprečijo širjenje blaga po tržišču. Dovolj je že sum kršitve pravice intelektualne lastnine, da lahko carinski organi prekinijo prepustitev blaga ali ga zadržijo. Zadrževanje blaga, pri katerem obstaja sum kršitve, je za uvoznika blaga velika ovira, po drugi strani pa je za imetnika pravice neka prednost. Saj se varuje njegova ideja, produkt, konkurenčnost, njegov izum in ne

nazadnje tudi njegov prihodek oz. dobiček. Zato sem želela s svojim raziskovanjem bralca seznaniti s pomembnostjo intelektualne lastnine, kadar se odloča za nakup blaga.

Zaupanje državi in njeni vlogi pri varovanju notranjega trga je na nizki ravni. Vendar je razlog za to ravno v nepodučenosti strank, ki nastopajo v vlogi uvoznikov. Nekateri pa zavestno delujejo proti državi in njenim pravilom, ker verjamejo, da so postavljene omejitve brezpredmetne in predstavljajo le nepotrebne ovire na trgu. Na drugi strani sta največja dejavnika, ki vplivata na delovanje, stranka in cena. Cene v azijskih spletnih trgovinah različnih ponaredkov blagovnih znamk se občutno razlikujejo od cen originalnih produktov, ki jih ponujajo v naših trgovinah. Varovanje intelektualne lastnine je zato še toliko bolj pomembno. Želim, da bi po branju mojega magistrskega dela ljudje začeli razmišljati o nakupu originalnih in domačih produktov ter s tem začeli spoštovati inovacije in lastnino tistih, ki so trdo delali, da so lahko zaščitili svoje unikatne produkte. Pomembno sporočilo je tudi to, da lahko le mi potrošniki vplivamo na ponudbo izdelkov na trgu. Mi odločamo, kakšne produkte bomo kupovali, po kakšni ceni in kakšne kakovosti. Potrebno se je začeti zavedati, kako pomembno vlogo na delovanje trga imajo naši vsakodnevni nakupi in odločitve. Vsi posamezniki lahko z malenkostnimi odločitvami prispevamo k zagonu in uspešnosti našega gospodarstva.

Podjetja, ki želijo varovati svoje ideje, izume, produkte ali storitve, imajo pri tem kar nekaj ovir oz. dolgotrajnih postopkov, ki se jim ni mogoče izogniti, če se želijo zavarovati. Postopki prijav in registracij niso enostavni, niso hitri in velikokrat za seboj potegnejo stroške, ki bremenijo posameznika oz. podjetje. Vlaganje v neko idejo oz. izum mora biti res premišljeno in področje trga, na katerem bomo produkt ponudili, dovolj raziskano, preden se odločimo za postopek zaščite. Tudi podjetja namenjajo veliko denarja in časa, da pridobijo ustrezno varstvo, vendar pa se zavedajo, da je to nujnost, ki jo danes zahteva delovanje tako na notranjem kot mednarodnem trgu.

S svojim magistrskim delom sem želela raziskati področje intelektualne lastnine, vrste intelektualne lastnine ter postopke, s katerimi lahko posamezne vrste intelektualne lastnine zaščitimo. Prav tako sem želela odgovoriti na vprašanje, ali varovanje intelektualne lastnine prinaša pozitivne ali negativne učinke na trgu. V nadaljevanju dela sem z raziskavo ugotovila, katera področja so najbolj problematična, kakšno je število kršitev in kakšni so ukrepi za preprečevanje le teh. Pri raziskovanju so mi bile v pomoč znanstveno-raziskovalne metode, na podlagi katerih sem skušala potrditi spodaj postavljene hipoteze. Odgovori in ugotovitve na spodaj postavljene hipoteze so mi pomagali priti do želenih zaključkov in odgovorov. Postavila sem si naslednje hipoteze:

H 1: Varstvo pravic intelektualne lastnine je najbolj obsežno področje med prepovedmi in omejitvami, po drugi strani pa predstavlja tudi eno od prioritetenih področij delovanja carinskih organov.

Pri hipotezi 1 gre predvsem za poglobljeno preučevanje obstoječe zakonodaje in strokovne literature. Uporabljena je metoda analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov.

H 2: Pravo EU tudi za območje Slovenije enotno ureja postopek carinskega organa pri odkritju blaga, za katerega obstaja sum, da krši pravice intelektualne lastnine.

Trditev pri hipotezi 2 sem raziskovala z analizo predpisov, ki urejajo področje intelektualne lastnine. Pri raziskovanju sta bili v ospredju normativna in primerjalna metoda. Pri tej hipotezi sem uporabila tudi rezultate raziskave sodne prakse na tem področju.

H 3: Največ sumov kršitev in zasega blaga v RS nastane z uvozom blaga s Kitajske, kar vodi v uničenje blaga.

H 3.1: Vsak zaseg blaga na podlagi predhodnega suma s strani carinskih organov pomeni uničenje le tega pod carinskih nadzorom.

H 3.2: Po ZICPES/ZICZEU se blago, za katerega je ugotovljena kršitev intelektualne lastnine, uniči na stroške kršitelja.

Zadnja hipoteza je razdeljena na dve tezi. Zanimalo me je, katera je tista država, od koder prihaja največ prepovedanega blaga, in predvsem kakšen je postopek, ko je sum carinskega organa potrjen. V drugi tezi hipoteze 3 pa sem želela izvedeti, kdo dejansko nosi stroške uničenja blaga, če do njega pride. V povezavi s tem sem v praksi že večkrat zasledila nasprotovanja in različne razlage. Raziskovanje prvega dela te hipoteze je bilo statistično usmerjeno, za drugi del hipoteze pa je bila uporabljena aksiološka-deontološka metoda.

Namen magistrskega dela je bil raziskati, kateri ter na kakšen način mednarodni in nacionalni pravni akti urejajo področje varovanja prepovedi ter omejitev in ali so ti postopki enotni za vse države evropske skupnosti. Želela sem preučiti področje intelektualne lastnine in njeno vlogo ter obseg v carinskih postopkih uvoza blaga v Evropo. Poleg tega sem si pri razumevanju obsežnosti in kompleksnosti intelektualne lastnine pomagala tudi z analizo poročil, ki so bila izdana na ravni EU in na nacionalni ravni.

Cilj magistrske naloge je bil pridobiti podatke o varstvu pravic ter podatke o številu kršitev, tako na slovenskem ozemlju kot na nivoju Evropske unije. Prav tako je bil cilj opraviti raziskavo, kako odgovorni organi postopajo v primeru odkritih kršitev ter kakšni so njihovi ukrepi. Ob enem pa sem želela ugotoviti obsežnost varstva in kršitev pravic intelektualne lastnine.

Glavni cilj je bil predstaviti tveganje, ki lahko nastane pri nepremišljenih nakupih preko spleta ter ozavestiti posameznike o pomembnosti spoštovanja intelektualne lastnine. V tem delu sem vključila še imetnika pravice iz prakse, ki je podal svoje mnenje in še dodatno okrepil pomembno vlogo varovanja in ščitenja intelektualne lastnine.

Pri pregledu dosedanjih raziskav s področja varovanja intelektualne lastnine sem v bazi podatkov naletela na štiri magistrske naloge ter eno diplomsko, ki se v nekaterih

elementih ujemajo z mojo izbrano tematiko. Vendar pa se nobena od njih ne dotika konkretno uvoza prepovedanega blaga v Unijo. Omenjene naloge so:

- Stankić Rupnik M. (2008). Magistrsko delo. *Ekonomске posledice kršitev nekaterih pravic intelektualne lastnine ter načini reševanja sporov s tega področja*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Otovič V. (2014). Magistrsko delo. *Vloga carinskih organov pri varstvu pravic intelektualne lastnine*. Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Kranj.
- Dermastia P. (2009). Magistrsko delo. *Varstvo intelektualne lastnine na osnovi zaščite domene kot blagovne znamke*. Fakulteta za Upravo, Ljubljana.
- Hudarin S. (2012). Magistrsko delo. *Ponaredki blagovnih znamk višjega cenovnega razreda*. Fakulteta za varnostne vede, Maribor.
- Šenveter M. (2005). Diplomsko delo. *Analiza smotrnosti varovanja intelektualne lastnine na tržiščih EU*. Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor.

Navedena magistrska in diplomska dela se le delno prekrivajo z mojo izbrano temo. Vendar pa sta dve deli tisti, pri katerih so zbrani podatki, ki se dotikajo tudi moje teme. Pri magistrski nalogi Sare Hudarin je izdelana zanimiva raziskava z naslovom: »Zakaj kupujemo ponaredke oziroma zakaj jih ne kupujemo?« Analizirala sem določene rezultate opravljene raziskave, ki se dotikajo vprašanj glede nakupov ponaredkov. Prav tako je v tem raziskovalnem delu opravljen intervju z vodjo maloprodajnih trgovin, ki distribuirajo čez osemdeset svetovno znanih blagovnih znamk vseh cenovnih razredov. Zbrane podatke omenjene avtorice sem analizirala kot pomoč pri izdelavi nadaljnje raziskave in analize.

Pri magistrski nalogi Vojka Otoviča je narejena analiza vloge carinskih organov pri varstvu pravic intelektualne lastnine znotraj prepovedi in omejitev. V analizi primerja različne pravne vire med seboj in njihovo izključljivost. S svojo raziskavo je prišel do pomembnih podatkov, ki so mu pomagali podati predloge za izboljšave na omenjenem področju.

Poleg omenjenih magistrskih nalog je narejeno nekaj analiz in raziskav v strokovni literaturi. Pri svojem raziskovanju sem povzela le glavne podatke, ki se dotikajo mojega dela. Moje delo se od drugih razlikuje v podrobnostih raziskave uvoza blaga, nadzora nad tem blagom ter posledično odkrivanjem kršitev intelektualne lastnine z uvozom blaga na območje skupnosti. Za razliko od drugih raziskovalcev sem izvedla tudi metodo intervjuja, kjer sem pridobila podrobnejše informacije glede izbrane problematike, predvsem s postopkovnega vidika. Metoda intervjuja, ki je bila izvedena z enim izmed lastnikov pravice iz naslova znamke, je pripomogla k razumevanju pomembnosti pravičnega in pravičnega delovanja na trgu. Zaradi zapisanega torej menim, da je moje raziskovalno delo izvirno ter bo pripomoglo predvsem k lažjemu razumevanju vloge intelektualne lastnine v vsakdanjem življenju.

Pri raziskovalnem delu sem uporabila znanstveno-raziskovalne metode. Raziskovanje je potekalo s pomočjo induktivne in deduktivne metode (sklepanje iz splošnega v posamično in obratno). V delu je zajet pregled primarnih virov, nacionalnih aktov, mednarodnih

aktov, zakonov, podzakonskih aktov in predpisov, ki se vsebinsko nanašajo na področje, obravnavano v delu. Zajeti so tudi podatki iz sekundarnih virov, kamor spadajo tuja in domača strokovna literatura, znanstveni članki, poročila ter priporočila. Strokovne informacije, ki so del pravnih in strokovnih virov in publikacij, so mi pomagale pri razumevanju problematike mojega raziskovalnega dela. Za še lažje razumevanje sem uporabila nekaj konkretnih primerov iz sodne prakse. Uporabljena je tudi komparativna metoda.

Teoretični del magistrskega dela vsebuje metodi deskripcije (opis dejstev, procesov in pojmov) in kompilacije (povzemanje izsledkov, stališč in opazovanj tujih avtorjev). V nadaljevanju sem uporabila tudi opisno metodo, s pomočjo katere bodo navedene vsebine in spoznanja domačih ter tujih avtorjev. Kvalitativno metodo sem uporabila pri izvedbi intervjuja, pridobljene odgovore sem v nadaljevanju analizirala. Pri analizi in raziskovanju primerov sodne prakse, ki temeljijo na intelektualni lastnini, sem uporabila metodo študije primerov. Določene že zbrane statistične podatke v poročilih sem obdelala s statistično metodo.

Celotno magistrsko delo je sestavljeno iz naslednjih poglavij:

prvo poglavje magistrskega dela predstavlja uvod, v katerem je predstavljena problematika in predmet proučevanja s postavljenimi hipotezami, namenom in ciljem raziskovanja, ocenami dosedanjih raziskav, metodo raziskovanja ter s strjenim opisom poglavij.

V drugem delu magistrskega dela sem analizirala področje, s katerega izhaja moja glavna tematika, torej področje prepovedi in omejitev v carinskih postopkih. Pozornost sem namenila določbam carinskega zakonika, ki urejajo omenjeno področje, poleg tega pa sem vključila še nacionalno zakonodajo, ki ureja področje intelektualne lastnine. Poiskala sem razloge za varovanje intelektualne lastnine ter njen vpliv na konkurenčnost trga. V nadaljevanju poglavja sem s pomočjo poročila o gospodarskih panogah, kjer se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, in o gospodarski uspešnosti v EU, ki sta ga izdala Evropski patentni urad (EPO) in Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO), analizirala ključne ugotovitve, ki kažejo na pomembno vlogo intelektualne lastnine v gospodarskih panogah. Raziskala sem obseg intelektualne lastnine in se osredotočila na področje industrijske lastnine, ki je eno od najobsežnejših področij varovanja intelektualne lastnine. Ker je tudi industrijska lastnina sama po sebi širok pojem, sem v nadaljevanju svojo pozornost usmerila na vlogo »znamke«, kot eno izmed področij industrijske lastnine. Opisala sem vlogo znamke in njeno mednarodno ureditev varstva. Nadaljevanje raziskave me je vodilo do združenih priporočil svetovne organizacije WIPO o varovanju znanih znamk. Za zaključek poglavja sem skušala ugotoviti, kakšen je javni interes varovanja intelektualne lastnine.

V tretjem poglavju sem natančneje analizirala uveljavljanje in postopke pridobitve pravic iz naslova znamke. Zanimalo me je, kakšni postopki potekajo in kakšni stroški nastanejo v ozadju, preden je neka znamka zavarovana. Znamko se lahko zaščiti tako na nacionalni

kot mednarodni ravni. V nadaljevanju poglavja so raziskani ukrepi carinskih organov v primeru ugotovitve kršitve pravic in postopek uničenja blaga pod carinskim nadzorom.

Četrto poglavje temelji na analizi pomembnosti intelektualne lastnine v carinskem postopku uvoza blaga. Narejena je bila analiza poročila WIPO iz leta 2016 glede intelektualne lastnine v obsegu celotne evropske skupnosti. Na podlagi analize sem pridobila jasno sliko glede obsega intelektualne lastnine na ravni EU, zato sem v nadaljevanju naredila še analizo poročil FURS, kjer so zbrani podrobnejši podatki glede varovanja intelektualne lastnine znotraj Slovenije. Z zbranimi podatki sem ugotovila, kakšne so razsežnosti problematike kršitve intelektualne lastnine. V nadaljevanju poglavja sem o omenjeni problematiki analizirala nekaj ugotovitev drugih avtorjev in raziskala primere sodnih judikatov. Za konec pa sem naredila kvalitativno raziskavo z metodo intervjuja. Na podlagi omenjene raziskave sem želela pridobiti konkretne odgovore glede delovanja carinskih organov pri ugotovljenih sumih kršitev pravic intelektualne lastnine pri uvozu blaga v skupnost. Odgovore na vprašanja je podala oseba zaposlena na generalnem carinskem uradu, natančneje na oddelku za prepovedi in omejitve. Metoda intervjuja je bila prav tako izvedena na nasprotni strani, in sicer z enim izmed imetnikov pravic iz naslova znamke, ki je poudaril pomembnost varovanja in predvsem spoštovanja intelektualne lastnine, hkrati pa je podal mnenje glede uveljavljenih postopkov in pravnih aktov, ki urejajo postopke.

Peto poglavje magistrskega dela zajema predstavitev doseženih rezultatov in ciljev raziskave. Poglavje se nadaljuje s preveritvijo zastavljenih hipotez, torej potrditvijo oziroma zavrnitvijo le teh. Temu sledi prispevek mojega dela k znanosti, stroki in praksi.

V zadnjem poglavju so zbrane moje misli, zaključni sklepi ter nove ugotovitve, do katerih sem prišla med raziskavo na izbranem področju.

2 PODROČJE VAROVANJA INTELKTUALNE LASTNINE KOT ENO OD TEMELJNIH PODROČIJ DELOVANJA CARINSKIH ORGANOV

Kaj sploh je intelektualna lastnina, kako jo opredeliti? Najbolj primerna se mi zdi opredelitev, ki jo navaja Pretnar, in sicer da intelektualna lastnina kot taka sploh ne potrebuje posebne razlage. Jasno je namreč, da gre za vrsto lastnine, ki izvira iz človekovega intelekta oziroma razuma (po Pretnar, 2002, str. 19).

Vloga intelektualne lastnine s področja gospodarstva sega na več različnih področij. Povečuje konkurenčnost subjektov na trgu, krepi dolgoročni razvoj, raziskave in investicije, vpliva na vzpostavljanje novih vej gospodarstva, odpira nova delovna mesta in povečuje prihodke države z naslova pobiranja davkov (po Dermastia, 2009, str. 6).

2.1 SISTEM PREPOVEDI IN OMEJITEV PRI UVOZU BLAGA V EVROPSKO SKUPNOST

Biti član Evropske unije definitivno pomeni prednost, kadar govorimo o prenosu blaga med državami članicami. Kljub prostemu pretoku blaga znotraj skupnosti pa vseeno ostajajo ukrepi in strog nadzor nad uvozom in izvozom blaga v tretje države. Za te države veljajo uvozne omejitve in uvozne dajatve, ki so uvedene iz fiskalnih razlogov, za zbiranje finančnih sredstev potrebnih za financiranje javnih odhodkov (po Pernek, Škof, 2001, str. 242). Razlog za nastanek uvoznih dajatev je prehod blaga preko državne (carinske) meje, predmet prehoda pa je blago, ki je predmet zunanjetrgovinske menjave (po Pernek, 2001, str. 212). Carinski nadzor poteka nad blagom, ki prihaja v evropsko skupnost iz tako imenovanih tretjih držav. Carinski nadzor je opredeljen že v ZdavP-2 kot oblika davčnega nadzora (po Jerovšek in Kovač, 2008, str. 143). Da poteka na vstopnih točkah carinski nadzor nad vnesenim blagom je jasno, obstaja pa tudi takšno blago, katerega nadzor je še bolj pod drobnogledom. Carinski organi pri izvajanju pregleda blaga prvi pridejo v stik z blagom, zato je njihova vloga pri upoštevanju prepovedi in omejitev najbolj pomembna, saj lahko zaustavijo in preprečijo uvoz prepovedanega blaga na območje skupnosti. Vojko Otovič v poglavju o prepovedih in omejitvah navaja, da je razmejitvev med prepovedmi in omejitvami težko določljiva, zato je najbolj primerno, da se uporablja skupni izraz; torej prepovedi in omejitve. Carinski organi imajo v tem segmentu dve pomembni nalogi, in sicer zaščito ekonomskih interesov EU ter zagotavljanje varnosti in zaščite celotne EU (po Otovič, 2012, str. 2).

2.2 DOLOČBE CARINSKEGA ZAKONIKA NA PODROČJU PREPOVEDI IN OMEJITEV

Če gledamo izključno z vidika uvoznih postopkov, so prepovedi in omejitve v postopkih uvoza vedno vezane na določen carinski postopek pridobitve rabe ali uporabe blaga. Torej ko je blago v nekem postopku pridobitve dovoljenja, lahko carinski organ preveri, ali za konkretno blago veljajo kakšne prepovedi in omejitve.

Najpomembnejši pravni vir evropskega carinskega prava je prenovljeni Carinski zakonik unije, Uredba 952/2013 (po Karner, 2016, str. 10), ki v svojem 134. členu določa, da lahko za blago, ki je pod carinskim nadzorom, veljajo po potrebi prepovedi in omejitve, ki so upravičene med drugim iz razlogov javne morale, javnega reda ali javne varnosti, varovanja zdravja in življenja ljudi, živali ali rastlin, varstva okolja, varstva narodnega bogastva umetniške, zgodovinske ali arheološke vrednosti in varstva industrijske ali poslovne lastnine, vključno s kontrolami predhodnih sestavin za prepovedane droge, blago, ki krši nekatere pravice intelektualne lastnine, in gotovino, kakor tudi za izvajanje ukrepov za ohranjanje in upravljanje ribolovnih virov ter ukrepe trgovinske politike.

Vloga prepovedi in omejitev se je z leti stopnjevala, saj novi zakonik v primerjavi s starejšim (Uredba 2913/1992) ponuja podrobnejšo opredelitev področij prepovedi in omejitev ter še bolj poudarja njihovo spoštovanje in upoštevanje pri izvajanju carinskih postopkov.

Razmerje sodelovanja pri sprejemanju zakonodajnih odločitev sveta in Evropskega parlamenta opisuje Grad (2010, str. 129), ko navaja, da je svet medvladni organ, nekakšna konfederalna skupščina in je po svoji sestavi ter načinu dela tipičen izraz EU kot mednarodne organizacije. Evropski parlament pa je predstavniško telo ljudstev EU, ki je oblikovano podobno kot parlamenti držav, vendar je bil do uveljavitve Lizbonske pogodbe njegov položaj bistveno šibkejši.

Moja izbrana tematika tega magistrskega dela je izključno osredotočena le na eno od omenjenih področij prepovedi in omejitev, to je varstvo intelektualne lastnine oziroma natančneje industrijske lastnine.

2.3 PRAVNA UREDITEV INTELEKTUALNE LASTNINE V REPUBLIKI SLOVENIJI

Kadar govorimo o intelektualni lastnini in njeni nacionalni pravni ureditvi, je potrebno izpostaviti naslednje zakone: Zakon o industrijski lastnini (ZIL), Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP), Zakon o varstvu topografije in polprevodniških vezij (ZVTPPV) ter Zakon o izvajanju carinske zakonodaje evropske unije (ZICZEU). Poleg omenjenih zakonov ne smemo pozabiti omeniti še Ustave RS (URS), Kazenskega zakonika RS (KZ-1), Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP) ter Obligacijskega zakonika RS (OZ).

Po Ustavi Republike Slovenije se ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe uporabljajo neposredno ter jih ni potrebno prevzeti v slovensko zakonodajo. V Sloveniji velja trenutno 23 mednarodnih pogodb s področja intelektualne lastnine. Ustava v svojem 60. členu zagotavlja pravice iz ustvarjalnosti z varovanjem avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti.

Šturm v komentarju ustave poudarja, da ta z zgoraj omenjenim členom ne zajame vseh področij človekove ustvarjalnosti, zaradi česar se omenjene vrste ustvarjalnosti interpretirajo široko, tako da je možno z njimi izraziti človekovo kreativnost. Ustava izpostavi le avtorsko pravico, na podlagi navedene dejavnosti pa posredno med navedene

pravice uvrščamo še pravico izvajalcev, patent, izum, model, pravico na novih sortah ter pravico na topografiji polprevodniških vezij. Nadalje ponuja razlago intelektualne lastnine, za katero poudarja, da jo je treba razlikovati od pravic iz ustvarjalnosti, saj bi morali med slednje uvrstiti tudi varstvo pred nelojalno konkurenco in poslovnimi skrivnostmi (po Šturm, 2002, str. 599-606).

Glede pravic iz ustvarjalnosti je potrebno omeniti tudi EKČP in njena 8. ter 10. člen, ki govorita o spoštovanju zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja ter o svobodnem izražanju. Javna oblast se sme v te pravice vmešavati le takrat, kadar je to določeno v zakonu in kadar gre za državno varnost, javno varnost ali ekonomsko blaginjo države.

Poleg Ustave je potrebno omeniti tudi ZUP. Organi, ki morajo odločati po njem, so: državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil. Državni organi so organi državne uprave: vlada, ministrstva in njihovi organi v sestavi ter organi teritorialne dekoncentrirane državne uprave, kot so upravne enote in neposredne izpostave ministrstev (po Jerovšek, 2007, str. 11). ZUP je splošni upravni postopkovni predpis o pravicah, obveznostih ali pravnih koristih posameznikov, pravnih oseb ali drugih strank v postopku.

V kolikor gre med postopkom za izterjavo druge denarne nedavčne obveznosti, je izvršilni naslov lahko odločba, sklep ali plačilni nalog oz. odločba o prekršku (po Jerovšek in Kovač, 2008, str. 154). Zakon o davčnem postopku ureja vrstni red uporabe davčnih in drugih predpisov v davčnih zadevah. Predpisana je večstopenjska subsidiarnost. V davčnih zadevah se postopa po naslednjih predpisih in po naslednjem vrstnem redu: po mednarodni pogodbi, po zakonu o obdavčenju, po ZDavP-2 in po zakonu, ki ureja davčno službo, oziroma zakonu, ki ureja carinsko službo. V inšpekcijski davčni zadevi pa tudi po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru (ZIN) in to za ZdavP-2 in pred ZUP, nato pa se uporabi v vseh davčnih zadevah še ZUP glede vprašanj, ki s predhodnimi predpisi niso urejena (po Jerovšek in Kovač, 2008, str. 46). Po ZdavP-2 (členi od 127 do 141) poznamo štiri oblike davčnega nadzora: notranji davčni nadzor – kontrola obračunov, carinski nadzor, davčno preiskavo in davčni inšpekcijski nadzor (po Jerovšek in Kovač, 2008, str. 143).

Carinski organ postopa subsidiarno v skladu z ZdavP-2, ki je domači davčni postopkovni predpis. Uporaba tega zakona pride v poštev, kadar se odloča o obveznostih in pravicah posameznikov, pravnih oseb in drugih strank v postopku pobiranja davkov, daje pomoč pri pobiranju davkov ali izmenjavi podatkov drugim državam članicam, ko izvaja mednarodno pogodbo v izogib dvojnemu obdavčevanju (po Stupica, 2013, str. 69)

Pri intelektualni lastnini sta najbolj pomembna pravna akta ZASP in ZIL, poleg njiju pa še ZVTPPV. ZASP se opredeljuje na eno vejo intelektualne lastnine, in sicer na avtorsko pravo. Opredeljuje sestavine avtorskega dela, domneve avtorstva, soavtorje, avtorje združenih del, vsebino materialnih avtorskih pravic in drugih pravic avtorja, razmerje med avtorsko in lastninsko pravico, vsebinske omejitve avtorske pravice, začetek in učinke teka rokov pri trajanju avtorske pravice ter avtorski pravici v pravnem prometu. Smiselno se

uporablja tudi za sorodne pravice. ZASP določa tudi, da je avtor fizična oseba, ki je ustvarila avtorsko delo. Zaradi omenjenega je avtor deležen tudi določenih pravic, in sicer moralnih, materialnih in drugih avtorskih pravic.

Avtorsko delo je rezultat človeškega ravnanja, saj je samo človek zmožen ustvarjanja, pri čemer pa ima lahko različne stopnje volje in zavesti (po Trampuž, Oman, Zupančič; 1997, str. 30).

ZIL je skozi leta prenesel v pravni red RS veliko direktiv Evropskega parlamenta in sveta. ZIL določa vrste pravic industrijske lastnine, postopke za registracijo pravic ter sodno varstvo in zastopanje strank v postopkih. Pravice, ki so določene v zakonu, pa so patent, model, znamka, dodatni varstveni certifikat in geografska označba. Ima predvsem urejevalno nalogo. Ob splošno sprejetih načelih, ki veljajo v našem nacionalnem in še posebej mednarodnem pravu industrijske lastnine, je bilo pri pripravi zasnove in še posebej vsebine določb ZIL striktno upoštevano, da naj bi bile vse najpomembnejše kategorije pravic industrijske lastnine urejene v enem samem zakonu. Vsebina postopkov v zvezi z njimi pa je določena v zakonu in ne v pravilnikih za njegovo izvajanje (po Pučnik, 2004, str. 466).

2.4 RAZLOGI ZA VAROVANJE INTELEKTUALNE LASTNINE

Zdaj, ko vemo, kaj je intelektualna lastnina, je naslednje vprašanje, zakaj jo ščitimo. Seveda sledi preprost odgovor, gre namreč za premoženje podjetja, ker ima zaščitena intelektualna lastnina vrednost in s tem posledično vpliva na vrednost celotnega podjetja, prav tako pa krepi tržni položaj.

Varovanje intelektualne lastnine je pomemben del socialnega, kulturnega in ekonomskega razvoja (po Tamindžić, 2012, str. 75). Razlogov za ščitenje je več, eden od najpomembnejših je izdelava ponaredkov, ki zmanjšuje vrednost neke znamke in povečuje stopnjo tveganja. Z zaščito intelektualne lastnine se pridobijo tudi ime, izum, produkt, kar kasneje lahko privablja investitorje in omogoča lažji vstop na tuji trg. Četudi je zaščita neopredmetena, podjetju viša vrednost.

Varovanje intelektualne lastnine je pomemben del socialnega, kulturnega in ekonomskega razvoja. Po drugi strani pa predstavlja njihovo varovanje skupek nekakšnih pravil, ki urejajo pravice na intelektualnih stvaritvah (po Kocbek, 1993, str. 7).

V Pretnerjevem delu je moja pozornost pritegnila trditev, ki jo je povzel po Cornish, Williamu R., in sicer da naj bi bile vse podeljene pravice intelektualne lastnine negativne, saj na nek način preprečujejo drugim, da bi naredili neko stvar, do katere so prišli samostojno. Vendar pa tega ne morejo izkoristiti, saj je le to že zaščitena pravica nekoga tretjega. V nadaljevanju pa je avtor analiziral in zavrnil zgornjo trditev in trdi, da intelektualna lastnina prinaša pozitivne rezultate.

Moje mnenje je na tem mestu deljeno. Verjamem, da prinaša prednosti za tistega, ki lastnino zavaruje, daje mu neke vrste varnost, ki lahko traja neko daljše časovno obdobje.

Prav tako je pozitivno to, da se na trgu pojavlja manj piratstva in ponarejanja. Na drugi strani pa na nek način takšna zaščita ovira razvoj podobnih produktov, za katere se hitro razvije sum, da kršijo neko pravico. Poleg tega lahko razviješ neko dobro znamko ali izum in v trenutku, ko želiš narediti registracijo, ugotoviš, da te je nekje nekdo že prehitel z isto idejo.

Likar in drugi v svojem prispevku navajajo, da ni pomembno le varovanje pravic in ustvarjanje zakonov, ampak da gre predvsem za to, da se podjetjem oz. posameznikom zagotovi možnost prodaje in distribucije vsem potrošnikom, ne da bi bili pri tem njihovi produkti predmet piratstva. Stopnjuje se pomembnost intelektualne lastnine, postaja in predstavlja veliko ekonomsko vrednost (Likar in drugi, 2013, str. 139-140)

Burgar je v svojem delu povzel misel Rogerja Burta, ki pravi, da je »intelektualna lastnina vredna toliko, kolikor je znajo podjetju nekdo pripravljen plačati«. Hkrati opozarja na podcenjevanje lastnega znanja in tržne pasivnosti v zvezi s tem. Saj na ta način podjetja izgubljajo vir prihodka in v nadaljevanju tudi dobiček. Ekonomski učinki varstva se pokažejo nekje med 3 in 5 leti (po Burgar, 2002, str. 16). Marn pa na primer omenja, da se lahko industrijska lastnina uporabi tudi kot jamstvo za najemanje posojil, saj v primerih, ko je potrebno oceniti vrednost podjetja, le te dvignejo njegovo vrednost (po Marn, 2000, str. 42)

O'Connor je leta 2014 naredil raziskavo o intelektualni lastnini na Kitajskem in v Tajvanu, ki sta šele pred kratkim vstopila v svet spoštovanja intelektualne lastnine. Nobena od teh dveh držav nima standardnih predpisov, kot jih ima npr. ZDA. Miselnost v teh dveh azijskih državah je bila glede ponaredkov zelo pozitivna. Ponarejanje naj bi bilo po njihovem pozitivno laskanje izvirnemu izdelku. V ZDA je zelo dobro razvit sistem prepovedi in omejitev, ki deluje že več 200 let. Zelo dobro imajo izdelane definicije intelektualne lastnine, na drugi strani pa bosta morala Kitajska in Tajvan še nekaj let trdo delati, da bosta lahko celovito uredila to problematiko.

Avtor Mehlig S. in drugi so leta 2015 naredili raziskavo o tem, kako intelektualna lastnina vpliva na inovativnost. V raziskavi je sodelovalo 94 držav, tako razvite kot nerazvite, med leti 1965 in 2005. Ugotovitve avtorjev kažejo na to, da močnejši sistem intelektualne lastnine povzroča višjo raven gospodarske zahtevnosti. Ugotovitve te analize kažejo, da ima močnejša zaščita intelektualne zaščite pozitivne učinke na povečanje produktivnosti in inovativnosti. Ta ugotovitev velja za razvite države, za države v razvoju pa ima lahko močnejša zaščita intelektualne lastnine celo negativen učinek varovanja intelektualne lastnine.

Woo, Jang in Kim so prav tako leta 2015 naredili empirično raziskavo o vplivu intelektualne lastnine na inovacije ter na raziskave in razvoj. Z raziskavo so ugotovili, da intelektualna lastnina povečuje industrijsko moč in krepi raziskave ter razvoj, negativno pa vpliva pri patentiranju znanja, ker zavira razvoj inovacij.

Razvoj inovacij naj bi bil omejen zaradi slabe zakonodaje, saj prihaja nova generacija, ki večino stvari počne digitalno, in ta generacija nima druge možnosti kot delovati protizakonito. Inovacije bi morale biti skupne vsem državljanom, saj bi pomagale obstoječe zadeve še izboljšati in jih na tak način v najboljši obliki ponuditi vsem državljanom (Kietzmann, 2014).

Smeets R. in de Vall A. (2016) raziskujeta vpliv povečane zaščite intelektualne lastnine na produktivnost multinacionalk in posameznih lokalnih podjetij. Avtorja trdita, da ima intelektualna lastnina dva nasprotujoča si učinka, in sicer na eni strani slabi produktivno učinkovitost z zmanjševanjem znanja in povečuje monopolno moč multinacionalk. Na drugi strani pa krepi produktivno učinkovitost s povečanjem znanja, ki ga podjetja delijo. To prinaša višjo kvaliteto produktov in proces proizvodnje. Krepitev vloge intelektualne lastnine povečuje znanje med različnimi dobavitelji, hkrati pa krepi monopolno moč nad lokalnimi podjetji.

2.5 VPLIV INTELEKTUALNE LASTNINE NA KONKURENČNOST

Pretnar v svojem delu navaja (str. 98), da nelojalna konkurenca deluje nekako na dveh različnih polih. Eno je posnemanje značilnosti konkurenta, drugo pa je nelojalno razvrstitev konkurenčnih prednosti konkurenta. Na področju intelektualne lastnine bi prva smer pomenila posnemanje oz. ponarejanje in piratstvo.

Ustrezna zaščita intelektualne lastnine zagotavlja konkurenčno prednost podjetja, ta pa se izkazuje predvsem na dva načina. Prvič kot pozitivna dejanska prednost izdelka na trgu, ki se kaže s tehnično prednostjo ali privlačnim zgledom. Drugič pa se kaže kot nosilka ustreznih pravic, s katerimi je zavarovana njena vsebina in s katerimi se lahko prepove gospodarsko rabo vsakomur, ki za uporabo nima ustrezne odobritve (po Slapnik, 2012, str. 20).

Pomemben dejavnik sodobne konkurence je diferenciacija, ki pomeni nenehno vlaganje v raziskave in razvoj, da lahko podjetje konkurira na trgu. Nove lastnosti izdelka se večkrat razkrijejo že z izdelkom samim, s predstavitvijo na trgu, zato je potrebno inovacijo zaščititi in na ta način omogočiti podjetju, da si povrne stroške za raziskavo in razvoj. Gre za nekakšno obliko monopolne moči.

Rast ekonomske globalizacije naj bi pripeljala k vse večjim zahtevam po globalnem sistemu varstva intelektualne lastnine in glede na to je možno, da sedanji mednarodni sistem ne bo več zadostoval. Potrebno bo slediti novim trendom in novim tehnologijam, saj obstaja pomembna soodvisnost med razvojem intelektualne lastnine in rastjo mednarodne trgovine (po Krejan, 2006, str. 9).

V tem segmentu je podanih kar nekaj teorij konkurence. Tista, za katero menim, da je ena izmed najpomembnejših, je teorija Pretnarja, ki jo na kratko, a nazorno opiše v enem izmed njegovih člankov. V članku se je sicer opredelil na varstvo patentov in znamk na notranjem trgu EU. Res je zanimivo, da sem tudi sama naletela na več izjav, ki enačijo konkurenco in konkurenčno prednost in ravno o tem piše avtor. »Podjetniško

konkurenčnost pojmuje kot sposobnost posameznega podjetja, da v pogojih intenzivne konkurence na daljši rok pozitivno posluje in v ugodnih gospodarskih razmerah tudi povečuje prodajo svojih izdelkov ali storitev na mednarodnih trgih» (Pretnar, 2011, str. 2). Torej je konkurenca odvisna od inovativnosti in od oblike komuniciranja s kupci pri oglaševanju. Na tem mestu omenja avtor tudi znan Porterjev diamant konkurenčnih silnic, ki ga avtor članka analizira ter ugotovi pomanjkljivosti. Opredelil se je na 2 segmenta iz omenjenega diamanta, in sicer vstopanje novih konkurentov ter rivalstvo med njimi. Njegova kritika temelji predvsem na spodnji trditvi.

»Prvič bi morala nadpovprečna uspešnost (performance) posameznega podjetja na daljši rok po ekonomski logiki privedi do monopolnega položaja – toda potem ne bi imeli več konkurence v pravem pomenu besede. Drugače povedano, preprosto ni mogoče, da bi vsi konkurenti istočasno imeli (tako opredeljeno) konkurenčno prednost pred ostalimi na dolgi rok, saj bi to pomenilo očitno protislovje. In drugič, prednost zgolj z nizkimi stroški ali diferenciacijo ne odseva vseh oblik medsebojnega rivalstva med konkurenti« (Pretnar, 2011, str. 3).

Napisano je torej podlaga, s katero Pretnar zanika klasične opredelitve patentov in znamk, ki naj bi govorile o tem, da zaradi samega varstva patentov in znamk prihaja do konkurenčne prednosti podjetij na trgu. Avtor trdi, da imajo vsi konkurenti bodisi svoje patente ali znamke, torej ni nobeno od njih v podrejenem položaju pred drugimi. In če ima neko podjetje zavarovano lastno intelektualno lastnino, naj ne bi imelo to podjetje želje niti interesa po nedovoljeni uporabi znamk ali patentov svojega konkurenta. Zato je logična trditev, da je veliko kršitev posledica nehotenega in nenamernega poseganja v pravice, do katerih pa pride zaradi nepoznavanja intelektualne lastnine. Torej iz napisanega je torej jasno, da ni varstvo samo po sebi najpomembnejše dejanje, vendar je poznavanje trga, konkurentov in že pridobljenih oblik varstva eno ključnih področij, ki ga je potrebno poznati za vstop na trg. Podjetja morajo vlagati denar v nadzor in spremljanje trga, vendar tu nastane težava. Ti stroški so največkrat zelo visoki, zato si jih lahko privoščijo le velika podjetja. Ker pa vemo, da je Slovenija preplavljena s srednjimi in malimi podjetji, je vprašanje vlaganja sredstev v raziskavo trga postavljeno pod vprašaj. Torej nadzor je velik strošek, vendar podjetja nimajo denarja za le tega, zato bodo vstopili na trg brez predhodnega raziskovanja, kar pomeni veliko tveganje za kršitve in obstoj. Po vsem tem se postavi vprašanje, ali je smiselno varovanje in posedovanje pravic? Pretnar na veliko olajšanje ponudi pritrdilen odgovor na to vprašanje, ko pravi, da so patenti in znamke izjemno relevantno sredstvo konkurenčnega trga.

Tudi če majhna in srednja podjetja nimajo sredstev, da bi vršila pregled in nadzor trga, obstaja možnost, da si takšna podjetja pomagajo z zunanjimi poslovnimi svetovalci, ki so specializirani za intelektualno lastnino. Kajti na začetku pri vstopu na nov trg obstajajo ovire s strani obstoječih konkurentov. Če vstop kljub temu uspe, se je potrebno zavedati, da sledi trajno rivalstvo med konkurenco. Patenti in znamke torej vplivajo na konkurenčnost in so resen instrument rivalstva ter preprečevanja vstopa na trge. Torej podjetju ne pomaga, da lahko izdeluje atraktiven in cenovno ustrezen proizvod, če na koncu takšnega izdelka ne sme prodajati na trgu. Da to tega ne bi prišlo, Pretnar predlaga

ukrepe za preprečitev tega. Prvič: v obdobju razvoja je potrebno opraviti začetne in nato sprotne poizvedbe o obstoječih pravicah. Drugič: ob zaključku razvoja posvetiti vso pozornost izbiri znamke za proizvod, ki mora biti pravno in komercialno sprejemljiva tudi za trge izven Slovenije. Tretjič: pred pričetkom prodaje mora obvezno vložiti prijavo za registracijo (po Pretnar, 2011, str. 8).

Ključne determinante za doseganje globalne konkurenčnosti podjetij in gospodarstev so postale sposobnosti ustvarjanja znanja, dostop do znanja in njegova uporaba (po Buroone in s. Jaiya, 2003, str. 2). Strategijo znanja lahko opredelimo kot konkurenčno strategijo na podlagi intelektualnih resursov in zmogljivosti podjetja (po Zack, 2002) ali kot skupek strateških izbir za ustvarjanje znanja v organizaciji, ki usmerjajo razvoj intelektualnega kapitala in tako zagotavljajo konkurenčno prednost (Bierly in Daly, 2002).

2.6 INTENZIVNA VLOGA INTELEKTUALNE LASTNINE V GOSPODARSKIH PANOGAH

V tem poglavju sem analizirala ključne ugotovitve, ki so bile prikazane v skupnem projektu Evropskega patentnega urada (EPO) in Urada Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO). Omenjena urada sta namreč pripravila poročilo o gospodarskih panogah, kjer se intenzivno porabljajo pravice intelektualne lastnine, in o gospodarski uspešnosti v EU. Gre za poročilo, v katerem so bili uporabljeni podatki za leta med 2010 in 2013. Zanimive so glavne ugotovitve, ki kažejo na to, da gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, prispevajo k višji stopnji zaposlitve in bistveno prispevajo k BDP. Prav tako je potrebno omeniti trgovinski presežek, s čimer so takšne gospodarske panoge pripomogle k ohranjanju uravnoteženosti zunanje trgovine EU. V nadaljevanju so me pritegnili podatki, ki kažejo na to, da so plače in dodatki k plači v takšnih gospodarskih panogah precej višji kot v panogah, v katerih se pravice intelektualne lastnine ne uporabljajo intenzivno. Ugotavljajo pa tudi, da so gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, lažje prebrodile hudo gospodarsko krizo v primerjavi z gospodarstvom v celoti.

Iz ugotovitev obeh uradov je razbrati le pozitivne učinke uporabe intelektualne lastnine. V nadaljevanju sem z opravljenim raziskovalnim delom ugotavljala, ali je temu res tako.

Pretnar je v svojem delu razdelil podjetja v tri najbolj generične skupine glede na strateške poslovne cilje v zvezi z intelektualno lastnino. Prva skupina podjetij so tista, ki so najbolj tehnološko napredna in jih imenujemo inovacijski voditelji. Druga skupina so tista podjetja, ki sledijo izzivom prvih in se jim reče inovacijski nasledovalci. Tretja skupina pa so podjetja, ki proizvajajo in prodajajo izdelke na osnovi licence, ker izdelkov niso izdelala sama – licenčni proizvajalci.

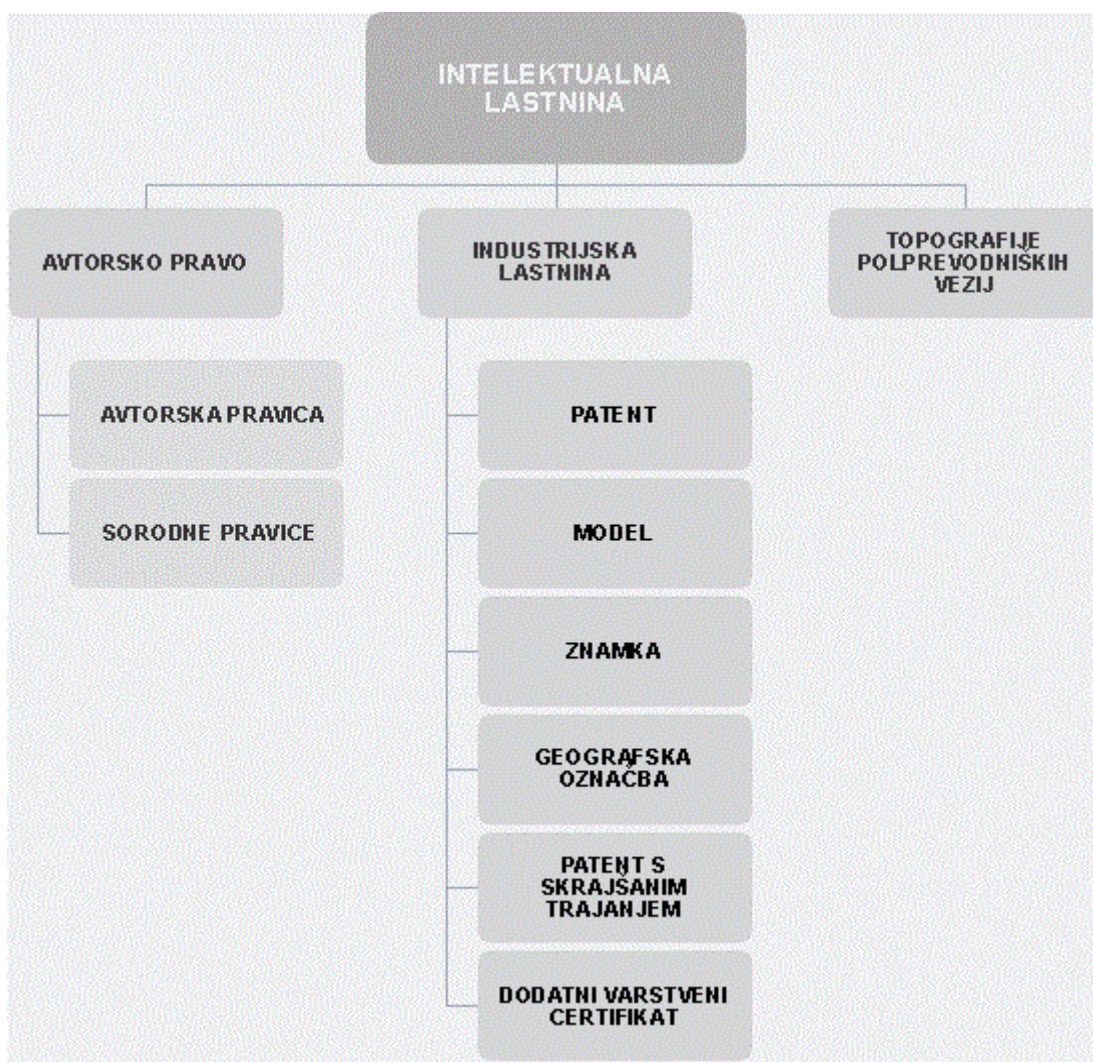
2.7 VRSTE INTELEKTUALNE LASTNINE

Intelektualna lastnina se nanaša na rezultate ustvarjalnega in raziskovalnega razvojnega dela, povezana pa je z novimi rešitvami, invencijami, novo tehnologijo ali tehnološkim

napredkom, programsko opremo, obliko industrijskih in drugih proizvodov ter drugimi deli (po Likar, 2015, str. 101).

Poznamo več vrst intelektualne lastnine, njena podrobna delitev je prikazana na spodnji sliki. Kot je razvidno, gre za zelo obsežno področje, zato sem se v nadaljevanju tega magistrskega dela opredelila na raziskavo le enega izmed teh področij. Intelektualna lastnina se v grobem deli na industrijsko lastnino, avtorsko pravo in topografijo polprevodniških vezij. Podrobnejša delitev je vidna na sliki spodaj.

Slika 1: Vrste intelektualne lastnine



Vir: spletna stran URSIL (2016)

Vse zgoraj našteje vrste intelektualne lastnine zagotavljajo nosilec moralne in materialne pravice, a se med seboj bistveno razlikujejo glede na način pridobitve. Avtorska pravica pripada avtorju po naravi stvari in nastane avtomatično, brez formalnosti, pravice industrijske lastnine pa je po ustvaritvi šele treba pridobiti v predpisanem priznanju (po Trampuž, 2000, str. 125-126).

Industrijska lastnina obsega dvoje področij, in sicer tehnične inovacije ter znake razlikovanja. V to kategorijo torej sodijo stvaritve, ki so plod ustvarjalne dejavnosti ter prispevajo k tehničnemu napredku ali opravljajo funkcijo razlikovanja na trgu (po Bohinc, Mežnar, 1996, str. 177).

2.7.1 INDUSTRIJSKA LASTNINA KOT ENO OD NAJBOLJ OBSEŽNIH PODROČIJ INTELEKTUALNE LASTNINE

Pretnar navaja, da je med pravicami industrijske lastnine in avtorskimi pravicami največja razlika v pridobitvi varstva. Pridobitev avtorskih pravic ne zahteva nikakršnih formalnosti, medtem ko je varstvo industrijske lastnine podeljeno ali registrirano samo na podlagi vložene prijave. Poleg tega je pomembno tudi to, da je industrijska lastnina uvrščena v okvir gospodarskega prava, avtorska pravica pa je smatrana kot del zasebnega civilnega prava (po Pretnar, 2002, str. 51-52).

Najpomembnejši smisel prava industrijske lastnine je v spodbujanju tehnološkega razvoja ter ureditvi konkurenčnih odnosov gospodarskih subjektov na temeljih družbenih in razvojno sprejemljivih meril (po Čizmić, 1998, str. 2-4).

Kadar govorimo o industrijski lastnini, ne moremo mimo Zakona o industrijski lastnini, ki je skozi leta prinesel v pravni red RS veliko direktiv Evropskega parlamenta in sveta. Ob splošno sprejetih načelih, ki veljajo v našem nacionalnem in mednarodnem pravu industrijske lastnine, je bilo pri pripravi zasnove in še posebej vsebine določb ZIL striktno upoštevano, da naj bi bile vse najpomembnejše kategorije pravic industrijske lastnine urejene v enem samem zakonu. Vsebina postopkov v zvezi z njimi pa določena v zakonu in ne v pravilnikih za njegovo izvajanje (po Pučnik, 2004, str. 466). ZIL določa vrste pravic industrijske lastnine, postopke za registracijo pravic, sodno varstvo in zastopanje strank v postopkih. Pravice, ki so določene v zakonu, so patent, model, znamka, dodatni varstveni certifikat in geografska označba. ZIL ima predvsem urejevalno nalogo.

2.7.2 VLOGA ZNAMKE PRI UVOZU BLAGA NA OBMOČJE SKUPNOSTI

URSIL na svoji spletni strani navaja, da je blagovna oz. storitvena znamka pravno zavarovan znak ali kakršna koli kombinacija znakov, ki omogoča razlikovanje enakega ali podobnega blaga ali storitev in ga je mogoče grafično prikazati. Znak lahko predstavljajo besede, črke, številke, figurativni elementi, tridimenzionalne podobe ali kombinacije barv.

Poleg ZIL je potrebno omeniti pri znamkah še Uredbo o izvajanju Uredbe sveta (ES) o znamki skupnosti in Uredbe sveta (ES) o modelih skupnosti, pravilnik o vsebini prijave znamke, pravilnik o postopku s prijavi in zahtevami za mednarodno registracijo znamk ter pravilnik o elektronskem vlaganju prijav v postopkih registracije znamk in modelov.

Da se neka znamka razlikuje od že zaščitene, mora le ta vključevati razlikovalno funkcijo. Torej, da ne prihaja do ponavljajočih se izdelkov z istimi funkcijami, izgledom ali istimi znaki (po Pretnar, 2002, str. 64).

Pučnik v svojem delu povzema mnenje Puhariča, ki je prepričan, da imajo znamke tri funkcije, in sicer funkcijo izvora, funkcijo kakovosti in naložbeno oziroma promocijsko funkcijo.

2.8 MEDNARODNA UREDITEV VARSTVA PRAVIC IZ NASLOVA ZNAMKE

Mednarodna ureditev varstva intelektualne lastnine je smiselna pri poenotenju oziroma pri zmanjšanju števila kršitev. V zgodovini je bilo kar nekaj sprejetih sporazumov in konvencij na omenjeno temo. Namen tega je bilo zagotoviti učinkovito varstvo intelektualne lastnine in s tem poskrbeti, da pri zaščiti ne pride do prevelikih ovir v zakoniti trgovini, da pride do poenotenj postopkov, mednarodnih klasifikacij proizvodov in storitev v več državah hkrati.

Torej mednarodna ureditev je pomembna za celotno sliko intelektualne lastnine in ne samo pri zaščiti znamke. Pomembno vlogo pri zaščiti ima kar nekaj mednarodnih organizacij. Te organizacije so: WIPO, WTO, WCO, EUROPOL, EPO, EUIPO, ETMDN. V segmentu znamk velja omeniti mrežo ETMDN (European Trade Mark and Design Network), ki povezuje nacionalne in regionalne urade za intelektualno lastnino, združenje uporabnikov in druge organizacije za intelektualno lastnino. Njihova glavna naloga je vzpostavitev organiziranega sistema znamk in modelov v Evropi.

Pri mednarodni ureditvi varstva pravic pa ne morem mimo sporazuma TRIPS, ki je prva mednarodna konvencija, ki ureja mehanizme za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine neposredno, vsebinsko in obsežno (po Trampuž, 1997, str. 380). Sporazum določa minimalne pogoje in standarde ter je prvi v zgodovini mednarodnih sporazumov, kjer so nakazani osnovni okvirji za globalni zakonodajni postopek varstva pravic intelektualne lastnine (po Berce, 1998, str. 22).

Opisovanje nalog in posameznih vlog vseh različnih uradov in organizacij pri zaščiti znamke bi preseglo namen tega magistrskega dela. V nadaljevanju sem izpostavila le najpomembnejša priporočila organizacije WIPO, ki igra pri ščitenju pravic definitivno vodilno vlogo na mednarodni in na nacionalni ravni.

2.9 ZDRUŽENA PRIPOROČILA WIPO GLEDE VAROVANJA »ZNANIH ZNAMK«

World Intellectual Property Office (WIPO) je najpomembnejša organizacija na področju intelektualne lastnine, ki je bila leta 1967 ustanovljena na podlagi Konvencije o ustanovitvi svetovne organizacije za intelektualno lastnino. WIPO je agencija, katere članice so države združenih narodov, teh pa je 189. Njihova misija je razvijati ravnoesje in učinkovito delovanje internacionalnega sistema intelektualne lastnine, ki zavira inovativno in kreativno prednost vseh vključenih držav. S svojim delom si organizacija prizadeva za čim večje poenotenje zakonodaje vključenih držav članic. S tem namenom je bilo sprejetih kar nekaj mednarodnih pogodb, ki so poskrbele za usklajevanje in poenotenje na posameznih področjih prava intelektualne lastnine z ratifikacijami v nacionalno pravo.

Leta 2000 je omenjena organizacija izdala priporočilo glede znanih znamk. To priporočilo pritegne pozornost zaradi razlage, katera znamka sploh je znana znamka. WIPO narekuje, da mora biti izpolnjenih več pogojev, da lahko govorimo o znani znamki. Organ, ki odloča o podelitvi pravice, mora biti seznanjen z vsemi informacijami oz. faktorji. Faktorji, ki jih določa WIPO, niso ključni, da lahko neki znamki rečemo znana znamka, so pa faktorji odločanja. Ocena znanja ali prepoznavnosti v javnem sektorju je prvi faktor, ki ga določa WIPO. Drugi je trajanje, obseg in geografsko območje vsakršne uporabe znamke. Kot tretjo informacijo določa WIPO trajanje, obseg in geografsko območje vsakršne promocije znamke, vključno oglaševanje ali objavo blaga in storitve, za katere se uporablja znamka, in predstavitev le teh na sejmihi ali razstavah. Četrta je trajanje in geografsko območje vseh registracij ali vlog za registracijo znamke v obsegu, ki se odraža v uporabi ali prepoznavnosti znamke. Peti faktor se nanaša na evidenco uspešnega uveljavljanja pravic iz znamke, še zlasti podatek, v kolikšni meri je bila priznana kot znana s strani pristojnih organov. Še zadnjič, šestič pa je pomembna vrednost, ki je povezana z znamko. Te določene informacije niso ključne, lahko pa posamezne od njih vplivajo na registracijo znane znamke.

Znana znamka je tista, ki ima ugled in razlikovalno vrednost, kar krepi njen razlikovalni značaj. Eventualna izguba ugleda takšne znamke lahko imetniku predstavlja veliko škodo (po Repas, 2007, str. 142-143).

Natančne definicije, kaj je znana znamka, ni, to je prepuščeno registrskim uradom, ki o tem odločajo v vsakem posameznem primeru posebej. Pri sprejemanju odločitev upoštevajo prej pojasnjene kriterije (po Stankić Rupnik, 2008, str. 20).

Pristojen organ se lahko pri odločanju omeji na dejanske ali potencialne potrošnike blaga, na osebe, ki delujejo v distribucijskih kanalih te znamke ali na poslovne kroge, ki se ukvarjajo z blagom ali storitvijo znane znamke. WIPO narekuje tudi, da je lahko neka znamka znana, tudi če je znana le v nekem določenem delu sektorja. Določeni so tudi faktorji, po katerih naj ne bi države članice registrirale določene znamke kot znane. Države članice morajo varovati znane znamke pred ponaredki, domenami in poslovnimi indikatorji vsaj od trenutka, ko le te postanejo uradno znane.

2.10 JAVNI INTERES VAROVANJA INTELEKTUALNE LASTNINE V UPRAVNIH ZADEVAH

Pojem javni interes je stičišče aktov, ki zajemajo področje intelektualne lastnine, ter aktov, ki zadevajo carinske postopke. Le obstoj javne koristi daje temelj za oblastne ukrepe pristojnih organov. Javni interes pri varovanju intelektualne lastnine je na eni strani povezan z moralnimi in ekonomskimi pravicami avtorjev do njihove stvaritve in pravice javnosti do njihovega dostopa. Na drugi strani pa gre za promocijo ustvarjalnosti in spodbujanje poštene trgovine, ki bosta prispevali h gospodarskemu in socialnemu razvoju. Ko je intelektualna stvaritev enkrat dostopna javnosti, njen ustvarjalec ne more več nadzorovati njene uporabe. Zakoni o intelektualni lastnini so namenjeni varovanju ustvarjalcev in drugih proizvajalcev intelektualnih dobrin in storitev z zagotovitvijo

določenih časovno omejenih pravic za nadzor nad izrabo teh pravic (po Rozman, 1999, str. 1030).

Kadar govorimo o nadzoru, kot je to v primeru uvoza blaga, je delovanje carinskega organa preventivno, saj je namenjen ugotavljanju izvajanja in upoštevanja določb, ki jih določajo področni zakoni in drugi predpisi, ter s tem doseganju ciljev zakonodajalca na obravnavanem področju. Postopek, kjer že govorimo o prekršku, pa vodi inšpekcijski organ v funkciji prekrškovnega upravnega organa, ki je usmerjen v odkrivanje in kaznovanje storilcev prekrškov za zagotovitev varstva širših družbenih vrednosti oziroma interesov (po Kerševan, 2006, str. 9).

Upravno odločanje ima samo po sebi namen, da varuje javne koristi oz. koristi skupnosti. Izhodišče upravnega odločanja je javni interes, ki se zavaruje tako, da se za opravljanje dejavnosti v javnem interesu predpišejo normativni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati naslovniki pravnih norm, ko opravljajo urejeno dejavnost (po Kovač, 2016, str. 167).

ZUP imenuje upravno zadevo kot odločanje o pravici, obveznosti ali pravni koristi fizične osebe oz. druge stranke na področju upravnega prava. Šteje se, da gre za upravno zadevo, če je s predpisom določeno, da organ v neki zadevi vodi upravni postopek, odloča v upravnem postopku ali izda upravno odločbo, oziroma če to zaradi varstva javnega interesa izhaja iz narave zadeve.

Izvajanje inšpekcijskega nadzora, ko je že potrjen sum o kršitvi, predstavlja dejavnost v javnem interesu, ki se izvršuje v upravnem in prekrškovnem postopku (in kazenskem postopku). Primarno je inšpekcijski postopek upravni, prekrškovni postane, ko je neko protipravno ravnanje opredeljeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija. Določena mora biti pristojnost inšpektorja v postopku, da lahko preganja storilca prekrška (Kovač in drugi, 2016 str. 168).

V upravnem inšpekcijskem postopku, ki je temeljni proces inšpekcijskega nadzora, je učinkovito tisto, kar v sistemskem pogledu prispeva k bistveni opredelitvi namena upravnega postopka, tj. uravnotežiti pravno priznane interese v razmerju. Javni interes kot ključen po ZIN je opredeljen z vrednotami v ustavi in drugih sistemskih predpisih na področnem pravu. V vsakem primeru pa je prvotno in nujno spoštovanje načela zakonitosti. Smisel upravnega procesnega prava pa je praviloma doseči ob varstvu pravic strank nadrejeno varstvo javne koristi, a pri tem postopati sorazmerno ne arbitrarno, tako da se strankam še pred odločitvijo že na prvi stopnji zagotovi pravica do obrambe lastnih interesov. Inšpekcijski nadzor je glede na sistemske cilje učinkovit, če pomeni izboljšanje pravne urejenosti in stanja zavarovanih javnih koristi skozi čas na posameznem upravnem področju (Kovač in drugi, 2016 str. 31-33).

Torej pri varovanju intelektualne lastnine opravljajo carinski organi nadzorno funkcijo, s katero lahko odkrijejo sporno blago. Dovolj je že, da obstaja sum o kršitvi določene zaščitene pravice. Ko pa je ta sum potrjen oz. dokazan, pa na vrsto pride prekrškovni upravni organ, ki izreče oz. določi kazen za storjen prekršek in zagotovi varstvo interesov.

Javni interes varovanja intelektualne lastnine je varovanje domače trgovine, ki deluje po določenih standardih tako na področju kvalitete blaga oz. storitev, ki jih ustvarja podjetje, kot na področju zagotavljanja ustreznih delovnih pogojev za zaposlene. Če ima določeno podjetje dovolj dela, ima dovolj zaposlenih, če posluje pozitivno, ima seveda veliko od tega tudi državni proračun. V kolikor takšna podjetja začnejo propadati zaradi črnega trga s ponaredki, je v minusu tudi določena država, saj ne samo, da ne prejema več prihodkov od propadlega podjetja, temveč dobi na svoja pleča tudi zaposlene, ki so izgubili službo. Zaradi proizvodnje ponaredkov nastaja gospodarska škoda na mednarodni ravni. V državah, kjer se ponaredki ustvarjajo, podjetja izgubljajo tuje naročnike in naložbe, saj se proizvajalci originalov bojijo možnosti vzporedne proizvodnje ponarejenega blaga. Dolgoročna proizvodnja ponaredkov zavira tudi vlaganje v razvoj. Podatek, ki je osupljiv, prihaja s področja modne industrije, kjer evropski proizvajalci oblačil, obutve in modnih dodatkov zaradi ponaredkov na leto izgubijo 26,3 milijarde evrov prihodkov. Španija je na primer izgubila 50.296 delovnih mest in 4.127 milijonov EUR prihodkov od prodaje zaradi ponaredkov. To so globalne razsežnosti, ki vplivajo ne le na prihodke, temveč tudi na kakovost življenja svetovne populacije. Ne le da je ponarejeno blago narejeno iz manj kakovostnih materialov, največkrat ga izdelujejo ljudje, ki delajo v neustreznih pogojih, za mizerno plačo in so tako rekoč »sužnji«. 700.000 ljudi na leto ubijejo farmacevtski ponaredki zdravil, po podatkih Interpol pa je ta številka večja od milijona. Varovanje pred uporabo piratskega in ponarejenega blaga je bistvo vseh ukrepov, ki so sprejeti pri varovanju intelektualne lastnine.

Javni interes varovanja intelektualne lastnine je močno prisoten in velja za celotno skupnost, saj le ta s stalnimi smernicami, pravnimi ureditvami, obveščanjem ter s stalnim nadzorom bije boj proti kršitvam intelektualne lastnine. Kriminalna dejanja v sklopu piratstva in ponarejanja so kompleksen pojav, ki se je zelo razširil in se še vedno širi. Ponarejanje je samo po sebi že neobvladljivo in takšna dejanja je praktično nemogoče ustaviti in izkoreniniti. Lahko se jih poskuša ustaviti in preprečiti širjenje, vendar na koncu lahko le ljudje sami pripomoremo k temu, saj smo mi tisti, ki nastopamo kot potrošniki in izbiramo blago ter izdelke na trgu. Ni pa pomembno le to, kakšno kakovost dobimo za določeno ceno, tu v ozadju je tudi naše zdravje, ki je lahko zaradi nepremišljenih nakupov večkrat tudi ogroženo.

3 UVELJAVLJANJE IN ZAŠČITA PRAVIC IZ NASLOVA ZNAMKE

Varstvo znamke, tako blagovne kot storitvene, je pomemben korak za varovanje premoženja. Toda še pomembnejši so postopki, s katerimi te pravice uveljavljamo oziroma branimo v primeru njihove kršitve. Še preden zavarujemo pravice, je najpomembnejši korak, ki ga moramo opraviti, raziskava trga in pregled že zaščitene znamke. Na začetku je ideja oz. zamisel potrebno potrditi in to je prvi ter najpomembnejši korak k nadaljnjemu varstvu neke pravice.

Blagovne znamke imajo na tržišču pomembno vlogo, saj za potrošnike pomenijo prepoznavnost. Potrošniki zato sklepajo, da bodo izdelki in storitve iz istega vira skladni, zato se zanašajo na svoje predhodne izkušnje in se smiselno odločajo med konkurenčnimi izdelki ter storitvami (po Barrett, 2008, str. 225).

Zahtevo za varstvo znamke se v RS vloži z nacionalno prijavo pri Uradu RS za intelektualno lastnino. Za pravice znotraj države se lahko zahtevke odda tudi na podlagi prijave, vložene v tujini, vendar mora biti le ta v skladu z mednarodno pogodbo, ki obvezuje tudi Slovenijo. Tretji način pa omogoča vložitev evropske prijave, vendar pa mora največkrat takšno zahtevo potrditi tudi nacionalni urad vsake države, v kateri je zaščita potrebna.

Petra Šubic v svojem članku poudarja mnenje strokovnjakov, da je vlaganje v pravno zaščito znamk naložba in ne strošek. Pred časom se je zgodil primer podjetjema Iskri in Elanu, ki zaradi denarnih razlogov nista zaščitila telefona Eta in Elanovih revolucionarnih smučí. Njuni tekmeci so bili bolj domiselni pri posnemanju njihovih idej in so tako na trgu pobrali vso slavo. Takih primerov na srečo ni več veliko, saj se podjetja zavedajo, da je zaščita pravic intelektualne lastnine danes nujnost in podjetniška resničnost (po Šubic, 2002, str. 95).

Kršitev znamke predstavlja za podjetje težavo, saj se na trgu pojavi blago pod isto blagovno znamko, a je manj kakovostno. Potrošniki, ki tak proizvod nevede kupijo, sčasoma le tega nehajo kupovati oz. se preusmerijo v nakup proizvodov konkurence, saj slabe lastnosti izdelka povežejo z znamko (po Barrett, 2004, str. 187).

3.1 POSTOPEK ZAŠČITE PRAVICE IZ NASLOVA ZNAMKE

Pri varstvu znamke igra prvo vlogo URSIL, ki sprejema vložene prijave in preveri, ali prijava izpolnjuje vse pogoje za registracijo znamke. Urad določi datum vložitve prijave in številko prijave. Če znamka izpolnjuje vse predpisane pogoje, jo urad objavi v svojem uradnem glasilu. Znamke so lahko besedne, figurativne ali netradicionalne oblike, kot npr. tridimenzionalne znamke.

Registracija znamke daje imetniku izključno pravico preprečiti tretjemu, da bi brez njegovega soglasja za enako ali podobno blago ali storitve uporabljal znak, ki je enak ali

zavajajoče podoben njegovi znamki. Vendar pa registrirana znamka ne izključuje pravice drugega, da registrira enak ali podoben znak za označevanje druge vrste blaga ali storitev, razen če gre za slovečo znamko (Well-Known Marks). Poznamo tudi kolektivno znamko, katere nosilec je lahko društvo ali več združenih pravnih ali fizičnih oseb.

Na spletni strani URSIL je objavljen kratek povzetek, ki vključuje informacije o prijavi blagovne oz. storitvene znamke. Prijava znamke vključuje zahtevo za registracijo znamke, seznam proizvodov ali storitev, prikaz znaka v črno-beli tehniki (če se zahteva varstvo znaka v barvi, prikaz znaka v barvi), potrdilo o plačilu prijavnih pristojbin, pri prijavi kolektivne znamke pa mora le ta vsebovati tudi pravilnik o kolektivni znamki (46. člen ZIL).

Znamka je časovno omejena na 10 let od datuma vložitve in se lahko večkrat obnovi za novo desetletno obdobje. Za vzdrževanje je potrebno plačati pristojbine.

Pristojbine, ki se plačajo pri registraciji znamke in so odvisne od števila razredov mednarodne klasifikacije (URSIL b. 2017):

- Prijavna pristojbina za vključno tri razrede znaša 100,00 € (za vsak nadaljnji razred 20,00 €);
- Prijavna pristojbina za kolektivno znamko do vključno treh razredov znaša 250,00 € (za vsak nadaljnji razred 50,00 €);
- Pristojbina za podaljšanje znamke za tri razrede znaša 150 € (za vsak nadaljnji razred 50,00 €).

Mednarodna prijava znamke

Mednarodna prijava znamke je mogoča na podlagi Madridskega sporazuma o mednarodnem registriranju znamk in spremljajočega protokola. Z posredovanjem URSIL v vseh državah pogodbenicah in na območju Evropske unije si lahko prijavitelj zagotovi varstvo svoje znamke. Vložnik takšne prijave je lahko vložnik z dejanskim podjetjem ali stalnim prebivališčem ali slovenskim državljanstvom v RS. Za pridobitev mednarodne registracije obstaja pogoj, ki je poprejšnja vložitev prijave za registracijo znamke v Sloveniji. Postopek registracije se začne pri URSIL, nato pa se nadaljuje pri svetovni organizaciji WIPO.

Države, ki so vključene v mednarodni sporazum, lahko zavrnejo oz. ne priznajo varstva določene znamke na njihovem ozemlju. To morajo storiti v enem letu oz. 18-ih mesecih od datuma vpisa znamke v mednarodni register, drugače se šteje, da je znamka registrirana.

Sestavine zahteve za mednarodno registracijo znamke so (URSIL, informacije o zahtevi za mednarodno registracijo znamk in o zahtevi za spremembe pri mednarodni znamki): zahteva za mednarodno registracijo, videz znaka, kot je registriran ali prijavljen v Sloveniji, dokazilo o plačilu mednarodnih pristojbin, potrdilo o plačilu nacionalne pristojbine (60,00 €), pooblastilo zastopniku, če se zahteva vloži po zastopniku, prevod

seznama proizvodov in/ali storitev v angleškem ali francoskem jeziku (1 izvod), v primeru, da je zahtevano varstvo v ZDA, je potrebno predložiti še izjavo o namenu uporabe znamke.

Zahteva za spremembo (se vloži neposredno pri WIPO) mednarodne znamke mora vsebovati: zahtevo za spremembo pri mednarodni znamki na ustreznem obrazcu ter plačano mednarodno pristojbino WIPO. Osnovna pristojbina za razširitev na dodatne države je 300,00 CHF + 100,00 CHF na posamezno državo; pristojbina za spremembo imena ali naslova prijavitelja je 150,00 CHF; pristojbina za omejitev seznama je 177,00 CHF.

Mednarodne pristojbine se plačujejo v naprej v švicarskih frankih na račun WIPO. Določene so z mednarodnim pravilnikom za izvajanje mednarodne registracije in so sestavljene iz osnovnih ter dopolnilnih pristojbin. Osnovna pristojbina za 10-letno vzdrževanje znaka je 653,00 CHF, barvnega znaka pa 903,00 CHF. Dopolnilne pristojbine znašajo: glede na države, v katerih se zahteva varstvo, 100,00 CHF po državi, če gre za državo članico sporazuma in protokola, medtem ko se za državo, ki je članica le protokola, uporabljajo posebne višje tarife. Dopolnilna pristojbina se zaračuna tudi glede števila razredov, za katere se zahteva varstvo: do vključno treh razredov ni dopolnilne pristojbine, za vsak naslednji razred pa znaša 100,00 CHF, medtem ko za države, ki so članice le protokola, veljajo posebne tarife.

Evropska prijava znamke – znamka skupnosti

Tako kot poznamo model skupnosti poznamo tudi znamko skupnosti, ki pomeni registrirano znamko Evropske unije EUTM (European Union Trade Mark) in velja v vseh državah članicah. Prijava se vloži direktno na EUIPO v Alicanteju (Španija). Prijavitelj, ki je državljan Slovenije ali pravna oseba s sedežem v državi, lahko sam ali prek zastopnika vloži prijavo. Prijava je lahko v enem od uradnih jezikov skupnosti, postopek pa lahko poteka v angleščini, francoščini, italijanščini, španščini ali nemščini.

Pristojbine, ki se plačajo pri registraciji, so:

- osnovna pristojbina za elektronsko prijavo znamke EU je 850,00 € in vključuje en blagovni/storitveni razred. Osnovna pristojbina za prijavo v papirni obliki je 1000,00 €;
- pristojbina za drugi blagovni/storitveni razred je 50,00 €;
- pristojbina za tretji in vsak naslednji blagovni/storitveni razred je 150,00 € na razred (po EUIPO, poglavje o pristojnostih, 2016).

V primeru kršitev se pojavijo tudi stroški opozarjanja in preganjanje kršiteljev. Pridobitev pravic intelektualne lastnine na kratek rok sicer povečuje stroške podjetja, vendar je to dolgoročna naložba, ki predstavlja določeno dodano vrednost podjetja in omogoča doseganje konkurenčne prednosti (po Šenveter, 2005, str. 57).

Spodnja tabela prikazuje podatke o številu registriranih znamk po letih (po URSIL, statistični podatki, 2017).

Tabela 1: Število registriranih znamk po letih

Leto	Nacionalne	Mednarodna pot (Madridski sporazum)	Evropska pot (znamka Skupnosti)	Skupaj
2000	1.610	6.503	34.782	42.895
2001	1.584	6.577	38.566	46.727
2002	1.650	6.809	35.908	44.367
2003	1.414	7.776	34.338	43.528
2004	2.060	4.613	34.465	41.138
2005	1.558	4.641	59.780	65.979
2006	1.608	3.989	61.617	67.214
2007	1.577	3.628	68.040	73.245
2008	1.746	3.199	81.517	86.462
2009	1.441	2.410	89.966	93.817
2010	1.547	2.003	100.824	104.374
2011	1.352	1.882	93.835	97.069
2012	1.410	1.821	95.629	98.860
2013	1.336	1.696	98.092	101.124
2014	1.216	1.400	103.775	106.391
2015	1.250	1.150	109.333	112.033

Vir: spletna stran URSIL (2017)

Iz podatkov je razvidno, kako je število registriranih znamk skozi leta strmo naraščalo. Predvsem je razlog v zaščiti lastnih produktov in ohranjanju dobrih imen. Čedalje bolj pomembno je spletno oglaševanje in dobro ime, ki si ga podjetje ustvari s svojimi izdelki. Primer slovenskega izdelka »Goat mug« je zaskrbljujoč. Gre za izdelavo prenosne skodelice za kavo v obliki kozjega roga. Plagiat tega izdelka se je pojavil na trgu pred originalom. Ponaredki so se pojavili v kitajskih trgovinah, izdelani so bili slabše in iz slabših materialov, oglaševani pa s slovenskimi slikami in videom, cena ponarejenega izdelka je

bila celo višja od originala. Ponarejevalec je registriral skodelico na Kitajskem in v J. Koreji, prodaja pa jo po vsem svetu (po Suhadolnik, 2015). Torej to je le en od primerov, zakaj je načrtovanje ključno pri prodaji nove ideje na trgu.

3.2 UKREPI CARINSKIH ORGANOV V PRIMERU UGOTOVLJENE KRŠITVE PRAVIC

Uredba 608/2013 v svojih uvodnih točkah navaja, da trženje blaga, ki krši pravice intelektualne lastnine, povzroča precejšnjo škodo imetnikom pravice, uporabnikom in skupinam proizvajalcev. Trženje takšnih produktov zavaja potrošnike in v nekaterih primerih celo ogroža njihovo zdravje in varnost. Evropski parlament je zato želel v večji meri zagotoviti, da takšno blago ne bi doseglo trga EU, ter sprejeti ukrepe proti takšnemu nezakonitemu trženju, vendar je pri tem pomembno, da se ne postavi dodatnih ovir pri zakoniti trgovini, ki poteka.

Pravice intelektualne lastnine so kršene, kadar nekdo uporablja predmet varstva pravice intelektualne lastnine brez soglasja imetnika te pravice, razen če zakonodaja dovoljuje takšno uporabo. Tu je potrebno poudariti, da kadar dejansko pride do kršitev, UIL ni več pristojen za izvajanje kakršnihkoli ukrepov, nudi lahko le pravno pomoč in sodelovanje z drugimi organi. Na tem mestu pridejo na vrsto drugi organi, ki imajo takšne pristojnosti. Ti organi so lahko FURS (Finančna uprava Republike Slovenije), TIRS (Tržni inšpektorat Republike Slovenije) ali Generalna policijska uprava (uprava kriminalistične policije – sektor za gospodarsko kriminaliteto).

Spore glede pravic industrijske lastnine lahko razdelimo na spore med nosilcem pravice (tožnik) in kršilcem (toženec); spore med osebo, ki ne priznava pravice, in nosilcem pravice ter spore o avtorstvu (Bohinc, Kete Ujčič, 2001, str. 75).

Obstaja več ukrepov, kadar govorimo o kršitvi pravic intelektualne lastnine, in sicer poznamo civilne, kazenske in upravne ukrepe. Pri prvih je pristojno okrožno sodišče v Ljubljani, pri kazenskih ukrepih je pristojna policija, državna tožilstva in krajevna pristojna okrajna sodišča. Pri upravnih ukrepih pa sta pristojna FURS in TIRS. Slednji ukrepi me bodo tudi najbolj zanimali v nadaljevanju.

Postopek se lahko izvede na zahtevo imetnika pravice ali po uradni dolžnosti. Imetnik pravice lahko pri FURS-u vloži zahtevo za carinsko ukrepanje, lahko pa carinski organ sam med svojim delom pregledovanja blaga naleti na blago, ki bi lahko bilo ponarejeno oz. piratsko. To pa pomeni začetek postopka po uradni dolžnosti.

V tem podpoglavju pa pridemo do točke, ki je ključna za pisanje tega magistrskega dela, in sicer delovanje FURS-a na področju odkritih kršitev pri uvozu blaga v skupnost. Za začetek postopka tu igrajo vodilno vlogo carinski organi, ki pregledujejo blago, ki prihaja v državo. Če pri pregledu naletijo na blago, za katerega obstaja sum, da krši pravice intelektualne lastnine, ga zadržijo in po potrebi sprožijo postopek. Blago, za katerega obstaja sum, je/so lahko:

- blago, ki je podvrženo dejanju, ki krši pravico intelektualne lastnine v tej državi članici;
- naprave, proizvodi ali sestavni deli, ki se jih načrtuje, izdeluje ali prireja z namenom, da omogočijo ali olajšajo izogibanje kakršnikoli tehnologiji, napravi ali sestavnemu delu;
- kakršen koli kalup ali matrica, posebej načrtovana ali prirejena za proizvodnjo blaga, ki krši pravico intelektualne lastnine, če so taki kalupi ali matrice povezani z dejanjem, ki krši pravico intelektualne lastnine v tej državi članici (Uredba 608/2013, 2. člen, točka 7).

Morajo pa carinski organi pri svojem delovanju poleg drugih predpisov upoštevati tudi ZUP, saj so po DZU-1 določeni kot državni organi (po Jerovšek, 2007, str. 11). ZUP je notranji splošni upravni postopkovni predpis, ki določa, kako morajo organi odločati o pravicah, obveznostih ali pravnih koristih posameznikov, pravnih oseb ali drugih strank v postopku. Njegova uporaba je v okviru intelektualne lastnine subsidiarna, saj povezuje civilno obligacijske in carinsko upravne zadeve (po Stupica, 2013, str. 69).

Carinski organi lahko prekinajo prepustitev blaga ali zadržijo blago, za katerega sumijo, da krši pravice intelektualne lastnine. V postopku ugotavljanja lahko pozovejo imetnika odločbe za dodatne informacije v zvezi z blagom. O zadržanju blaga carinski organi obvestijo deklaranta ali imetnika blaga kot tudi imetnika pravice. Omenjene stranke obvestijo o dejanski ali ocenjeni količini, o naravi blaga, zraven večkrat priložijo tudi slike blaga, v kolikor je to primerno.

3.3 POSTOPEK UNIČENJA BLAGA POD CARINSKIM NADZOROM

Če okoliščine posameznega primera tako zahtevajo, lahko carinski organi predloženo blago uničijo. Po navadi so to izjemni primeri, ko okoliščine to zahtevajo (po Zupančič, 2008, str. 92-93).

Po ZFU (11. člen) carinski organi izvajajo nadzor nad vnosom, iznosom, tranzitom in prenosom blaga v skladu s carinskimi predpisi ter predpisi, s katerimi so določeni posebni ukrepi. V istem členu je določeno, da je naloga finančne uprave tudi hramba, prodaja in uničenje zaseženega, odvzetega, odstopljenega ali najdenega blaga ter nadzor nad uničenjem blaga.

Pri ugotovljenem sumu kršitve pravic intelektualne lastnine se lahko sporno blago uniči pod carinskim nadzorom in to ne da bi bilo treba ugotoviti, ali je bila po pravu izbrane nacionalne države članice, v kateri se blago nahaja, dejansko kršena pravica intelektualne lastnine. Vendar pa morajo biti za to izpolnjeni nekateri pogoji:

- Imetnik odločbe je carinskim organom pisno potrdil, da je bila po njegovem prepričanju kršena zadevna pravica intelektualne lastnine, in sicer v 10 delovnih dneh od datuma, na katerega je bil uradno obveščen o prekinitvi prepustitve blaga ali njegovem zadržanju.

- Imetnik odločbe je carinskim organom pisno potrdil svoje soglasje za uničenje blaga, in sicer v 10 delovnih dneh od datuma, na katerega je bil uradno obveščen o prekinitvi prepustitve blaga ali njegovem zadržanju.
- Deklarant ali imetnik blaga je carinskim organom pisno potrdil svoje soglasje za uničenje blaga, in sicer v 10 delovnih dneh od datuma, na katerega je bil uradno obveščen o prekinitvi prepustitve blaga ali njegovem zadržanju. Če deklarant ali imetnik blaga carinskim organom ne da svojega soglasja za uničenje blaga in jih ne obvesti o nasprotovanju uničenju blaga v teh rokih, lahko carinski organi štejejo, da je deklarant ali imetnik blaga potrdil svoje soglasje za uničenje tega blaga (Uredba 608/2013, 23. člen, točka 1).

Carinski organiodobrijo prepustitev blaga oz. ga prenehajo zadrževati takoj, ko so izpolnjene vse carinske formalnosti, če jih imetnik pravice v rokih ni o ničemer obvestil. Uničenje blaga se opravi pod carinskim nadzorom. Če deklarant oz. imetnik blaga ni pisno potrdil svojega soglasja za uničenje, morajo carinski organi nemudoma obvestiti imetnika pravice, ki mora v roku 10 dni ukrepati in vložiti tožbo, kjer se ugotavlja dejanska kršitev pravice. V postopkih z manjšimi pošiljkami (to so poštna pošiljke oz. pošiljke, ki vsebujejo tri enote ali manj oz. ima pošiljka bruto teža nižjo od dveh kilogramov) se za potrditev soglasja za uničenje blaga šteje tudi molk lastnika blaga oz. deklaranta. V kolikor v predpisanem roku omenjene stranke ne podajo soglasja za uničenje oz. ne nasprotujejo uničenju blaga, lahko carinski organi štejejo, kot da so prejeli soglasje.

Velika večina odkritih ponaredkov se uniči v poenostavljenem postopku, v kolikor pa pride do sodnega spora, pa se v veliki večini na koncu ugotovi, da gre dejansko za ponarejeno blago in se mora uničiti pod carinskim nadzorom (po Kolar, 2013).

Uničenje blaga se opravi pod strogim carinskim nadzorom in na odgovornost imetnika odločbe, razen če nacionalna zakonodaja določa drugače. Slovenska zakonodaja je na tem mestu enotna Uredbi EU, stroške uničenja nosi imetnik pravice. Carinski zakonik evropske skupnosti (Uredba 952/2013) določa v členu 197, da stroške uničenja nosi imetnik blaga. Vendar uredba o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine bolj podrobno določa, da je uničenje blaga odgovornost imetnika pravice. Na tem mestu je imetnik pravice tudi odgovoren do katerega koli imetnika blaga ali deklaranta, ki je utrpel škodo. To v primerih, ko se redni postopek uvoza prekine na željo imetnika pravice, da se ugotovi kršitev, za katero se na koncu izkaže, da je neupravičena, saj blago ne krši zadevne pravice. V teh primerih je za škodo, ki je nastala z zadrževanjem, odgovoren imetnik odločbe. Tudi carinski organi lahko zahtevajo, da jim imetnik odločbe povrne stroške, ki so nastali od trenutka prekinitve prepustitve blaga oz. njegovega zadržanja. Uredba dopušča v svojem 29. členu tudi možnost, da imetnik odločbe zahteva nadomestilo od kršitelja.

Uredba o izvajanju Uredbe 608/2013 določa v svojem 3. členu, da zoper odločitve FURS pri izvajanju carinskih ukrepov pri kršitvah intelektualne lastnine ni pritožbe, možna je tožba v upravnem sporu, ki se vложи na Upravno sodišče v Ljubljani, zato mora imetnik pravice zoper uvoznika vložiti tožbo, v kolikor želi preprečiti uvoz spornega blaga.

Carinski organ lahko odobri prepustitev blaga oz. ga preneha zadrževati takoj po izpolnitvi vseh carinskih formalnosti, če ni bil ustrezno obveščen s strani imetnika pravice o začetku postopka za ugotovitev kršitve, ali pa v primeru, če deklarant oz. imetnik blaga poda izjavo, da začasno zadržano blago ne krši določene pravice intelektualne lastnine, vendar pa imetnik odločbe ne vloži tožbe, s katero bi pri pristojnem sodišču dokazoval, da je njegova pravica kršena.

Blago, ki je namenjeno uničenju, se uniči na podlagi odločbe carinskega organa, ki se vroči vsem vpletenim strankam. Imetnika pravice se hkrati pozove, da izpelje uničenje blaga in za to določi rok. Uničenje izvede carinski organ sam, imetniku pravice pa posreduje zapisnik o uničenju in obračun vseh nastalih stroškov v zvezi z blagom. Blago se uniči pod carinskim nadzorom tudi takrat, ko je sodišče s pravnomočno sodbo odločilo, da blago krši pravice.

Glede svetovne razsežnosti ponarejanja in piratstva naletimo na različne številke. Študija OECD⁴⁰ iz leta 1998 navaja, da med 5 in 7 % svetovne trgovine predstavlja ponarejeno ali piratsko blago. Ta trditev je bila leta 2007 s strani OECD ovržena z utemeljitvijo, da z nobeno metodologijo ni moč prikazati realne ocene tega pojava, saj so dejavnosti prikrite, natančnih statističnih podatkov ni, ponarejeno ali piratsko blago pa je tudi vedno težje ločevati od izvirnega (po Vrins in Schneider, 2012, str. 9)

Kupci ponarejenega blaga se pogostokrat sploh ne zavedajo, da s tovrstnimi nakupi financirajo razne združbe, ki se ukvarjajo z organiziranim kriminalom, in teroristične organizacije. Napad na Svetovni trgovinski center leta 2001 so na primer financirali s prodajo ponaredkov (po Marozov, 2015).

4 ANALIZA POMEMBNOСТИ INTELEKTUALNE LASTNINE V CARINSKEM POSTOPKU UVOZA

To poglavje je najpomembnejše poglavje celotnega magistrskega dela. V tem poglavju sem naredila raziskavo na področju intelektualne lastnine. Naredila sem celostno analizo izbranega področja z statistično metodo, s katero sem analizirala že zbrane podatke iz poročil, tako na strani WIPO kot na strani slovenskega FURS-a. Iz omenjenih poročil sem izbrala najpomembnejše podatke, ki so pomembni za dosego cilja tega magistrskega dela in ki so mi po drugi strani pomagali pri potrjevanju postavljenih hipotez. Analiza nadalje zajema ugotovitve drugih avtorjev in predstavitev nekaj praktičnih primerov iz sodne prakse, ki so mi še dodatno pomagali razvozlati vprašanja glede spornega blaga in njihovega uničenja. Poglavje sem zaključila z opravljeno kvalitativno raziskavo z metodo intervjuja, kjer je na eni strani sodelovala predstavnica FURS-a, na drugi strani pa imetnik pravice oz. podjetje z zaščiteni znamko.

4.1 NAMEN IN CILJI ANALIZE

Namen opravljene analize/raziskave v nadaljevanju tega magistrskega dela je v pridobivanju čiste slike dejanskega problema ponarejanja, ki smo mu priča v Sloveniji, kot članici skupnosti. Raziskava se poglobi v raziskovanje podatkov iz različnih poročil tako na nacionalni kot mednarodni ravni in v raziskovanje drugih virov, ki vsebujejo pomembne podatke za dosego cilja opravljene analize. Analiza je zaključena na koncu s praktičnimi primeri sodnih jurisdikcij z obravnavanega področja. Glavni cilj te analize je ugotoviti, kaj ponarejanje oz. na drugi strani kupovanje ponaredkov pomeni za neko podjetje, ki je svoj proizvod ustvarilo in zaščitilo. Ta glavni cilj sem želela doseči, da bi predstavila posledice, ki lahko doletijo neko podjetje, in na ta način še bolj opozoriti na problematiko ponarejanja in kupovanja ponaredkov. Na koncu sem želela pridobiti konkretne odgovore glede varovanja intelektualne lastnine in kaj to v praksi pomeni za določena podjetja. V prvem delu kvalitativne raziskave sem raziskala, kakšen je pogled na varovanje s strani države, v drugem delu pa me je zanimalo mnenje in pogled na varstvo s strani imetnika pravice.

4.2 ANALIZA WIPO IN FURS POROČIL V ODNOSU DO INTELEKTUALNE LASTNINE

To poglavje je namenjeno raziskavi nekaterih statističnih podatkov, ki so že bili zbrani v obliki poročil, tako na ravni celotne EU kot na nacionalni ravni. Z raziskavo sem hotela zbrati podatke glede uvoza blaga v skupnost in ugotoviti razsežnost kršitev intelektualne lastnine pri izvedbi postopka uvoza. WIPO vsako leto objavi poročilo (Report on EU customs enforcement of IPR) glede intelektualne lastnine, kjer so zajeti vsi podatki po posameznih državah o kršitvi pravic intelektualne lastnine. V analizi sem uporabila poročilo iz leta 2016, kjer so zajeti pretekli podatki do vključno leta 2015. Raziskala sem različne trende, ki so se skozi leta pojavljali na območju EU. Predvsem pa me je zanimalo, ali skozi leta razsežnost intelektualne lastnine raste ali pada v posameznih državah. V drugem delu

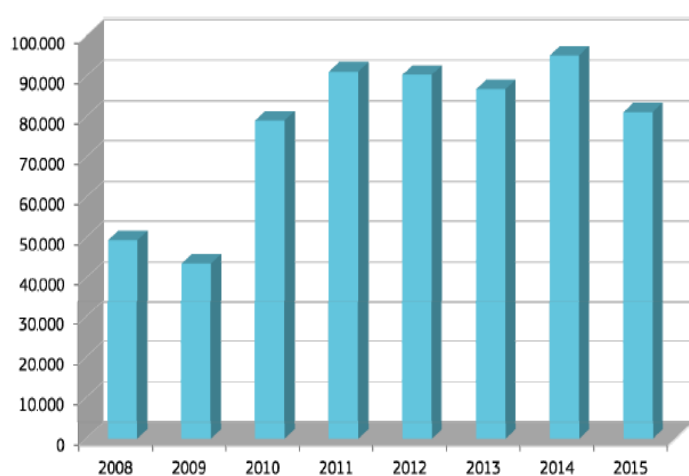
tega poglavja pa sledijo podatki, ki sem jih uspela pridobiti s strani FURS-a. Ti zajemajo podrobnosti glede vsakega obravnavanega primera kršitve v Sloveniji v vseh vrstah prevoza, ki se pojavljajo pri izpeljavi postopka uvoza v državo. Podatki so bili zbrani le statistično, zato sem vse podatke predelala, zbrala najpomembnejše in iz njihovega jedra naredila analizo, ki je pomembna za raziskovalni del tega magistrskega dela.

4.2.1 ANALIZA POROČILA WIPO

V tem poglavju je ključna analiza že zbranih statističnih podatkov na ravni EU. WIPO vsako leto izda poročilo, kjer so že statistično zbrani podatki o posameznih državah članicah glede kršitev pravic. Iz poročila sem izluščila le najpomembnejše podatke, ki so mi pomagali razumeti razsežnost kršitev oz. razsežnost piratstva in ponarejanja.

Spodnji Grafikon 1 prikazuje število obravnavanih primerov kršitev intelektualne lastnine zaradi prepoznanega suma. Podatki prikazujejo rast in nihanje skozi leta. Leta 2014 je bilo največ obravnavanih primerov na ravni celotne skupnosti. Menim, da je temu tako, ker je bilo to obdobje prelomno pri poostritvi nadzora in še strožji ureditvi področij.

Grafikon 1: Število primerov kršitev po letih



LETO	ŠTEVILO PRIMEROV
2008	49.381
2009	43.572
2010	79.112
2011	91.254
2012	90.473
2013	86.854
2014	95.194
2015	81.098

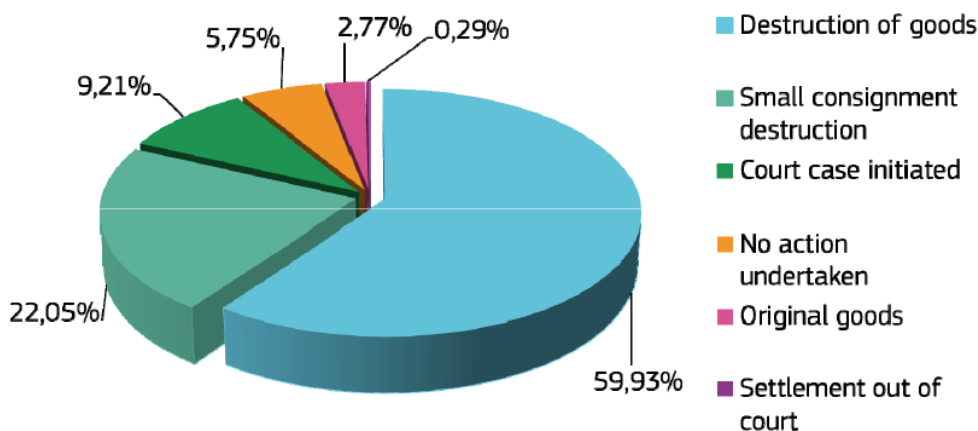
Vir: Report on EU customs enforcement of IPR (2016, str. 11)

Podatki kažejo na rast zaznanih kršitev skozi leta, manjši upad je zaznati v letu 2015, čemur pa menim, da je najbolj pripomoglo večje prizadevanje EU za ozaveščanje in opozorila prebivalcev, predvsem preko spletnih strani.

Drug pomemben podatek je, koliko sumov s strani carinskih organov glede kršitev intelektualne lastnine se je izkazalo za potrjene oz. zavržene. Spodnji Grafikon 2 kaže rezultate v odstotkih. V letu 2015 je bilo 95.313 primerov zaseženega blaga zaradi suma kršitve oz. če govorimo o konkretnem številu zaseženih artiklov, je bila ta številka 40.728.675. Kot kažejo rezultati, je bilo največ, kar 59,93 % zaseženega blaga, uničenega pod carinskim nadzorom v skladu z Uredbo 608/2013. 22,05 % blaga, ki je prispelo v

manjših pošiljkah, je bilo prav tako uničenega, torej skupno je bilo 81,98 % zaseženega blaga tudi uničenega. Za 9,21 % primerov je bil s strani imetnika pravice sprožen sodni postopek ugotavljanja kršitev. V 5,75 % primerov ni bilo odziva s strani imetnika pravice. To v praksi pomeni, da je lastnik pravice obveščen s strani carinskega organa o uvozu spornega blaga, vendar ta ne sproži postopka (največkrat gre za male pošiljke z nizko vrednostjo in majhnim številom kosov blaga). V samo 2,77 % (2.643 primerov oz. 5.944.487 kosov blaga) primerov se je izkazalo, da blago ne krši pravic intelektualne lastnine oz. da gre za originalno blago. V 0,29 % (274 primerov oz. 24.009 kosov blaga) pa je bila dosežena sodna poravnava med lastnikom pravice in prejemnikom blaga.

Grafikon 2: Rezultati sproženih postopkov zaradi suma kršitev 2015

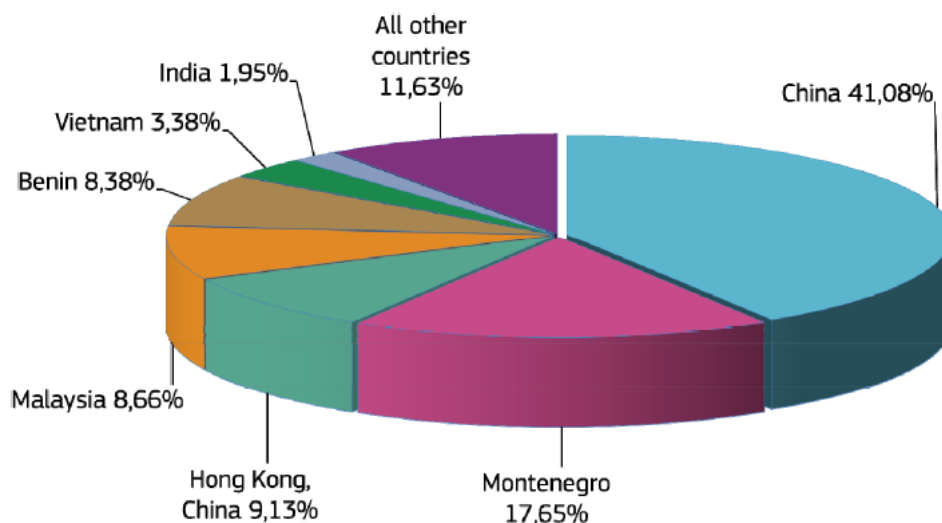


Vir: Report on EU customs enforcement of IPR (2016, str. 14)

Mene je presenetil nizek odstotek primerov, pri katerih se izkaže, da ne gre za kršitev pravice oz. gre za uvoz originalnih produktov. V največji meri se nastali sumi, ki nastanejo s strani carinskih organov, izkažejo kot utemeljeni. Torej rezultati kažejo, da so očitno carinski organi dovolj ozavešeni, obveščeni in izobraženi, da znajo prepoznati piratsko oz. ponarejeno blago. Največ kršitev je zaznati pri tobačnih izdelkih, športni obutvi, prehranskih dodatkih, igračah in oblačilih ter dodatkih (npr. torbice, denarnice). Te kršitve so najbolj prodorne, kadar gledamo statistične podatke za kršitve po primerih oz. po številu zadržanih kosov blaga. Če pa na drugi strani pogledamo podatke glede ocenjene vrednosti blaga, ki je določena kot maloprodajna vrednost določenega blaga, potem je daleč v ospredju uvoz ročnih ur.

Kot sem napovedala že pri postavitvi ene od hipotez, me je zanimal podatek o tem, iz katerih držav prihaja največ ponarejenega blaga. In glede na Grafikon 3 je razvidno, da je najbolj problematična država (kot pričakovano) Kitajska. Kar 41,08 % blaga, ki je bilo zadržano zaradi suma kršitve IL, je prispelo s Kitajske. Na drugem mestu je Črna gora z 17,65 %. Pri tej državi je povečan promet s tobačnimi izdelki, natančneje s cigaretami. Nato sledijo države, kot so Hongkong, Malezija, Benin (država v Z Afriki), Vietnam in Indija.

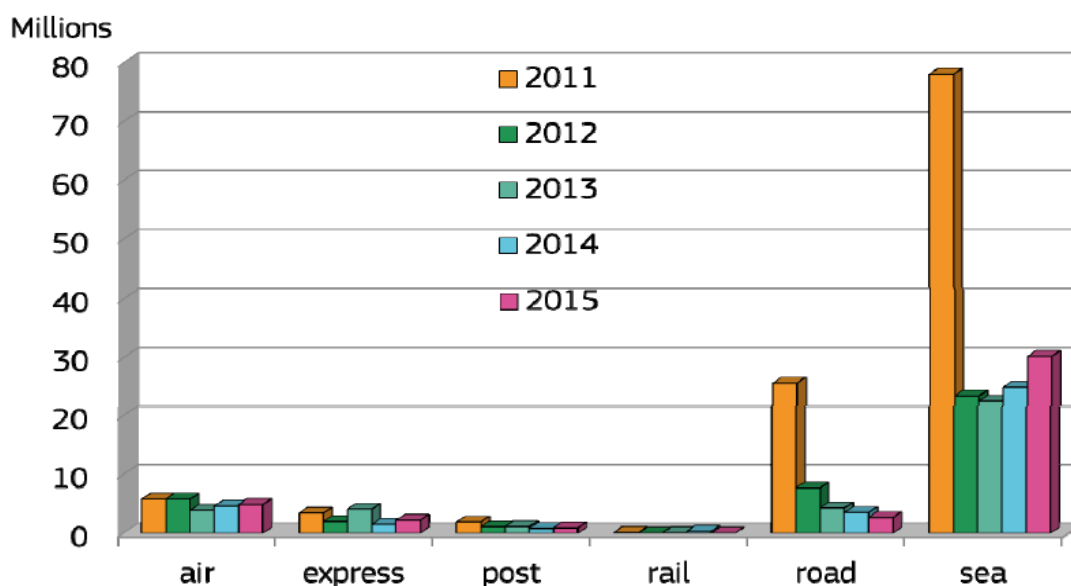
Grafikon 3: Države izvora blaga po odstotkih 2015



Vir: Report on EU customs enforcement of IPR (2016, str. 19)

Torej največ spornega blaga prispe s Kitajske, vendar po kakšni poti prispe, je naslednje vprašanje, ki me je zanimalo. Kot je razvidno iz poročila s strani WIPO, več kot 98 % spornega blaga pride s pošiljkami v ladijskem, letalskem, cestnem, poštnem in železniškem prometu. Le 2 % takšnega spornega blaga najdejo v prtljagi potnikov. Grafikon 4 prikazuje število artiklov glede na vrsto prometa po letih. Kot je razvidno iz grafa, največ blaga pride z ladijskim prometom, sledi mu cestni promet. Spodnji graf prikazuje statistiko zadržanega blaga po številu zadržanih kosov v vseh vrstah prometa za različna leta.

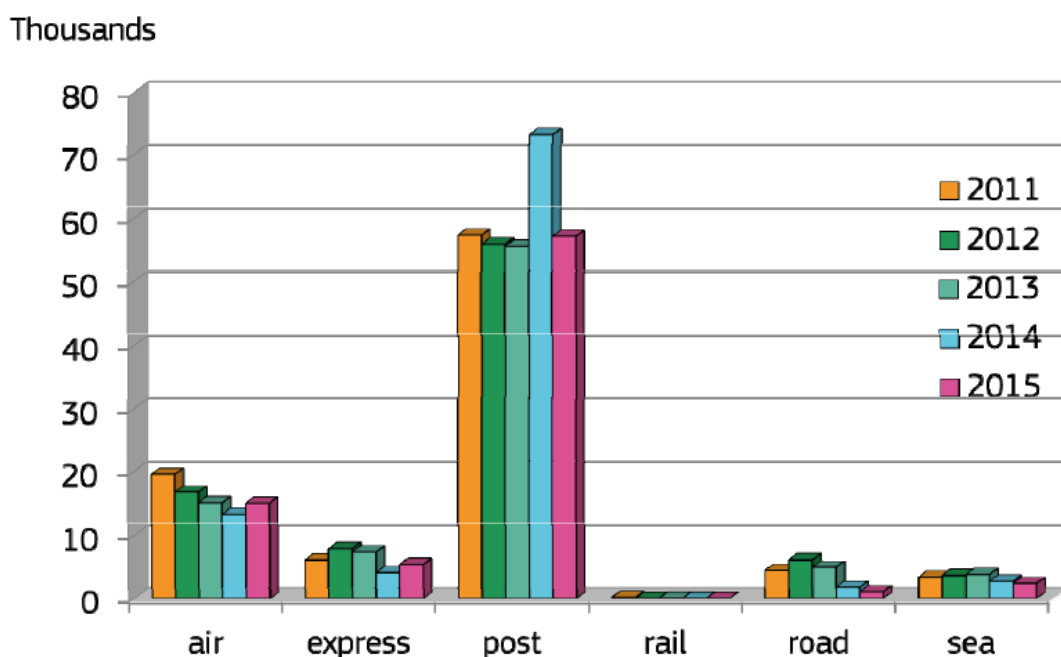
Grafikon 4: Število zaseženih kosov glede na vrsto prometa po letih od 2011 do 2015



Vir: Report on EU customs enforcement of IPR (2016, str. 21)

Zgornji graf razkriva sliko glede števila zadržanih kosov po letih. Spodnji Grafikon 5 pa prikazuje sliko obravnavanih primerov po letih v različnih vrstah prevoza. Že na prvi pogled se med zgornjim in spodnjim grafikonom opazi razlika, čeprav so podatki zbrani za ista časovna obdobja. Največ obravnavanih primerov izhaja iz blaga, ki je prispelo v poštinih pošiljkah. Menim, da je temu tako, ker v poštnem prometu prihaja blago v manjših pošiljkah, največkrat gre za nekaj kosov na pošiljko. Po drugi strani pa v ladijskem prometu prihaja kosovno več blaga naenkrat, zato je število zadržanih kosov toliko večje v ladijskem prometu.

Grafikon 5: Število obravnavanih primerov glede na vrsto prometa po letih od 2011 do 2015



Vir: Report on EU customs enforcement of IPR (2016, str. 21)

Največ kršitev oz. sumov je ugotovljenih pri carinskih postopkih uvoza in največkrat gre za blago, ki krši pravice iz naslova zaščitene znamke.

Zanimivi so tudi podatki po posamezni državi članici glede števila obravnavanih primerov kršitev ter po številu zadržanih kosov blaga. V spodnji Tabeli 1 so zbrani podatki po posamezni državi za leti 2014 in 2015. Prikazana je spremenljivka v odstotkih v primerjavi obeh obdobj po letu. V nekaterih držav se odstotek v primerjavi z obema letoma dvigne za več kot 100 %, spet pri nekaterih primerih držav je vidno, da se je število obravnavanih primerov zmanjšalo, se je pa na drugi strani znatno povečalo število zaseženih kosov blaga.

Tabela 2: Število obravnavanih primerov in število zadržanih kosov blaga po posameznih državah članicah in primerjava po letih 2014 in 2015

The evolution of the number of cases and number of articles detained per Member States - Period 2014 / 2015						
Member State	Number of cases			Number of articles		
	2014	2015	%	2014	2015	%
Belgium	9.013	19.571	117%	6.614.925	504.130	-92%
Bulgaria	502	497	-1%	635.706	1.282.130	102%
Czech Republic	820	1.163	42%	602.751	515.105	-15%
Denmark	1.475	1.481	0%	32.660	51.021	56%
Germany	42.876	22.156	-48%	3.239.347	2.302.444	-29%
Estonia	188	422	124%	76.395	25.536	-67%
Ireland	8.121	2.102	-74%	26.126	18.001	-31%
Greece	112	149	33%	728.784	6.375.856	775%
Spain	3.410	2.999	-12%	1.619.264	1.893.019	17%
France	1.302	1.556	20%	4.512.382	6.331.378	40%
Croatia	895	1.673	87%	122.794	306.000	149%
Italy	3.036	4.245	40%	1.333.441	2.096.910	57%
Cyprus	87	109	25%	37.823	35.661	-6%
Latvia	290	547	89%	85.647	89.976	5%
Lithuania	506	757	50%	32.604	90.618	178%
Luxemburg	203	217	7%	25.164	33.622	34%
Hungary	226	268	19%	133.323	18.130	-86%
Malta	131	46	-65%	5.238.065	1.256.131	-76%
Netherlands	465	344	-26%	2.361.330	5.120.665	117%
Austria	1.289	2.771	115%	195.650	44.832	-77%
Poland	900	545	-39%	555.638	1.074.941	93%
Portugal	1.068	152	-86%	1.312.390	352.405	-73%
Romania	401	334	-17%	3.076.236	4.693.180	53%
Slovenia	4.050	3.061	-24%	505.975	3.213.513	535%
Slovakia	1.584	1.544	-3%	98.895	90.103	-9%
Finland	34	25	-26%	113.721	4.805	-96%
Sweden	347	241	-31%	20.066	58.246	190%
United Kingdom	11.863	12.123	2%	2.231.880	2.850.004	28%
Total	95.193	81.098	-15%	35.568.982	40.728.675	14%

Vir: Report on EU customs enforcement of IPR (2016, str. 27)

Najbolj pade v oči podatek Grčije, pri kateri se v letu 2015 odstotek odkritih sumov pri številu kosov blaga poveča kar za 775 %. Tudi podatki s strani slovenskih carinskih organov kažejo na povečanje števila zadržanih kosov za 535 % v letu 2015 v primerjavi z

letom poprej. Je pa bilo s strani carinskih organov obravnavanih manj primerov kršitev. Torej več spornega blaga je prispelo z ladijskim prometom, kjer prihaja do ogromnih količin istovrstnega blaga, ki je največkrat namenjeno nadaljnji prodaji na notranjem trgu.

Zbrani podatki potrjujejo dejstvo, da se vse EU države srečujejo s podobnimi primeri in z velikim obsegom ponarejenega blaga. Podatki so potrdili, da največ ponarejenega blaga prispe s Kitajske. Torej rešitev bi bila predvsem, da se težave oz. probleme zajezi v največji meri tam, kjer do njih pride. Kitajska bi morala biti tista, ki bi sama vršila strožji nadzor in bi morala naravnati zakonodajo v smer, ki bi čim bolj uredila pereči problem. Res je, da Kitajska ni edina problematična država, vendar je država, ki je najbolj in največkrat izpostavljena.

Sara Hudarin je v svojem magistrskem delu povzela zanimive podatke iz poročil TOCTA 2010 glede ponarejevalskega posla, ki je v razcvetu. Njegova letna vrednost se giblje okoli 9,8 milijarde dolarjev. Od tega je za kar 8,2 milijarde dolarjev proizvodov pripeljanih iz Azije v Evropo. V zvezi s ponarejanjem se v zadnjem času pojavljajo tako imenovani »zunanj izvajalci«, tu gre za podjetja razvitejših držav, ki so odgovorna za raziskave, oblikovanje in trženje proizvodov, vendar pa dejansko proizvodnjo blaga prepustijo državam z občutno cenejšo delovno silo. Nadzor nad kakovostjo izvajajo licenčna podjetja, zato je le ta pomanjkljiv in omogoča nepooblaščen proizvodnjo. Izdelki, za katere je značilno visoko povpraševanje, so slabše kvalitete in jih je težko razlikovati od originalov. Ponarejanje je resen problem, ki ga omogoča globalizacija in poceni delovna sila (po Hudarin, 2012, str. 19-20).

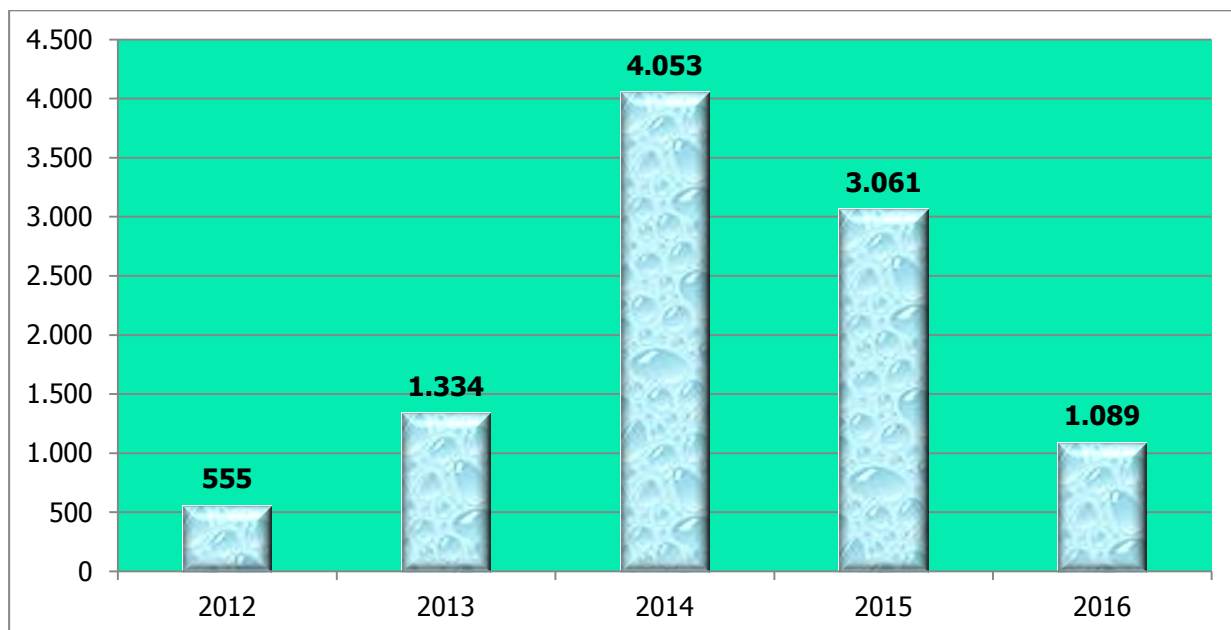
4.2.2 ANALIZA ZBRANIH POROČIL FURS GLEDE INTELEKTUALNE LASTNINE

V tej analizi sem zbrala podatke o kršitvah, ki so narejene pri uvozu blaga preko različnih vrst prevoza. Podatke za izdelavo analize sem pridobila s strani FURS-a. Podatki so statistično vodeni za vsako leto posebej in se vodijo ločeno glede na vrsto prevoza, po katerem je prispelo blago v skupnost. Vključeni so podatki o prispelem blagu, ki je prispelo s pomorskim, zračnim, cestnim in poštnim prometom. Podatki zajemajo podatke glede vrste prevoza, po katerem je blago prispelo v državo, vrste blaga, količine, vrednosti, vrste kršitve IL, rezultati kontrole ... Iz zbranih podatkov sem izbrala tiste, ki so bili pomembni za raziskavo v tem magistrskem delu. Na spletni strani FURS-a so objavljena letna poročila o delovanju celotne Finančne uprave RS, vendar sem želela pridobiti globinsko sliko glede uvoza spornega blaga v skupnost, zato sem uporabila podatke v zbranih statističnih podatkih za leta od 2011 do 2016. V teh dokumentih so zbrane vse podrobnosti o blagu, za katerega so nastali sumi kršitve pravic.

V spodnjem Grafikonu 6 so prikazani obravnavani primeri sumov kršitev IL pri uvozu blaga v Slovenijo v vseh vrstah prevozov po letih. Rezultati kažejo na krivuljo, ki je leta 2014 dosegla svoj vrhunec. Skozi leta so se spremenili strogi predpisi glede intelektualne lastnine, kar se odraža v številu obravnavanih primerov v letu 2014. Prebivalstvo se z vsakim letom bolj zaveda pomembnosti zaščitene proizvodov, saj evropske institucije s

svojim delovanjem opozarjajo na pomembnost spoštovanja vseh vrst intelektualne lastnine in določajo ustrezne sankcije pri nastalih kršitvah.

Grafikon 6: Število obravnavanih primerov zaradi suma kršenja IL po letih

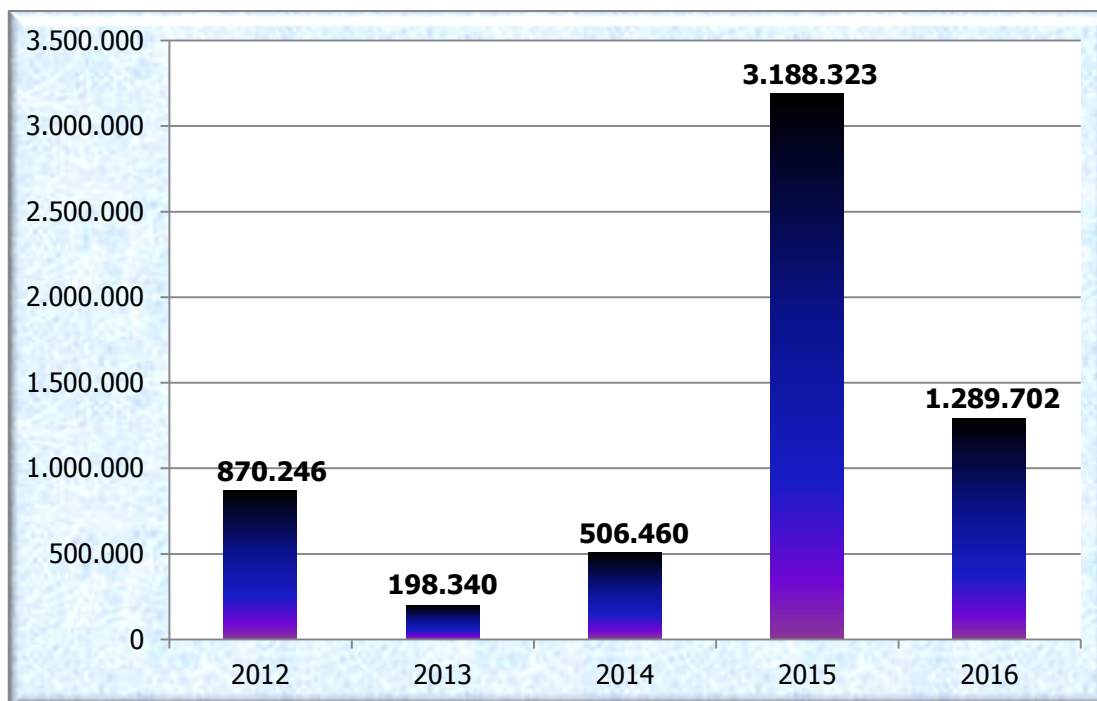


Vir: lasten

Potrebno je poudariti, da gre pri uvozu blaga v skupnost največkrat za kršitev pravic iz naslova znamke. Največkrat gre za znane in svetovno prepoznane in priznane blagovne znamke. Pri številu obravnavanih primerov je pomemben tudi podatek, da je bilo npr. v letu 2016 od 1.089 obravnavanih primerov kar 1.019 primerov obravnavanih v poštnem prometu. V letu 2015 pa je bilo od vseh 3.061 primerov le teh obravnavanih 2.977.

Grafikon 7 prikazuje število vseh zadržanih kosov blaga, pri katerih je nastal sum o kršitvi intelektualne lastnine. Gre za blago, ki je prispelo v vseh vrstah prevoza. S tem grafom pridobimo malo drugačno sliko glede uvoza blaga v skupnost. V poštnem prometu je bilo res obravnavanih največ primerov (glede na podatke iz prejšnjega grafa), vendar pa zadržane količine blaga niso največje pri uvoznih postopkih za poštno pošiljke, ampak za pošiljke v ladijskem prometu.

Grafikon 7: Število zadržanih kosov blaga zaradi suma kršitve IL po letih

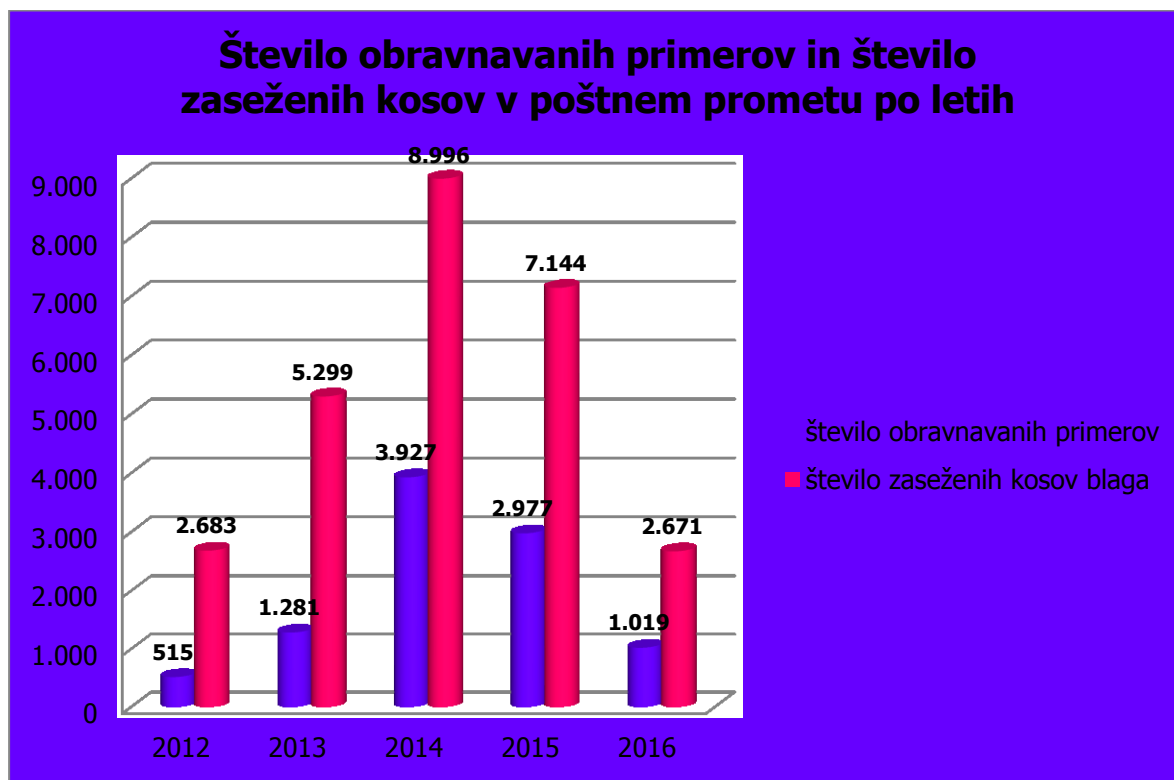


Vir: lasten

V letu 2016 je bilo zadržanih 1.289.702 kosov posameznega blaga, za katerega je obstajal sum kršitve intelektualne lastnine. Od tega je bilo 2.671 kosov zadržanih v poštnem prometu, ostalo pa večinoma v pomorskem prometu, kjer prihaja do uvoza večjih količin s kontejnerskim prometom. V letu 2015 je bilo zadržanih skupno 3.188.323 kosov blaga v ocenjeni vrednosti 28.914.338 EUR. Od tega je bilo v poštnem prometu zadržanih 7.144 kosov blaga. Grafikona 6 in 7 prikazujeta isto sliko, ki je bila razvidna že pri podatkih, objavljenih s strani WIPO. Torej največ primerov je res obravnavanih v poštnem prometu, vendar količinsko gledano največ blaga prispe v skupnost z ladijskim prometom.

Pri znanih podatkih glede obravnavanih primerov in glede števila zadržanih kosov je takoj naslednje vprašanje, kaj se zgodi z vsem zadržanim blagom. Na tej točki sem se zaradi obsežnosti podatkov poglobila v analizo podatkov glede pošiljk, ki prispejo v poštnem prometu. Na začetku sem s spodnjim Grafikonom 8 naredila primerjavo po letih glede uvoza preko pošte. Podatki prikazujejo obravnavane primere in število zadržanih kosov blaga po letih. Blago v poštnem prometu prihaja večinoma v manjših pošiljkah, največkrat je v posamezni pošiljki po 1 kos blaga, pri katerem nastane sum kršitve intelektualne lastnine.

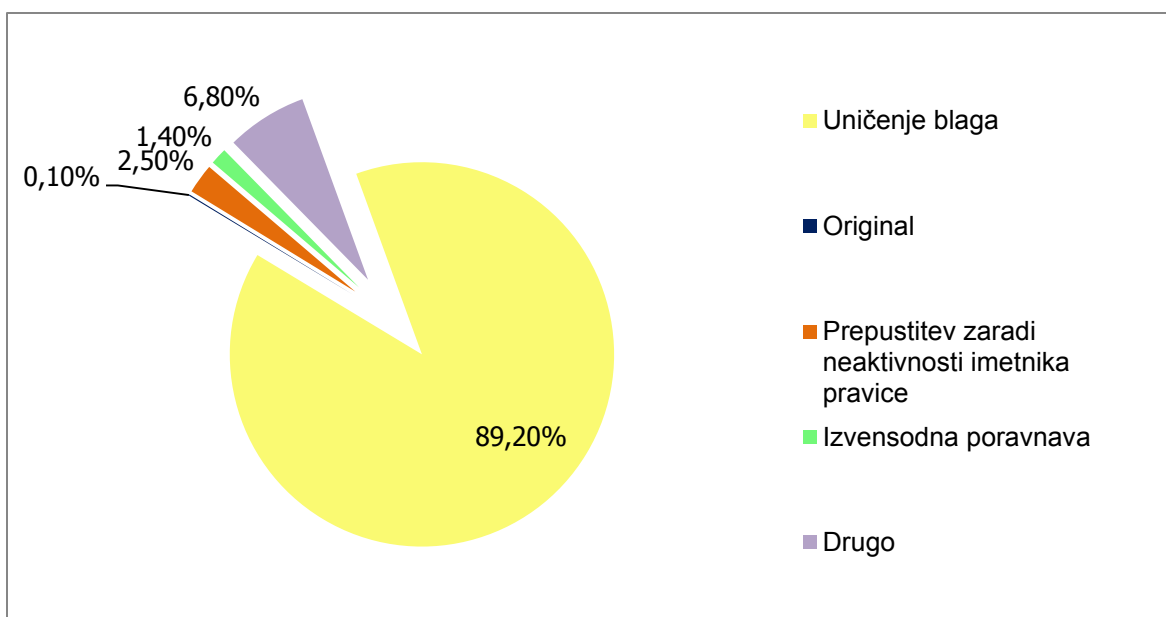
Grafikon 8: Število obravnavanih primerov in število zaseženih kosov v poštnem prometu (primerjava po letih)



Vir: lasten

Podatki prikazujejo po mojem mnenju veliko število obravnavanih primerov zadržanih pošilk v poštnem prometu. Za te pošiljke je obstajal sum kršitve določene pravice. Na vprašanje, kaj se zgodi z vsem zadržanim blagom, ponuja odgovor spodnji Grafikon 9, ki prikazuje rezultate nastalih sumov za leto 2016 v poštnem prometu. Že na prvi pogled je razvidno, da gre velika večina blaga na uničenje, in to kar 89 %. V letu 2016 se je v 1.019 obravnavanih primerih le v enem postopku ugotovilo, da je blago dejansko originalno in ne krši pravic intelektualne lastnine. V 3 % obravnavanih primerov se je na koncu postopka blago uvozilo z rednimi postopki uvoza, saj imetniki pravic niso ukrepali. Najverjetneje so razlog za to majhne pošiljke, v katerih je le po nekaj kosov. Tudi ti podatki so podobni tistim na ravni EU, saj gre tudi tu skoraj 90 % blaga na uničenje.

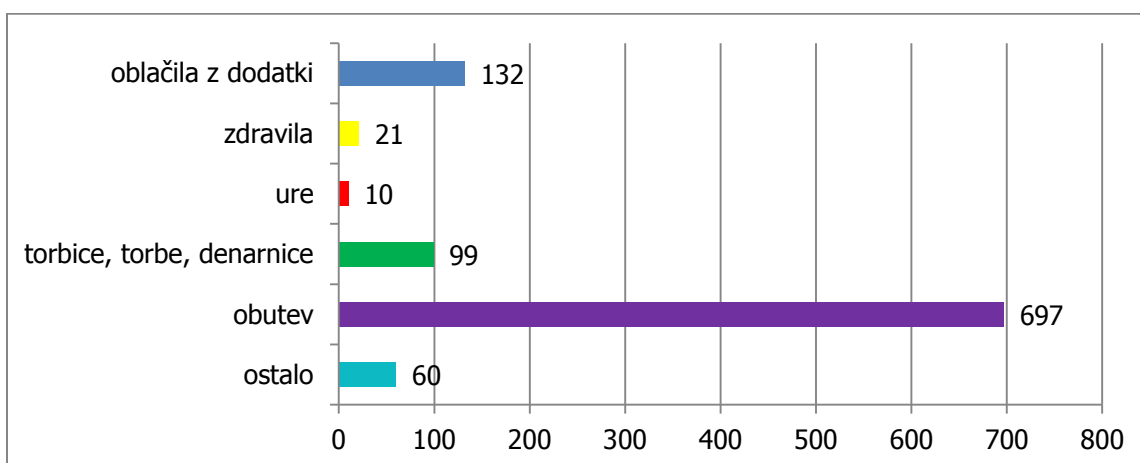
Grafikon 9: Rezultati kontrole zaradi suma kršitev IL za leto 2016



Vir: lasten

Torej grobo gledano 90 % vsega zaseženega blaga v poštnem prometu konča na uničenju. Malo je primerov, kjer pride do reševanja sporov v sodnih postopkih. Menim, da je temu tako, ker imamo v poštnem prometu manjše pošiljke, katerih vrednosti so nižje in kjer gre največkrat za uvoz enega ali dveh kosov. Izguba, ki jo z uničenjem utrpi imetnik blaga, ni tako velika kot v primerjavi z izgubo, ki jo utrpi uvoznik, ki želi npr. v ladijskem prometu uvoziti veliko količino nekega blaga. Glede na visok odstotek pošiljk, ki končajo na uničenju, me je zanimalo, katere so tiste vrste blaga, pri katerih je največkrat odkrit sum kršitve. Glede na zbrane podatke je bilo v poštnem prometu sproženih največ sumov pri uvozu raznovrstne obutve, največkrat je šlo za uvoz športne obutve. Takoj za obutvijo najdemo razna oblačila ter modne dodatke, kot so ženske torbice in denarnice.

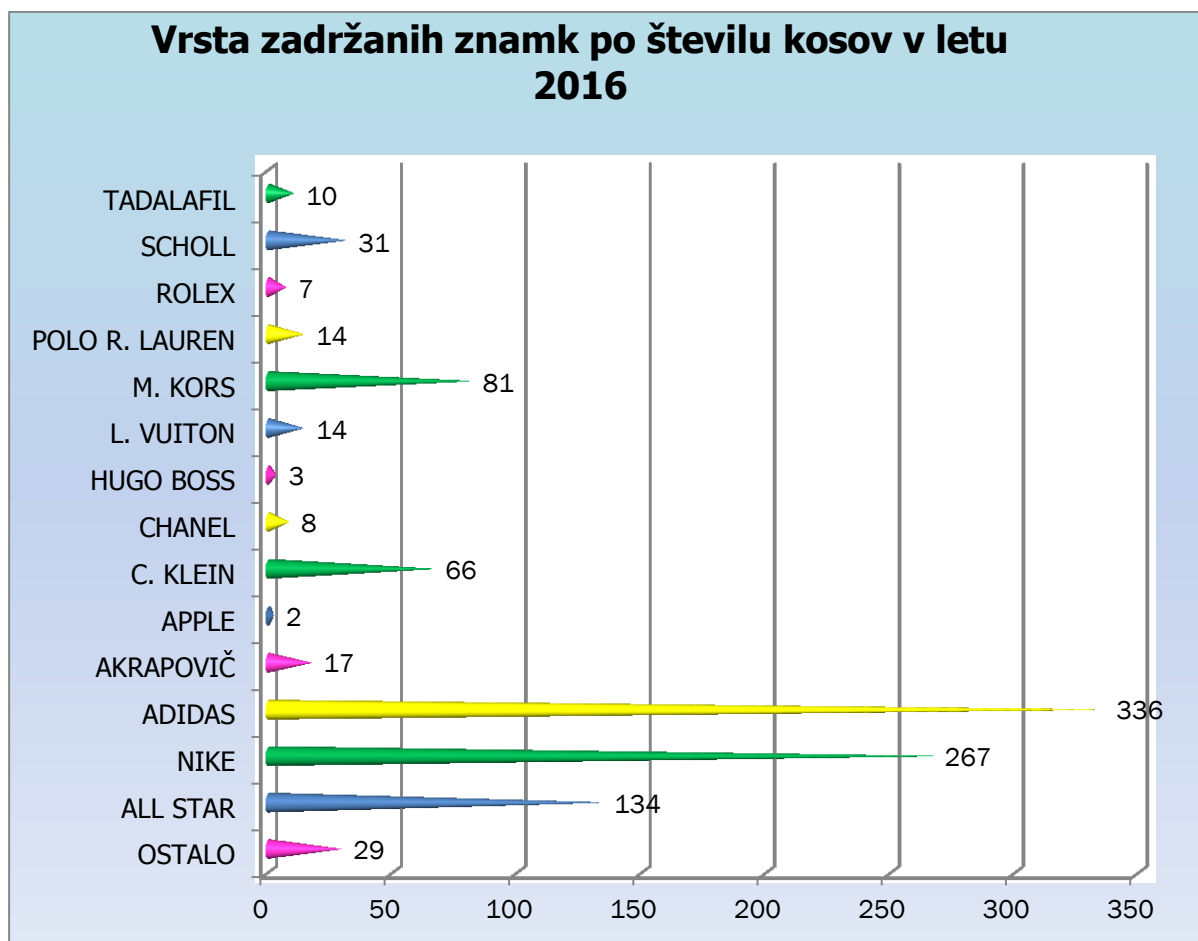
Grafikon 10: Število zaseženega blaga glede na vrsto v letu 2016



Vir: lasten

Pri zasegu obutve, oblačil ter torbic se največkrat pojavljajo kršitve znanih oz. svetovno prepoznavnih znamk, katerih cene na trgu so razmeroma visoke, zato se ljudje poslužujejo nakupov cenejših ponarejenih produktov. Cene takšnega ponarejenega blaga so »smešno« nizke in največkrat je to že prvi znak o ponarejenem blagu. Katere znamke so najbolj na udaru pri poskusu uvoza blaga, sem raziskovala z naslednjim Grafikonom 11. V spodnjem grafu so zbrana imena znamk, katerih pravice intelektualne lastnine so največkrat kršene pri uvozu blaga v poštnem prometu.

Grafikon 11: Imena znamk po številu zadržanih kosov v letu 2016



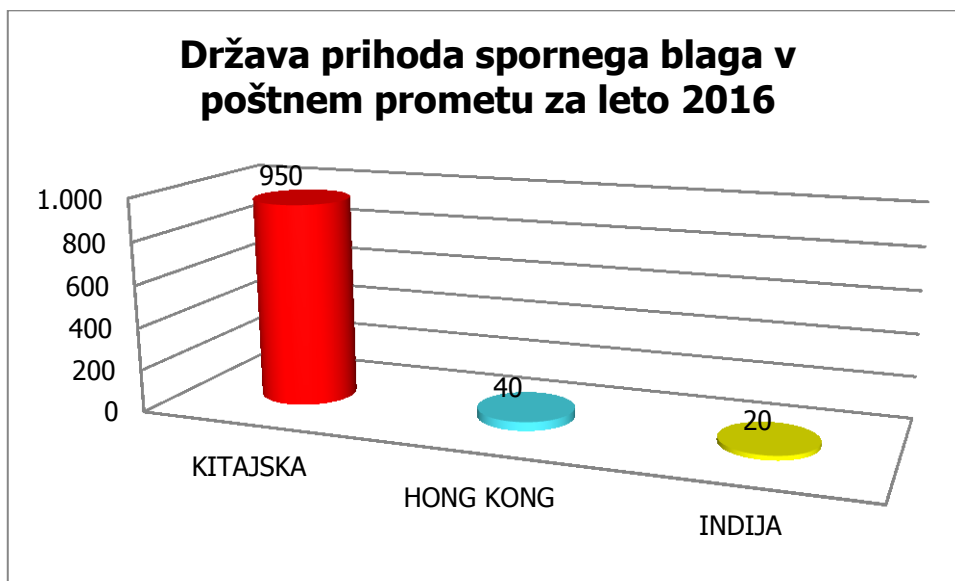
Vir: lasten

Največkrat gre za uvoz ponarejene obutve znamk »Adidas« in »Nike«. Sledi uvoz obutev znamk »All Star«, »C. Klein« in »M. Kors«. Presenetil me je podatek o uvozu ponarejenega blaga znamke »Akrapovič«. Gre za različne dele motornih vozil (največkrat izpušne sisteme), znamka »Akrapovič« sicer izvira iz Slovenije, vendar vseeno prihaja do proizvodnje ponaredkov omenjene znamke na Kitajskem. Teh primerov v poštnem prometu ni bilo veliko, jih pa je bilo nekaj več v ladijskem prometu.

V spodnjem Grafikonu 12 so zbrani podatki o državah odpreme blaga, za katerega so bili sproženi sumi glede kršitev intelektualne lastnine. Kot nekako pričakovano, pride več kot

90 % spornega blaga s Kitajske. Manjše število pošilk pride iz držav Hongkong in Indije. Iz Indije največkrat prihajajo ponaredki zdravil oz. prehranskih dodatkov.

Grafikon 12: Države, iz katerih prihaja sporno blago za leto 2016



Vir: lasten

Podatki o državah prihoda spornega blaga se ujemajo (glede na vrsto blaga) s podatki, ki jih je zbrala WIPO. Kitajska je že nekaj časa vodilna velesila pri izdelavi poceni izdelkov z zelo nizko kvaliteto iz z visokim deležem ponarejenega blaga.

4.2.3 ANALIZA DRUGIH ZBRANIH PODATKOV

Magistrsko delo Sare Hudarín z naslovom »Ponaredki blagovnih znamk višjega cenovnega razreda« je pritegnilo mojo pozornost zaradi opravljene raziskave. V raziskovalnem delu njenega magistrskega dela so zbrani podatki, ki jih je pridobila s pomočjo ankete in intervjuja. Nekaj teh vprašanj se dotika moje izbrane tematike, zato sem se odločila za analizo nekaterih pomembnih podatkov. Z raziskovalno nalogo z naslovom »Zakaj kupujemo ponaredke in zakaj jih ne« je pisateljica že pridobila nekaj pomembnih podatkov, ki so mi pomagali pri razumevanju stališča s strani strank, ki se odločajo za nakup »tvegane« blaga. Izpostavila sem le ključne ugotovitve opravljene raziskave. Ugotovitve opravljene ankete so zanimive. Rezultati so pokazali, da dajo moški več na kakovost, ceno in blagovno znamko kot pa predstavnice nežnejšega spola. Ženske največkrat kupujejo količinsko, medtem ko moški več dajo na kvaliteto. Toda zakaj se ljudje odločajo za nakup ponaredkov? Ugotovljene teze so:

- Veliko ljudi meni, da si z nakupom blagovnih znamk višjega cenovnega razreda zvišujejo ugled v družbi.
- Srečanje s ponaredki na različnih potovanjih, kjer sproščeno preživljanje prostega časa in nepoznano okolje spodbujata nepremišljene nakupe.

- Denarni razlogi, zaradi katerih ljudje z nižjimi prihodki posežejo po nakupu ponarejenega in piratskega blaga.
- Nepoznavanje, da sta piratstvo in ponarejanje vključena v sklop organiziranega kriminala (po Hudarín, 2012 str. 55).

Že v zgoraj narejeni raziskavi glede uvoženih ponaredkov sem prišla do podatka, da je nekaj primerov, ko lastniki pravice (IL) ne ukrepajo zoper prijavljenega kršitelja pravice (uvoznika). Sara Hudarín je pri raziskavi prišla še do ene pomembne ugotovitve, in sicer da lastniki blagovnih znamk višjega cenovnega razreda namerno ne ukrepajo zoper kršitelja. Razlog za to je, da si na tak način zagotavlja lastnik neke znamke globalno prepoznavnost imena ter si s tem povečuje povpraševanje na trgu, saj se zaveda, da zvesti kupci ne posegajo po ponarejenih izdelkih, ker je zanje kakovost še zmeraj na prvem mestu pred ceno (po Hudarín, 2012 str. 66).

V drugem delu raziskovalnega dela o »problematiki ponaredkov blagovnih znamk višjega cenovnega razreda« je bil opravljen intervju z vodjem maloprodajnih trgovin, ki distribuirajo čez osemdeset svetovno znanih blagovnih znamk vseh cenovnih razredov. Intervjuvani potrjuje, da se srečujejo v največji meri s ponaredki znanih blagovnih znamk. Ocenjuje, da je največkrat razlog za nakup cena in prestižnost znamke, katere ime nosi ponaredek. Navaja, da je znakov, iz katerih je razvidno, da gre za ponaredek, več: tekstura materiala, kakovost dizajna, hologrami ter mesto, na katerem je bil izdelek kupljen. Izpostavljena je problematika spletnih nakupov, kjer bi bilo potrebno urediti svetovno zakonodajo, saj nacionalna ne zmora zajezi tega globalnega problema. Kot rešitev intervjuvani navaja poenostavitev postopkov in strožje sankcioniranje kršiteljev (po Hudarín, 2012, str. 62).

Torej je potrjeno, da gre pri omenjeni problematiki za resno in strogo obliko organiziranega kriminala, ki je zelo razširjena na globalni ravni. Ponarejeni izdelek lažje prepoznamo, kadar fizično kupujemo izdelek, saj ga lahko otipamo, si ga ogledamo in vonjamo, vendar še vedno ostajajo težave pri spletnih nakupih. Na carinski pošti se srečujemo le z blagom, ki je rezultat spletnih nakupov. Kot opažam, stranke največkrat niso seznanjene s politiko intelektualne lastnine in namenoma kupujejo ponaredke po smešno nizkih cenah. Gre za blago, pri katerem je že na prvi pogled, dotik, vonj in način pakiranja razvidno, da gre za ponaredek. V teh primerih je očitna tudi trgovina, kjer je bilo kupljeno, in pa seveda cena, ki je neprimerljivo nižja od originala. Vendar stranke zavestno kupujejo takšno blago, saj si želijo neke prepoznavnosti in vpliva v družbi. Največkrat navedejo razlog »kar nosim na sebi, je izključno moj problem in zato lahko kupim, kar želim in za kakršnokoli ceno želim«. Jasno je, da tu ne gre za osebne želje, tu gre za varovanje pravic, za varovanje znamke in nenazadnje za varovanje zdravja in počutja kupcev, ki kupujejo takšno blago.

Poleg zavestnih nakupov ponarejenega blaga se včasih kot težava pokažejo nepremišljeni nakupi, kjer kupci ne preverijo spletne strani, kjer opravljajo nakup, ne preverijo prodajalca, ne preverijo, kje se blago nahaja in iz kje bo prišlo, niti same cene, saj se jim ne zdi sumljiva, misleč da kupujejo na tako imenovanih »razprodajah«. V tem segmentu

je težava, ker kupci ne preverijo vseh informacij, ki so jim na razpolago. Nakup želijo opraviti čim hitreje, čim ceneje in nato so zgroženi, ko dobijo takšno blago, oz. ko dobijo na njihov naslov »odločbo o začasnem zadržanju blaga« zaradi nastalega suma glede kršitve pravic.

Obstaja še tretja vrsta strank v postopkih kršitve pravic, to so tako imenovane »spletne prevare«. Obstajajo spletne strani, ki namenoma zavajajo kupce. Spletne strani so ponarejene in delujejo le neko časovno omejeno obdobje. Spletna stran je na pogled videti čisto običajno oz. izgleda kot »originalna« stran neke blagovne znamke. Slike izdelkov so prave, cene so primerne, le na koncu blago ne pride iz držav EU, kot je opisano na spletni strani, ampak največkrat pride s Kitajske. O zgledu in kakovosti, za katero je stranka dejansko plačala, ni mogoče niti govoriti. Ko hoče stranka vstopiti v kontakt s prodajalcem, je ta že odstranil spletno stran, ki pa je ni več mogoče izslediti. V zadnjem času opazam pri svojem delu vse več takšnih primerov. Zaenkrat je to problematika svetovne trgovine oz. svetovnega spleta, ki dovoljuje takšne zlorabe in objave. Kadar gre za take primere, še tako velika pozornost pri nakupu ni dovolj. To je tveganje, ki ga prinaša spletno nakupovanje.

4.3 ANALIZA KONKRETNIH GOSPODARSKIH SPOROV Z NASLOVA ZAŠČITE INTELEKTUALNE LASTNINE

V tem poglavju sem želela poiskati praktične primere različnih sporov glede uveljavljanja pravic iz naslova znamke. Predvsem si želim v praktičnih primerih poiskati smernice za nadaljnjo potrditev oz. zavrnitev postavljenih hipotez. Namen analize izbranih judikatov je predvsem ugotoviti, na kakšen način se vodijo upravni spori glede intelektualne lastnine in kdo dejansko nosi stroške uničenja blaga, kadar do tega pride. Sodbe in odločitve so bile najdene prek iskalnika na portalu Sodna praksa, s ključnimi besedami »uvoz blaga« in »intelektualna lastnina«. Iskalnik je našel 56 primerov, izbrala pa sem tiste, ki so se najbolj dotikali teme uničenja blaga pod carinskim nadzorom.

Sodba in sklep vrhovnega sodišča III Ips 63/2013

Zaseženo je bilo blago, pri katerem je obstajal sum kršitve intelektualne lastnine. S strani carinskega organa je bil obveščen tako imetnik pravice kot imetnik blaga. Imetnik pravice je trdil, da je blago ponarejeno in da ga je potrebno uničiti pod carinskim nadzorom. Imetnik blaga pa je temu nasprotoval, češ da blago ne krši pravic. Zaradi dejstva, da je imetnik blaga trdil, da blago ne krši pravic, je moral imetnik pravice vložiti tožbo, na podlagi katere se je izvajala ugotovitev glede kršitve nacionalne znamke kot tudi znamke skupnosti, katerih imetnik je lastnik pravice.

Sodišče prve stopnje je po izvedenem dokaznem postopku v celoti sledilo tožeči stranki ter izdalo sodbo, v kateri je odločilo, da zadržano blago krši znamke tožeče stranke, tako nacionalno znamko kot znamko skupnosti. Odločilo je, da mora imetnik blaga na svoje stroške blago uničiti, poleg tega pa poravnati vse ostale stroške skladiščenja in manipulacije z blagom. V odločbi je sodišče odločilo tudi, da ima tožena stranka prepoved

kakršnegakoli ravnanja oz. kakršnegakoli prometa z izdelki, ki kršijo pravice iz naslova zaščite znamke. Prav tako je sklenilo, da je tožena stranka dolžna tožeči stranki povrniti stroške postopka skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi. Tožena stranka je med postopkom zahtevala vključitev izvedenca, ki bi potrdil, da sporno blago ni ponaredek, kar pa je sodišče zavrnilo, saj naj samo mnenje ne bi vplivalo na postopek, saj tožena stranka ni imela soglasja imetnika blaga za uvoz blaga. Sporno pri odločitvi prvostopenjskega sodišča je predvsem to, da je naložilo stroške uničenja in pa stroške manipulacije ter skladiščenja imetniku blaga. Drugostopenjsko sodišče je spremenilo odločitev glede stroškov, ki naj bi jih nosil imetnik blaga, ni pa spremenilo odločitve o glavni stvari, glede uničenja blaga, zato je imetnik blaga vložil tožbo, kar se šteje kot revizija. Sodišče II. stopnje je prav tako napisalo, da je uničenje spornega zaseženega blaga predmet carinskega in ne pravnega postopka.

ZIL določa vrste pravic industrijske lastnine in postopke za podelitev in registracijo teh pravic, sodno varstvo pravic ter zastopanje strank v postopkih. Torej je v postopku, kjer se odloča o kršenju neke pravice, ZIL tisti, na podlagi katerega je potrebno presoјati vse kršitve intelektualne lastnine. ZICPES ni predstavljal specialnejšega zakona nad ZIL, saj le ta ureja izvajanje carinskih predpisov evropske skupnosti, ki jih izvajajo carinski organi. Uničenje blaga je del pravnega postopka in ne del carinskega postopka. 47. člen ZIL daje imetnikom pravice pravico, da preprečijo tretjim osebam uporabo znamke oz. kateregakoli znaka, ki je sestavni element znamke. Če želijo tretje osebe izvajati uvoz blaga, ki je zaščiten z določeno znamko, potrebujejo s strani imetnika pravice soglasje, česar pa stranka v tem postopku ni imela. Prav tako so v členu 121 ZIL navedene zahteve, ki jih lahko s tožbo zahteva imetnik pravice od kršitelja in med njimi je tudi zahteva za uničenje spornega blaga, ki ga je tožnik zahteval, vendar ga je organ zavrnil. V revizijskem postopku se je nato ugotovilo, da je bil tožbeni zahtevek s strani imetnika pravice utemeljen.

76. člen ZICPES določa, da stroške v zvezi z blagom v času začasnega zadržanja, zasega blaga do pravnomočnosti odločitve sodišča oziroma do uničenja blaga, vključno s stroški uničenja blaga nosi oseba, zoper katero je imetnik pravice sprožil postopek za varstvo pravic. Ne glede na to pa v izrecno navedenih primerih nosi stroške imetnik pravice, in sicer če ta v predpisanem roku ne vložil tožbe oziroma če tožbo umakne; če sodišče zavrže tožbo ali zavrne tožbeni zahtevek; če deklarant, lastnik blaga ali oseba, ki z blagom razpolaga, poda soglasje za uničenje blaga oz. se soglasje domneva, ali če imetnik pravice namesto dokazila o vložitvi tožbe predloži dogovor o uničenju blaga ali če nastalih stroškov v roku ne poravnata oseba, zoper katero je imetnik pravice sprožil postopek za varstvo pravic. Stroški manipulacije in skladiščenja niso posebej določeni v ZICPES, zato je zahteva tožnika za naložitev omenjenih stroškov neutemeljena, saj ti stroški nimajo neposredne povezave s samo kršitvijo, ki je namen sodnega varstva v tem primeru.

Sodba vrhovnega sodišča X Ips 915/2005

Jedro spora v tem primeru je zaseg cigaret, pri katerih je obstajal sum, da kršijo pravice intelektualne lastnine. Odločbo o zasegu je tožeča stranka izpodbijala, vendar je bila le ta

zavrnjena s strani prvostopenjskega sodišča. Ta je nato vložila pritožbo, ki se po ZUS-1 obravnava kot revizija. V tem primeru toženka ni nasprotovala dejanskemu stanju, pač pa dejstvu, da je bilo blago zaseženo v tranzitu, saj po njenem stališču blago niti ni vstopilo v Slovenijo, saj je bila namembna država, kamor je potovalo blago, druga.

V primeru te sodbe je veljal ZCUKPIL, ki v svojem 2. členu določa, da če »se z nekim blagom krši pravice intelektualne lastnine, je prepovedan vnos takega blaga na carinsko območje, sprostitev takega blaga v prost promet, njegov izvoz in ponovni izvoz, začetek kateregakoli »odložnega carinskega postopka« za tako blago ali njegov vnos v prosto carinsko cono.« Sam člen res nikjer ne omenja blaga v tranzitu. Preverila sem navedbe v Uredbi 3295/94 o ukrepih za prepoved sprostitve ponarejenega in piratskega blaga. Navedbe v 1. členu uredbe so iste kot v slovenskem ZCUKPIL, vendar je v nadaljevanju člena razlaga o odložnih carinskih postopkih, ki so natančneje določeni v 84. členu Uredbe 2913/92 o carinskem zakoniku skupnosti. Omenjeni člen 84 v svojem I. odstavku podaja naslednjo razlago: »Kadar se uporablja izraz odložni postopek, se šteje, da se v primeru neskupnostnega blaga nanaša na naslednje postopke: zunanji tranzit, carinsko skladiščenje, aktivno oplemenitenje v obliki sistema odloga plačila in predelavo pod carinskim nadzorom.

Torej 84. člen carinskega zakonika skupnosti jasno določa, da je blago, ki se nahaja v tranzitu, prav tako predmet carinskega nadzora in zanj veljajo enake določbe, kot če bi se le to direktno uvažalo v državo, skozi katero poteka tranzit.

V tem primeru vrhovno sodišče ni imelo težke naloge pri zavrnitvi revizije, saj je ZCUKPIL jasen glede blaga v tranzitu, prav tako pa je omenjen zakon v služočem razmerju v primerjavi z ZIL.

Sodba in sklep vrhovnega sodišča III Ips 66/2011

V tej sodbi je prav tako jedro spora blago, ki se nahaja v tranzitu. Šlo je za zaseg blaga, za katerega je bil ugotovljen sum o kršitvi intelektualne lastnine. Blago je le potovalo skozi ozemlje Slovenije v države bivše Jugoslavije. Sodišče prve stopnje je v postopku zavrnilo tožbeni zahtev tožeče stranke glede ugotavljanja kršitve in uničenja zadržanih izdelkov, prav tako je sodišče druge stopnje potrdilo odločitev prvostopenjskega sodišča. Tožeča stranka je zato vložila revizijo, ker je bila mnjenja, da je bilo zmotno uporabljeno materialno pravo v predhodnih odločitvah obeh sodišč, prav tako pa je želela, da se postavijo predhodna vprašanja Evropskemu sodišču. Revidentka navaja, da bi morala sodišča upoštevati tako pravno situacijo v namembni državi kot tudi zatrjevano nezakonito proizvodnjo blaga.

Vrhovno sodišče je pritožbo glede postavljanja predhodnih vprašanj zavrnilo, saj se le ta lahko podajo, če sodišče potrebuje odgovor, ki bi mu omogočil izreči sodbo, oz. je odločba odvisna od predhodne rešitve vprašanja glede razlage oziroma veljavnosti razlage prava EU.

Obstoj kršitve pravic industrijske lastnine se presoja po predpisih, ki veljajo v času zatrjevanih kršitvenih ravnanj. Vrhovno sodišče v tem primeru pojasni jasno stališče, ki je postavljeno že v prejšnjih primerih glede uveljavljanja kršitev pravic iz blagovne znamke v tranzitu blaga. Tranzit ponaredkov prek teritorija Republike Slovenije sam po sebi še ne pomeni posega v pravice imetnika znamke in kot tak ne zadošča za uveljavitev pravic po 47. členu ZIL-1. Nadaljnje navaja, da bi blago v tranzitu lahko predstavljalo poseg v pravice do znamke iz člena 47 ZIL, če bi sam tranzit vodil do oblike trženja spornega blaga na ozemlje RS. Torej dokazan mora biti namen trgovanja blaga na trgu tranzitne države, v tem primeru Slovenije, kar pa ni bilo dokazano. Sam tranzit ne pomeni trženja blaga in tudi ne pomeni uporabe znamke v gospodarskem prometu, ki bi lahko škodovala njenemu imetniku.

V sodbi C-281/05 z dne 9. 11. 2006 v zadevi Montex Holdings Ltd. proti Diesel SpA, na katero se je v sodbi III Ips 36/2007 z dne 14. 7. 2009 ter sodbi in sklepu III Ips 156/2007 z dne 9. 2. 2010 sklicevalo tudi Vrhovno sodišče RS, je SEU razlagalo, da imetnik znamke lahko prepove tranzit proizvodov skozi državo članico, v kateri je ta znamka varovana, če so ti označeni z znamko in so v postopku zunanjega tranzita v drugo državo članico, v kateri to varstvo ne obstaja, samo če so ti proizvodi predmet ravnanja tretjega, medtem ko je blago v postopku zunanjega tranzita in to nujno vodi do trženja blaga v tej tranzitni državi članici, pri čemer je zakonita oziroma nezakonita proizvodnja blaga s tega vidika nepomembna.

V tem primeru je bila revizija tožeče stranke zavrnjena in potrjena odločitev drugostopenjskega sodišča. Dokler namreč z znamko zavarovano blago ne vstopi na trg, kjer je ta pravica vzpostavljena z registracijo, uporaba znaka v gospodarskem prometu ni podana. Tranzit, ki ne pomeni trženja blaga (v tranzitni državi), tudi ne pomeni uporabe znamke v gospodarskem prometu, kar bi lahko škodovalo njenemu imetniku. V tem primeru sodišče ni pristojno za odločanje o pravici, ki velja na ozemlju namembne države. Evropsko sodišče je v eni izmed njegovih sodb podalo tudi pojasnilo, da mora imetnik znamke dokazati sprostitev z njegovo znamko označenega neskupnostnega blaga v prosti promet ali ponudbo ali prodajo tega blaga, ki nujno obsega njegovo dajanje na trg v skupnosti, da lahko govorimo o kršitvi pravic iz naslova znamk.

URSIL je leta 2015 prav tako podal pravno oceno na področju uveljavljanja pravic intelektualne lastnine v RS, kjer je zapisano, da je Vrhovno sodišče RS potrdilo stališče, da pri tranzitu blaga ne gre za uporabo znaka v gospodarskem prometu, zaradi česar ne moremo govoriti o kršitvi pravic iz blagovne znamke. Tranzit brez trženja blaga (vključno s ponaredki) v tranzitni državi ne pomeni uporabe znamke in zato ne škoduje njenemu imetniku (po Ovčak Kos, Mežnar, 2015, str. 5).

Sodba Upravnega Sodišča RS U 879/2015

V tej sodbi teče glavna zadeva glede podaje soglasja za uničenje spornega blaga, za katerega je bil ugotovljen sum kršitve intelektualne lastnine. Ko carinski organ ugotovi oz. sumi kršitev, mora o tem obvestiti imetnika pravice oz. njegovega zastopnika, kar je v

tem primeru storil. Med pogoji za uničenje blaga je moč najti tudi soglasje o uničenju blaga s strani deklaranta, imetnika oz. uvoznika blaga. V kolikor soglasja v 10 delovnih dneh ni, se šteje, da se imetnik blaga strinja z uničenjem. V postopku je bilo izdano pooblastilo, s katerim je bilo izraženo nasprotovanje uničenju blaga, ker pa ta izjava/pooblastilo ni bilo popolno izpolnjeno, je tožnik pozval toženo stranko, naj zahteva dopolnitev vloge, kar pa tožena stran (carinski urad) ni storila, ampak je upoštevala nepopolno vlogo. Tožnik je bil v tem primeru oškodovan, saj bi bil lahko postopek uničenja blaga zaključen v poenostavljenem postopku brez dokazovanja, saj imetnik ni dostavil popolne vloge za nasprotovanje uničenju blaga. Ker pa temu ni bilo tako, je bila nujna tožba s strani tožnika o ugotavljanju kršitev intelektualne lastnine.

Po 11. členu ZFU je ena od nalog finančne uprave tudi varovanje in izvajanje posebnih ukrepov zaradi varstva intelektualne lastnine. V omenjenem sodnem primeru so carinski organi sumili kršitev, kar so ustrezno z Uredbo 608/2013 (23. člen) sporočili lastniku pravice. Kot določa omenjeni člen uredbe, ima imetnik blaga 10 dni časa, da potrdi, da uvoženo blago krši pravice intelektualne lastnine in prav tako, da se strinja z uničenjem blaga pod carinskim nadzorom. Imetnik pravice pa ima prav tako 10 dni časa, da ukrepa, ko ga o sumu kršitve obvesti finančni urad. V kolikor imetnik oz. uvoznik blaga ne poda nobene izjave, se smatra, kot da se strinja z uničenjem blaga, zato se le to uniči po poenostavljenem postopku brez dokazovanja. Sama uredba ne predpisuje posebne oblike vloge, je pa bila vloga, ki so jo prejeli s strani pooblaščenca, imetnika blaga nepopolna, saj ni bilo navedeno v čigavem imenu je bila dana, prav tako pa ni bilo predloženega pooblastila za zastopanje. 138. člen ZUP določa: »Pred izdajo odločbe je treba ugotoviti vsa dejstva in okoliščine, ki so za odločitev pomembne, in strankam omogočiti, da uveljavijo in zavarujejo svoje pravice ter pravne koristi«. Vloga je bila nepopolna, na kar je tožnik opozoril toženca, vendar ta pri odločitvi tega ni upošteval, prav tako ta ni sprožil ugotovitvenega postopka, s čimer je bilo kršeno temeljno načelo materialne resnice po ZUP.

Takratni ZICPES je v svojem 74. členu (II. Odstavek) določal: »Po obvestilu, da bo vložil tožbo zoper domnevnega kršitelja pravic intelektualne lastnine, nosi stroške skladiščenja ter druge stroške in morebitne odškodnine, ki bi utegnili nastati do dokončne odločitve sodišča, imetnik pravice«. Ta člen je pomemben, saj je bil tožnik dolžen kriti vse stroške skladiščenja, prav tako pa je moral zaradi pomanjkljivosti s strani carinskega urada vložiti tožbo (za katero je imel 10 dni časa), da je zavaroval svoje pravice, čeprav glede na uredbo niso bili izpolnjeni vsi pogoji, saj bi moral nesoglasje podati deklarant oz. imetnik blaga, v tem primeru pa je to storil pooblaščenec, ki ni izkazal dejanskega stanja, niti pravnega interesa. V tem primeru je bila zadeva vrnjena v odločanje prvostopenjskemu organu. Tožnik se sicer v tem primeru sklicuje na ZUP, vendar pa sama oblika nesoglasja ni določena, torej je vsak dokument, po katerem se smatra, da bi lahko vseboval nestrinjanje glede uničenja blaga, pomemben s stališča uničenja blaga.

Sodba Upravnega Sodišča RS U 385/2015

Primer te sodbe je zelo podoben zgornjemu primeru. Vsebina spora je pravzaprav ista. Gre za tožbo glede pravilnega delovanja carinskega organa pri prejemu soglasja za uničenje blaga. Glede na to, da je ta primer sodbe zelo podoben sodbi v zgornjem primeru, pa je rezultat tožbe na koncu ravno obraten. Carinski organ je med svojim delom ugotovljeni sum o kršenju intelektualne lastnine sporočil imetniku pravice, ki je potrdil v roku, da sporno blago res krši pravice in da se strinja z uničenjem blaga pod carinskim nadzorom. Prav tako je bila v roku vložena izjava o nasprotovanju uničenja blaga, vendar ne s strani deklaranta ali imetnika blaga, temveč s strani pooblaščenca. Carinski organ je izjavo upošteval ter ustrezno obvestil imetnika pravice, ki je moral nato vložiti tožbo zoper imetnika blaga. Tožnik je v tem primeru prav tako trdil, da je bila pridobljena izjava o nesoglasju k uničenju nepopolna in predvsem soglasja ni vložila prava oseba. Po določilih 23. člena Uredbe 608/2013 to lahko naredi deklarant oz. imetnik blaga, nikjer pa ni omenjen pooblaščenec. Vložena vloga glede nasprotovanja uničenju blaga ni vsebovala podatka, v čigavem imenu je bila dana, prav tako pa ni bilo predloženo veljavno pooblastilo za zastopanje. Tožnik je na carinski urad podal zahtevo za uničenje, ki pa jo je carinski organ zavrnil.

Pomembno v tej sodbi je dejstvo, da je upravno sodišče tožbo zavrnilo in to obrazložilo z 2. členom uredbe, ki v svoji 14. točki navaja naslednje: »Imetnik blaga pomeni osebo, ki je lastnik blaga, pri katerem obstaja sum kršitve pravice intelektualne lastnine ali ima podobno pravico razpolaganja s takim blagom«. Torej na podlagi navedenega lahko nesoglasje o uničenju blaga poda tudi pooblaščenec. Tu je sodišče omenilo še dejstvo, da je bil ta isti pooblaščenec naveden tudi na drugih listinah (tovorni list, račun). Carinski organ je imel pri odločanju zadostno podlago za sklepanje, da je izjavo o nasprotovanju uničenju blaga podal upravičen subjekt. Upravno sodišče je zato tožbo zavrnilo. ZUP sicer določa, da lahko organ, v kolikor dvomi o pooblastilu, zahteva predložitev overjenega pooblastila, vendar to le v primeru, kadar nastane dvom o pooblastilu, ki ga očitno v tem primeru ni bilo.

Torej dva zelo podobna primera z različnimi rezultati. Menim, da bi moralo biti bolj jasno predpisano, kdo vse lahko poda nestrinjanje in na kakšen način bi to moral narediti. To, da se vsaka izjava upošteva v postopku poenostavljenega uničenja blaga, pomeni za imetnike blaga dodatne obremenitve in stroške, saj morajo vlagati tožbe na sodiščih, s tem pa se tudi povečujejo stroški manipulacije zadržanega blaga. V kolikor imetnik blaga oz. uvoznik nima vse potrebne dokumentacije, ki dokazuje originalnost produktov oz. soglasja imetnika pravice za dovoljenje uvoza, bi morali biti postopki za uničenje blaga pod carinskim nadzorom hitrejši in enostavnejši.

Sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani Cpg 1184/2013

Ta sodba se prav tako nanaša na odkritje spornega blaga, ki krši pravice intelektualne lastnine. Sporno dejstvo kršitve je po natančnem pregledu potrdilo sodišče I. stopnje. Sodba se razlikuje od prejšnjih v tem delu, da ko je bil ugotovljen sum kršitve, sta tako

imetnik blaga kot tudi deklarant, ki je vložil uvozno carinsko deklaracijo, podala izjavo, da blago ne krši pravic intelektualne lastnine. Ker osnovni pogoj za poenostavljen postopek uničenja spornega blaga ni bil izpolnjen, je morala tožeča stranka vložiti tožbo. Tožba se je nanašala tako na imetnika blaga kot tudi na deklaranta. Zoper sodbo prvostopenjskega sodišča so vložile pritožbo tako obe toženi stranki kot tožeča stranka. V tej sodbi je pomemben za moje raziskovanje le del, kjer carinski deklarant trdi, da ni videl spornega blaga in da je le po pooblastilu imetnika blaga vložil deklaracijo za sprostitev blaga v skupnost.

ZIL je jasen v svojem 47. členu, kjer navaja: »Znamka daje imetniku izključno pravico do njene uporabe in druge izključne pravice po tem zakonu. Imetnik znamke je upravičen preprečiti tretjim osebam, ki nimajo njegovega soglasja, da v gospodarskem prometu uporabljajo ... določene znake. Omenjeni člen v nadaljevanju prepoveduje: »opremljanje blaga ali njegove embalaže z znakom; ponujanje blaga, označenega s tem znakom, njegovega dajanja na trg ali skladiščenja v te namene oziroma ponujanje ali oskrbovanje s storitvami pod tem znakom; uvoz ali izvoz blaga pod tem znakom; uporabo znaka na poslovni dokumentaciji in v oglaševanju«. Torej kakršenkoli uvoz ali izvoz spornega blaga je prepovedan in imetnik pravice mora to preprečiti. Tretja oseba je lahko katerakoli oseba, ni nujno, da gre le za uvoznika blaga oz. kršitelja, pod to besedo se lahko smatra tudi tiste, ki pri tem sodelujejo, mu pomagajo ali ga napeljujejo na kršitev. Ta oseba je lahko tudi carinski deklarant. Sploh pa je tu sporno že dejstvo, da je carinski deklarant podal izjavo, da sporno blago ne krši pravic, čeprav blaga prej sploh ni pregledal.

Dejanje carinskega deklaranta z vložitvijo carinske deklaracije ima lahko resne posledice, saj lahko npr. sporno blago pridobi status skupnostnega blaga s sprostitvijo v prost promet. Deklarant pomeni osebo, ki izdelava carinsko deklaracijo v svojem imenu, ali osebo, v imenu katere je izdelana carinska deklaracija, torej odgovarja za vse podatke in dokumente, ki jih predloži v postopku pridobivanja dovoljene rabe ali uporabe blaga, ki se uvaža v skupnost. Deklarant zastopa imetnika blaga v postopku uvoza, torej je v postopku uvoza prav tako odgovoren kot imetnik sam. ZICPES v svojem 87. členu navaja prekrške po carinskem zakoniku, kjer je opredeljena tudi odškodninska odgovornost za deklaranta, ki vlaga deklaracijo za uvoz blaga v skupnost.

Sodba Upravnega sodišča RS I U 2045/2009

V tej sodbi je jedro spora izjava imetnika blaga glede uničenja spornega blaga. Primer je drugačen zaradi dejstva, da je imetnik blaga podal izjavo, da sporno blago, ki ga uvaža, ni ponaredek blagovne znamke (baterije), ampak gre za blago, ki je bilo naročeno z njihovo lastno blagovno znamko in opremljeno z njihovo nalepko. Poleg tega se je na koncu izkazalo, da baterije sploh niso bile tiste, ki so jih naročili pri prodajalcu. Imetnik pravice je v tem segmentu sklepal, da imetnik blaga ni v predpisanem roku vložil izjave, da se strinja z uničenjem blaga, oz. da le temu nasprotuje, zato je zastopnik imetnika vložil zahtevo za uničenje blaga, saj naj ne bi bili izpolnjeni pogoji, ki jih je določal 72. člen ZICPES. Carinski urad je to sprejel ter odobril uničenje blaga, na kar se je imetnik blaga pritožil.

Tožbi je upravno sodišče ugodilo in vrnilo v odločanje prvostopenjskemu organu. Tožena stranka je trdila, da ni prejela izjave v smislu 2. odstavka 71. člena ZICPES glede uničenja blaga, vendar je tožena stranka izjavo dobila od tožeče stranke. Vsebina izjave ni sporna, saj sama oblika izjave v ZICPES ni predpisana. Tožeča stranka je v izjavi zapisala, da blago ni ponaredek, kar pa je edina relevantna okoliščina, ki lahko vpliva na nadaljnji postopek. Torej se izjava imetnika blaga ne more šteti kot neveljavna oz. kot molk stranke, kar bi bil pogoj, da se lahko blago uniči brez postopka ugotavljanja kršitev. V tem primeru so pridobili izjavo od prave osebe (imetnika blaga), ki je izkazal svoj pravni interes v postopku. Takšno izjavo, da blago ne krši pravic intelektualne lastnine, bi morali v postopku upoštevati, zato menim, da je bila odločitev upravnega sodišča pravilna in je postopek vrnila prvostopenjskemu organu v ponovno odločanje.

4.4 KVALITATIVNA RAZISKAVA POMENA INTELEKTUALNE LASTNINE V CARINSKIH POSTOPKIH

Carinski organi pri svojem delu večkrat dnevno pridejo v stik s ponarejenim blagom, ki krši pravice intelektualne lastnine. To je bil razlog, da sem želela v svoje magistrsko delo vključiti raziskavo, ki bo omogočala odgovore na določena vprašanja, ki se mi zdijo pomembna in pereča. Vprašanja sem želela zastaviti odgovorni osebi, ki se ukvarja z intelektualno lastnino pri postopkih uvoza, ki področje dobro pozna in v njem deluje. Na mojo veliko veselje sem uspela izvesti intervju preko izmenjave elektronskih sporočil z gospo Mojco Bogadi, ki dela na Generalnem finančnem uradu RS, natančneje na oddelku za prepovedi in omejitve kot višja finančna svetovalka inšpektorica specialistka. Poleg predstavnika FURS sem želela pridobiti tudi mnenje z nasprotne strani, in sicer s strani imetnika pravice. Zanimalo me je, kako rešujejo težave z ponarejenim blagom in kako obsežna je problematika za njih. Intervju sem opravila z izvršnim in finančnim direktorjem slovenskega podjetja Akrapovič d.o.o., ki se ukvarja s proizvodnjo izpušnih sistemov. Izsledki obeh intervjujev so predstavljeni v nadaljevanju.

Izsledki intervjuja z odgovorno osebo na FURS

Gospa Bogadi je mnenja, da je zakonodaja ustrezno naravnana in omogoča enostavno ukrepanje carinskih organov pri zaznanih kršitvah. Ukrepi preprečevanja kršitev pravic se v Sloveniji izvajajo že od leta 2001 dalje in v vseh letih se je zakonodaja prilagajala spremembam na trgu. V svoji raziskavi sem prišla do rezultata, da je bilo leto 2014 prelomno, saj je bilo ravno takrat ugotovljenih največ kršitev tako na evropski kot nacionalni ravni. Razlogov za to je več, kot npr. (ne) ozaveščenost potrošnikov, uspešno odkrivanje kršitev in izvajanje carinskih ukrepov ter tudi gibanje menjalnih tečajev meni gospa Bogadi. Sama sem mnenja, da je največji razlog za to v neozaveščenih ljudeh, ki ne poznajo postopkov in se ne zavedajo potencialnih kršitev, ki lahko nastanejo.

Raziskava evropske in nacionalne zakonodaje ter sodne prakse je pokazala, da velika večina blaga, za katerega je obstajal sum kršitve, tudi dejansko konča na uničenju. Stroške uničenja nosi imetnik pravice, razen če rezultat sodbe določi drugega plačnika, kar je potrdila tudi gospa Bogadi. Uničenje blaga organizira imetnik pravice, ki pa mora za to

pooblastiti podjetje z ustreznim okoljevarstvenim dovoljenjem, pri uničenju mora biti prisoten tudi carinski organ. Lokacije, kjer poteka uničenje, so različne oz. prilagojene vrsti blaga in posamezni odločitvi imetnika pravice. FURS ne zaračuna nobenih dodatnih stroškov, ko gre blago na uničenje. Možen pa je tudi drugačen dogovor med strankami, vendar to ni v domeni FURS-a.

Sumi s strani carinskih organov se največkrat izkažejo za utemeljene. Takšno blago praviloma konča na uničenju, razen v določenih izjemah, včasih imetniki pravic kljub obvestilu carinskih organov o nastali kršitvi ne odreagirajo in se sporno blago lahko uvozi v skupnost. Do teh primerov največkrat pride v poštnem prometu, kjer gre za uvoz manjših pošilk z manjšim številom kosov. Imetniki pravic ne odreagirajo tudi zaradi stroškov uničenja in nastalih postopkov, ki temu sledijo. To misel je potrdila tudi gospa Bogadi. S poštnim prometom prispejo pošiljke, ki so rezultat mednarodne spletne trgovine. Zanimalo me je, če obstajajo kakšni ukrepi tudi proti pošiljateljem oz. prodajalcem spornega blaga. Sankcije za njih v Sloveniji niso predpisane, odgovarja intervjuvanka in kot ugotavljam sama, bi bile takšne sankcije tudi zelo težko izvedljive, saj je svetovni splet s svojimi trgovinami preobsežno področje. Na spletu lahko vsakdo kupuje in prodaja in to pod različnimi imeni, trgovinami in v različnih spletnih trgovinah, zato bi bilo pripisovanje sankcij v teh primerih neučinkovito, saj bi bilo nemogoče odkriti, kdo je dejansko kršitelj oz. prodajalec spornega blaga.

Zanimalo me je, zakaj ljudje sploh naročajo sporno blago. Gospa Bogadi pravi, da največkrat zaradi nižje cene, včasih zmote, pri zdravilih pa zaradi dejstva, da ne potrebujejo zdravnikovega recepta. Menim, da je največkrat v ozadju tudi prepoznavnost, ki jo omogoča določena znamka, napisi ali njeni logotipi. S problematiko kršenja pravic se soočajo vse države. Problematiko bi lahko omejili predvsem z ozaveščanjem potrošnikov in različnimi ukrepi s strani carinskih organov. Vendar ne naročajo vsi namenoma ponaredkov, nekateri se sploh ne zavedajo, da je lahko njihov nakup kršitev. Pri opravljanju nakupov velja biti pozoren predvsem na nizko ceno izdelka, na spletne strani, ki niso vredne zaupanja, registrirane nenavadne domene in na način plačila. Prav tako je treba pozornost nameniti neverjetno ugodnim ponudbam (npr. - 90 % ipd.), spletno stran je treba pozorno prebrati in preveriti prodajalca. Spletno trgovino in ponudbo se lahko preveri tudi v enem izmed spletnih brskalnikov. Nakazovanje denarja prek plačilnih sistemov Western Union, Money Gram in Money Pack se je izkazalo za tvegano, saj ti sistemi ne omogočajo sledljivosti denarnega prometa in so ravno zato priljubljeno orodje spletnih goljufov. FURS sodeluje pri odkrivanju kršitev tudi z URSIL-om, in sicer preko delovne skupine, kjer so člani vsi organi, ki imajo pristojnost na področju varovanja intelektualne lastnine. FURS z drugimi državami sodeluje pri izmenjavi določenih podatkov.

Izsledek intervjuja s podjetjem Akrapovič d.o.o.

Drugi del kvalitativne metode raziskovanja problema ponarejanja sem opravila v enem izmed najbolj znanih slovenskih podjetij, ki je eno od najbolj inovativnih in visoko tehnoloških podjetij na svetu, kar se tiče tehnologije in uporabe visoko kakovostnih

materialov. Gre za podjetje Akrapovič d.o.o., kjer se ukvarjajo s proizvodnjo izpušnih sistemov.

V nadaljevanju so predstavljeni izsledki odgovorov na vprašanja, ki sta jih podala izvršni direktor podjetja g. Uroš Rosa in finančni direktor g. Matej Akrapovič. Tudi predstavnika podjetja se strinjata, da je zakonodaja glede varstva pravic ustrezna, problem, ki sta ga izpostavila, je pri varovanju pravic na globalni ravni, kjer se soočajo z dolgotrajnimi postopki, različnimi prijavi, pogoji ter različno zakonodajo. Stroški zaščite so visoki, vendar bi bili negativni vplivi, v kolikor bi takšno blago prišlo na trg, neprimerljivo višji. S prvimi ponaredki so se srečali pred več kot 10 leti, po globalni uveljavitvi znamke, zadnja leta pa opažajo tudi rast števila ponaredkov, za kar krivijo spletno prodajo in s tem lažji dostop do ponaredkov. Največ kršitev opažajo v Sloveniji, Franciji, Nemčiji, veliko pa tudi v Aziji, natančneje na Kitajskem, v Indoneziji in Vietnamu. Postopke glede uničenja blaga vodi za podjetje odvetniška družba, uničenja kombinirajo z drugimi, zato stroški uničenja niso tako visoki, se pa oba predstavnika strinjata, da bi stroške uničenja moral plačati proizvajalec oz. kupec blaga. Ko dobijo obvestilo s strani carinskih organov o sumu kršitve, vedno odreagirajo in vedno izvedejo uničenje blaga pod carinskim nadzorom, v kolikor se izkaže, da gre z ponaredek. Vse primere rešijo s hitrim postopkom brez sodnega dokazovanja dejanske kršitve. Ostanke ob uničenju blaga se komisijsko uniči in odpravi na obdelavo odpadkov. Ljudje kupujejo ponaredke njihovih izpušnih sistemov predvsem zaradi cene in želje biti viden, ne zavedajo pa se kvalitete kupljenega produkta. V kolikor bi zadržano blago s strani carinskih organov dejansko prišlo na trg, bi se škoda za podjetje merila v milijonih evrih v enem letu.

Povzetek pridobljenih odgovorov v raziskavi

Ugotavljam, da sta obe strani mnenja, da je zakonodaja ustrezno urejena, da omogoča odkrivanje ponaredkov. Stroški uničenja blaga bremenijo imetnika pravice, ti stroški so sprejemljivi in niso previsoki, v primerjavi s škodo, ki bi lahko nastala pri vnosu blaga v državo, le ti bi po pridobljenih podatkih lahko znašali več milijonov evrov. Stroške uničenja pa bi po mnenju podjetja Akrapovič moral nositi uvoznik/kršitelj oz. pošiljatelj spornega blaga. Tudi sama sem podobnega mnenja. Stroške uničenja ali pa vsaj del stroškov bi moral prevzeti kršitelj. Res je, da večkrat prihaja do primerov, kjer stranke niso pozorne in nevede naročijo izdelke, ki kršijo pravice intelektualne lastnine, pa vendarle menim, da bi vsak pred oddajo naročila res moral preveriti vse spremenljivke in dostopne podatke, preden se odloči za nakup blaga. Spletna trgovina žal ponuja poleg svojih prednosti tudi veliko zank, na katere bi moral biti pozoren vsak, ki se za tak tvegan nakup odloči. Na drugi strani bi mogoče lahko v prihodnosti naravnale države zakonodajo v smeri, ki bi omogočala kazenski pregon tudi za proizvajalca oz. prodajalca. To bi mogoče lahko naredili z ustanovitvijo neke organizacije, v katero bi se prodajalci morali prijaviti, da bi pridobili ustrezno licenco, ki bi jim omogočala zanesljivo prodajo na spletu in ki bi pomagala tudi kupcem izločiti neprimerne prodajalce iz svoje izbire pri nakupih. Prav tako bi države morale enotno oz. na globalni ravni urediti postopke zaščite, saj nepoenoteni postopki predstavljajo za lastnike določene znamke veliko oviro vstopa na trg. Postopki so lahko dolgotrajni in zahtevni za izvedbo.

Število obravnavanih primerov, ki jih je moč zaslediti tako na strani FURS-a kot na strani imetnikov pravice, je odvisno od več dejavnikov. Veliko vlogo igrajo oglaševanje, dostopnost, cena in prepoznavnost ponaredkov. Večji obseg naštetega privede do večjega števila naročil in posledično do večjega števila kršitev. V zadnjih letih je bilo veliko oglaševanja in približevanja problematike ponarejanja ljudem. Akrapovič je izdal tudi brošuro, ki bi pomagala carinskim organom pri prepoznavanju ponaredkov. Podjetje opozarja, da je problematika ponarejanja zelo velika in obsežna. Ponaredek njihovega izpušnega sistema se lahko na spletnih straneh kupi po neprimerljivo nizki ceni. Včasih določen kos, ki krši pravice, zadržijo za svojo lastno evidenco, da preverijo, v čem se razlikuje od njihovega originalnega produkta. Ponarejeni izdelki se v največji meri razlikujejo po slabi kakovosti in v nizkocenovnih materialih. Intervju s predstavniki omenjenega podjetja je podkrepil tezo o tem, kako zelo problematično je lahko nepreverjeno in nepremišljeno kupovanje izdelkov. Ne le za kupca, ki se ne zaveda, kakšno kvaliteto izdelka je kupil, ampak predvsem za imetnika pravice, ki se na vsakodnevni ravni bojuje proti takšnim ravnanjem, ki posegajo v njegovo delo, v njegovo dobro ime in v kvaliteto, ki jo zagotavlja.

5 REZULTATI RAZISKAVE

To poglavje sem namenila preveritvi zastavljenih ciljev pred začetkom pisanja. Z opravljenimi analizami in v raziskavi sem preverila postavljene hipoteze in jih potrdila oz. zavrgla glede na pridobljene ugotovitve. Zaključek poglavja je namenjen predstavitvi mojega prispevka stroki, ki je nastal s pisanjem tega magistrskega dela in z narejeno analizo v prejšnjih poglavjih.

5.1 PREVERITEV HIPOTEZ

H 1: Varstvo pravic intelektualne lastnine je najbolj obsežno področje med prepovedmi in omejitvami, po drugi strani pa predstavlja tudi eno od prioriternih področij delovanja carinskih organov.

Že leta 1994 je bil izdan Aneks C k sporazumu TRIPS, ki opredeljuje sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine. Že ta aneks nazorno opisuje zavezanost vseh držav članic pri sodelovanju zaščite lastnine. Gre za sporazum, ki omogoča spodbujanje učinkovitega in ustreznega varstva pravic ter preprečuje, da ukrepi in postopki za varovanje ne bi postali prevelika ovira v zakoniti trgovini. To, da intelektualna lastnina res spada med pomembnejša pravna področja, potrjujejo različni pravni viri in mednarodne pogodbe, konvencije in sporazumi (npr. TRIPS, Bernska in Pariška konvencija ...). To so pravni viri, ki so temelj vseh nadaljnjih zakonodaj, ki so bile sprejete na tem področju kasneje. Na tem področju aktivno sodelujeta tudi Evropski parlament in Evropska komisija. Slednja je leta 2014 pripravila novo strategijo in nov akcijski načrt ter določila širši spekter mednarodnega pristopa na področju intelektualne lastnine. Prav tako je pripravila kar nekaj ukrepov za zmanjševanje kršitev in pri tem poudarila dejstvo, kako pomembno vlogo pri obravnavanju kršitev igrajo carinski organi kot nadzorni organi. Tu je potrebno omeniti tudi propagiranje problematike z različnimi brošurami, oglasi, spletnimi opozorili in medijskimi prispevki, ki so pripomogli k opozarjanju o kriminalnih dejanjih, ki stojijo za proizvodnjo ponarejenega blaga. Pri tej hipotezi ne morem tudi mimo Uredbe 608/2013 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine, ki že v svojih predhodnih določbah določa, da je potrebno v čim večji meri zagotoviti, da sporno blago ne bi doseglo trga Unije, ter da je potrebno sprejeti resne ukrepe proti nezakonitemu trženju. Vsi ti pravni dokumenti potrjujejo tezo, kako zelo pomembno je varovanje intelektualne lastnine. Da je področje intelektualne lastnine eno najbolj prioriternih nalog, ki jih izvajajo carinski organi, potrjuje tudi ZFU, ki določa naloge carinskih organov in kjer izrecno navaja tudi nadzor nad blagom, za katerega veljajo določeni omejevalni ukrepi in prepovedi. Carinski zakonik Unije je s svojo prenovo in s sprejetjem v lanskem letu še dodatno podkrepil pomembnost intelektualne lastnine. Torej lahko potrdim, da je varovanje intelektualne lastnine eno od prioriternih področij, na katerem delujejo carinski organi, vendar vprašanje, ki sledi je, ali je to področje tudi eno od najbolj obsežnejših med prepovedmi in omejitvami.

Kot sem omenila že v začetku tega magistrskega dela, obstaja kar nekaj področij, za katere veljajo prepovedi in omejitve. Če pogledamo letno poročilo FURS s podatki za leto

2016, so v poglavju o zaščiti in varovanju življenja, zdravja in premoženja zbrani podatki o številu obravnavanih primerov s posameznega področja prepovedi in omejitev. S področja, ki zajema zaščito javnega reda in varnosti, je bilo v letu 2016 obravnavanih skupno okoli 150 primerov (podatek o številu primerov ni natančen, saj podatki v poročilu niso prikazani z enakimi vrednostmi za vsako področje posebej). Zaščita gospodarstva, kamor spada varstvo pravic intelektualne lastnine, razkriva podatek o številu zadržanj – 1.089. Torej vsa področja skupaj, kamor spada zaščita javnega reda in varnosti, človekovega zdravja, okolja, živalskega in rastlinskega sveta ter zaščita kulturnih dobrin, niso tako obsežna kot zaščita gospodarstva, kamor spada varstvo intelektualne lastnine.

Iz napisanega lahko v celoti potrdim svojo hipotezo 1. Torej varstvo pravic intelektualne lastnine je najbolj obsežno področje med prepovedmi in omejitvami, na drugi strani pa predstavlja tudi eno od prioriternih področij delovanja carinskih organov.

H 2: Pravo EU tudi za območje Slovenije enotno ureja postopek carinskega organa pri odkritju blaga, za katerega obstaja sum, da krši pravice intelektualne lastnine.

WIPO se je skozi leta močno trudila poenotiti zakonodajo na ozemljih držav članic. Sprejete so bile številne mednarodne pogodbe, ki so bile z ratifikacijami prenesene v pravni red posamezne države članice. Ustava RS določa implementacijo in ratifikacijo mednarodnih pogodb ter drugih pravnih aktov v slovenski pravni red. Trenutno obstaja 23 mednarodnih pogodb s področja intelektualne lastnine, ki neposredno zavezujejo tudi Slovenijo. Posamezna področja ureja Evropska unija s svojimi uredbami in direktivami. V Sloveniji so glede intelektualne lastnine sprejeti še trije zakoni, ki natančneje urejajo pravice intelektualne lastnine (ZASR, ZIL in ZVTPPV). Pri tej hipotezi so pomembna določila glede intelektualne lastnine, ki so zajeta z Uredbo 608/2013. Omenjena uredba določa pogoje in postopke za ukrepanje carinskih organov, kadar je ali bi moralo biti to blago, pri katerem obstaja sum kršitve pravic, predmet carinskega nadzora ali carinske kontrole na carinskem območju skupnosti. Poleg te uredbe je pomemben še ZIZCEU, ki ureja določila o izvajanju carinske zakonodaje Evropske unije. Vendar omenjeni zakon v nobeni točki ne posega v določbe Uredbe 608/2013. Omenjena uredba natančno in točno določa ravnanje carinskih organov pri ugotovitvi suma kršitve carinskih organov. V tretjem poglavju uredbe so natančno navedeni ukrepi carinskih organov pri ugotovitvi suma kršitve. Za blago, za katerega obstaja sum kršitve, prekinejo prepustitev ali ga začasno zadržijo.

Tudi obravnavana sodna praksa v raziskavi je pokazala, da je pri obravnavi postopkov zaščite in varstva intelektualne lastnine zakonodaja na ravni EU enotna. Glede zaznanih sumov kršitve je pravo EU enotno in opisuje delovanje carinskega organa pri ugotovljenem sumu kršitve. 2. člen, točka 7 Uredbe 608/2013 daje jasna navodila, kako ravnati z blagom, za katerega obstaja sum kršitve. Že prejšnji carinski zakonik je imel določbo glede suma kršitve jasno določeno. Sodna praksa je pokazala, da je sum carinskega organa vedno upravičen, četudi na koncu blago ne konča na uničenju. Sum na

kršitev je prvi korak pri prepoznavanju ponaredka in preprečitev uvoza spornega blaga na trg.

Torej hipotezo 2 lahko v celoti potrdim, saj pravo EU tudi za območje Slovenije kot članice skupnosti enotno ureja postopek carinskega organa pri odkritju blaga, za katerega obstaja sum, da krši pravice intelektualne lastnine.

H 3: Največ sumov kršitev in zasega blaga v RS nastane z uvozom blaga s Kitajske, kar vodi v uničenje blaga.

To hipotezo sem preverila z pomočjo statistične metode, kjer sem analizirala poročilo, ki ga vsako leto izda in objavi WIPO. Gre za »Report on EU customs enforcement of IPR«. V omenjenem poročilu so zbrani vsi podatki glede intelektualne lastnine po posamezni državi članici za posamezno obravnavano leto. Podatki so zbrani na ravni vsake posamezne države, WIPO pa jih nato združi v eno poročilo. Poleg omenjenega poročila sem opravila analizo statističnih podatkov zbranih s strani FURS. Ti podrobni podatki sicer niso javno objavljeni, sem jih pa uspela pridobiti z generalnega finančnega urada za namen tega raziskovalnega dela. Po podatkih sodeč je največ sumov kršitve sproženih za blago, ki prihaja s Kitajske. Glede na poročilo WIPO in glede na rezultate, ki so prikazani v Grafikonu 3, je razvidno, da je najbolj problematična država (kot pričakovano) Kitajska. Kar 41,08 % blaga, ki je bilo zadržano zaradi suma kršitve IL, je prispelo s Kitajske. Na drugem mestu je Črna gora z 17,65 %. Pri tej državi je povečan promet z tobačnimi izdelki, natančneje cigaretami. Nato sledijo države, kot so Hongkong, Malezija, Benin (država v Z Afriki), Vietnam in Indija.

Pri H 3 me je zanimal podatek za Slovenijo glede uvoza blaga. Glede na statistične podatke je mogoče razbrati, da je število obravnavanih primerov s strani slovenskih carinskih organov več kot 95 % za primere blaga, ki prispejo oz. katerih poreklo je Kitajsko. Torej je Kitajska tista država, ki je najbolj problematična ne le za slovensko območje temveč za območje celotne skupnosti.

Torej iz pridobljenih podatkov iz raziskave lahko Hipotezo 3 potrdim; največ sumov kršitve in zasega blaga, ki je predmet varstva intelektualne lastnine, nastane z uvozom blaga s Kitajske. Ali vse zaseženo blago tudi konča na uničenju, pa sem preverila v podhipotezi. Pri tem pa velja opozoriti, da je tudi vrsta blaga pogoj za to, iz katere države prihaja sporno blago. Največ zdravil npr. pride iz Indije, največ tobačnih izdelkov prihaja iz Črne gore in Turčije. Na splošno gledano pa je Kitajska najbolj problematična država, kar se tiče proizvodnje ponaredkov, tega se sama država tudi zaveda. Menim pa, da bo preteklo še precej časa, preden jim bo uspelo problematiko ponarejanja in piratstva omejiti in zaustaviti. Gre namreč za kriminalna dejanja, ki prinašajo največji zaslužek.

H 3.1: Vsak zaseg blaga na podlagi predhodnega suma s strani carinskih organov pomeni uničenje blaga pod carinskih nadzorom.

Glede na opravljeno raziskavo in z analizo poročila WIPO za leto 2016 ter kot je prikazano v Grafikonu 2, je bilo leta 2015 95.313 primerov zaseženega blaga zaradi suma kršitve, oz. če govorimo o konkretnem številu zaseženih artiklov, je bila ta številka 40.728.675. Rezultati pokažejo, da je bilo kar 59,93 % zaseženega blaga uničenega pod carinskim nadzorom v skladu z Uredbo 608/2013. 22,05 % blaga, ki je prispelo v manjših pošiljkah, je bilo prav tako uničenega, torej skupno je bilo 81,98 % zaseženega blaga tudi uničenega. Ostali odstotek predstavljajo primeri, za katere so bili sproženi sodni postopki ali pa imetnik pravice kljub obvestilu carinskega organa ni odreagirala. V nekaterih primerih se izkaže, da je blago originalno. Torej na ravni EU sicer res največ blaga konča na uničenju, ne pa vse blago. Isti podatki veljajo tudi za Slovenijo. V raziskavi (Grafikon 9) so prikazani podatki v poštnem prometu, kjer je bilo največ obravnavanih primerov. Podatki kažejo na to, da je v letu 2016 89,20 % zaseženega blaga končalo na uničenju. Večkrat pa se predvsem v poštnem prometu, kjer gre za uvoz malih pošiljk, zgodi, da imetnik pravice kljub opozorilu carinskega organa o sumu uvoza ponarejenega blaga le ta ne odreagira in posledično se lahko takšno blago normalno uvozi v skupnost. Nekateri imetniki pravice pa imajo zastavljen tudi pogoj glede števila kosov v neki pošiljki, da sploh zahtevajo opozorilo carinskega organa. V kolikor gre za manjše število kosov, imetniki pravice ne odreagirajo in takšno blago se lahko normalno uvozi v skupnost.

Podhipotezo H 3.1 sem zavrnila, saj ne pomeni vsak zaseg blaga uničenje pod carinskim nadzorom.

H 3.2: Po ZICPES/ZICZEU se blago, za katerega je ugotovljena kršitev intelektualne lastnine, uniči na stroške kršitelja.

Pri preveritvi zgornje hipoteze igra pomembno vlogo evropska zakonodaja. Carinski zakonik skupnosti v svojem 197. členu določa, da se blago (pod izpolnjenimi pogoji) uniči, imetnika blaga pa o tem ustrezno obvestijo. Stroške uničenja nosi imetnik blaga. Za imetnika blaga se glede na 34. točko 5. člena carinskega zakonika smatra oseba, ki je lastnik blaga ali ima podobno pravico razpolaganja z blagom, ali pa ima fizično kontrolo nad blagom. Uredba 608/2013, ki podrobneje določa uveljavljanje pravic intelektualne lastnine, v svojem 23. členu v drugi točki določa, da se uničenje opravi pod carinskim nadzorom in na odgovornost imetnika odločbe, razen če nacionalna zakonodaja države članice določa drugače. Ko so izpolnjeni pogoji za uničenje, se torej le to opravi na stroške imetnika pravice. Ista uredba v členu 29 v drugi točki pušča odprto možnost imetniku pravice, da lahko le ta zahteva nadomestilo od kršitelja ali drugih oseb v skladu z zakonodajo, ki se uporablja.

Stari ZICPES je imel v svojem 76. členu določbo, da stroške v zvezi z blagom v času začasnega zadržanja, zasega blaga do pravnomočnosti odločitve sodišča oziroma do uničenja blaga vključno s stroški uničenja blaga nosi oseba, zoper katero je imetnik

pravice sprožil postopek za varstvo pravic. Ne glede na to, pa v izrecno navedenih primerih nosi stroške imetnik pravice, in sicer če ta v predpisanem roku ne vloži tožbe oziroma če tožbo umakne; če sodišče zavrže tožbo ali zavrne tožbeni zahtevek; če deklarant, lastnik blaga ali oseba, ki z blagom razpolaga, poda soglasje za uničenje blaga oz. se soglasje domneva ali če imetnik pravice namesto dokazila o vložitvi tožbe predloži dogovor o uničenju blaga ali če nastalih stroškov v roku ne poravna oseba, zoper katero je imetnik pravice sprožil postopek za varstvo pravic. Glede na drugi del zapisanega je v preteklosti v večini primerov nosil stroške uničenja imetnik pravice. V praksi se je večkrat dogajalo to, da so strankam imetniki pravice poslali obrazec, v katerem so se strinjali z uničenjem blaga in s stroški uničenja, ki so nastali. Zato so v bili preteklosti vsaj v poštnem prometu primeri, ko so stroške uničenja nosili kršitelji oz. uvozniki. Novi ZICZEU določbe glede uničenja blaga nima, torej velja določba v uredbi. Stroške uničenja torej nosi imetnik pravice. Napisano je bilo tudi potrjeno s strani FURS-a v opravljenem intervjuju.

Hipotezo 3.2 sem zavrnila, saj stroške uničenja ne nosi kršitelj pravice, ampak praviloma imetnik pravice.

5.2 PRISPEVEK K ZNANOSTI, STROKI IN PRAKSI

Začetek raziskovalnega dela vsebuje sistematično analizo zakonodajnih usmeritev in zahtev na področju varovanja intelektualne lastnine. V nadaljevanju svojega raziskovanja pa sem s pomočjo analiz pridobila tudi praktični pogled glede varovanja lastnine in njen dejanski pomen v praksi. Rezultati dela, ki temeljijo na več spremenljivkah, sistematični analizi, pregledu, analizi sodne prakse, analizi poročil na mednarodni in nacionalni ravni ter izvedenih elektronskih intervjuji, so doprinos k upravno-pravni stroki. Rezultati tega magistrskega dela opredeljujejo postopke za zaščito znamke kot vrste intelektualne lastnine ter navodila in priporočila, ki jih je postavila EU kot temelj delovanja na področju intelektualne lastnine nasploh. Predstavljeni so rezultati varovanja, število postopkov, število zadržanih kosov po državah, natančneje pa so bili analizirani podatki za Slovenijo.

Glavni cilj mojega raziskovalnega dela je bil prikazati ljudem, ki nastopajo v vsakdanjem življenju kot potrošniki, tveganja, ki lahko nastanejo pri nepremišljenih nakupih, oz. predstaviti tveganja in nevarnosti, do katerih lahko pride, kadar se ljudje namensko odločajo za nakup ponarejenega blaga. Ta cilj sem dosegla s prikazom različnih statističnih podatkov, ki nazorno pokažejo, za kako velik globalni problem gre. Na drugi strani sem preverila na konkretnem primeru slovenskega podjetja, kaj uvoz ponaredkov pomeni za proizvajalca neke blagovne znamke. Podatki, ki razkrivajo škodo, ki nastane v gospodarstvu vsako leto zaradi ponaredkov, so zaskrbljujoči in očitno je, da bo potrebno v prihodnosti še bolj opozarjati na perečo problematiko. V raziskovalnem delu so prepleteni pravni in ekonomski vidiki, rezultati raziskave pa predstavljajo prispevek k upravno-pravni znanosti.

Delo samo po sebi predstavlja pomemben prispevek k poznavanju intelektualne lastnine in soočenju s problematiko, ki je z njo povezana. Prispevek je namenjen predvsem tistim,

ki se z omenjeno problematiko še niso srečali oz. jim je to področje nepoznano. Želela sem opozoriti na pomembno vlogo, ki jo igramo vsakodnevno s svojim nastopom in izbiro v družbi. Mi sami smo lahko rešitev takšnim kriminalnim dejanjem, katerih obseg je tako obsežen in neobvladljiv. Ni vse v imenu znamke in napisu, ki ga nosimo. Pomembna je kvaliteta, še bolj pomembno je naše zdravje in pravilno ter pozitivno delovanje našega gospodarstva. Menim, da je problematika ponarejanja in piratstva premalokrat izpostavljena in omenjena. Strokovnjaki so sicer mnenja, da je problematika znana, da so ljudje z njo seznanjeni, vendar iz izkušenj sodeč je problematika premalokrat oz. premalo obsežno izpostavljena in opisana. Predvsem menim, da so premalo izpostavljene negativne posledice, ki jih ima kupovanje ponaredkov za imetnike pravic. Kršitelji bi morali za nakup ponarejenega blaga pri uvozu v skupnost odgovarjati, saj v kolikor ni predpisane sankcije za kršitelje, se le ti namensko odločajo za takšne nakupe, kar pa ni v interesu nikomur.

6 ZAKLJUČEK

Varovanje zasebne lastnine je nekaj, s čimer se srečujemo v vsakdanjem življenju in pri vsakdanjih opravilih. Vsak si želi varovati, kar je njegovo, in po istem kopitu morajo delovati tudi podjetja. Produkti oz. izdelki so le končni proizvodi, s katerimi se srečujemo na trgu, potrebno pa se je zavedati, da je v ozadju nekega produkta zgodba, načrt, borba, denarni vložki, raziskave in veliko časa. Njihove zamisli predstavljajo konkurenco drugim na trgu, zato je varovanje njihovih idej, produktov in končnih proizvodov ključno in nujno potrebno.

To, kar skušajo podjetja varovati, je intelektualna lastnina in da jo dejansko zavarujejo, je potrebno kar veliko vložka, ne le v proizvodnjo in v idejo nekega produkta, temveč predvsem v raziskavo trga, na katerem bo proizvod deloval in konkuriral. Dobro poznavanje konkurence pripomore k razvoju boljših produktov in kasneje tudi varovanju tega produkta. Če nekega proizvoda kasneje ni mogoče tržiti, je njegova proizvodnja in zaščita nesmiselna. Torej preden se podjetja odločijo za zaščito nekega produkta, morajo resno raziskati trg in njihove potencialne konkurente. Ko so prepričani v svoj uspeh in dobro idejo, šele nato začnejo s proizvodnjo določenega produkta in posledično na tem mestu sprožijo tudi postopek zaščite le tega.

Intelektualna lastnina je širok pojem, ki zajema več kategorij, in to je tudi razlog, da sem se v svojem magistrskem delu osredotočila na eno področje, industrijsko lastnino oz. varovanje znamke. Obstaja več vrst znamk in za vsako vrsto so predpisani pogoji, kako jih zaščititi. Pogoji in postopki zaščite so najbolj nazorno opisani na spletni strani URSIL, kjer so navedene tudi vse podrobnosti glede stroškov in kjer je mogoče dostopati tudi do baz podatkov o že zaščitenih znamkah, tako na nacionalni kot mednarodni ravni.

Ugotovitve tega magistrskega dela kažejo na to, da je zakonodaja na področju intelektualne lastnine dobro naravnana in natančno opredeljuje postopke, tako za pridobitev varstva kot nato samo izvedbo varovanja določene pravice. Zakonodaja enotno ureja postopke varovanja za celotno območje skupnosti in zavezuje vse države članice. Pri uvozu blaga v skupnost igrajo prvo in najpomembnejšo vlogo carinski organi, ki prvi pridejo v stik z blagom. Med svojim delom izvajajo nadzor nad prenosom blaga in na ta način lahko odkrijejo blago, za katerega obstaja sum kršitve določene pravice. Carinski organi o sumu obvestijo tako imetnika pravice kot stranko oz. deklaranta ali drugo osebo, ki je vključena v postopek uvoza. Glede prihodnje usode uvoza blaga carinski organi ne odločajo več, ampak imetniki pravice. Sum največkrat res pomeni dejansko kršitev pravice, ki jo imetnik pravice potrdi in potem zahteva uničenje takšnega blaga. Kršitelj ima sicer možnost ugovarjati in uničenju nasprotovati, vendar v tem primeru sledi sodna obravnava primera, kjer se ugotavlja dejansko kršitev določene pravice. Največkrat se sum carinskega organa izkaže kot utemeljen in takšno blago konča na uničenju.

Kot kažejo opravljene raziskave v tem magistrskem delu, je problem ponarejanja in piratstva zelo obsežen, gre za eno najbolj donosnih dejavnosti organiziranega kriminala, ki

na eni strani pomeni milijardne zaslužke posameznikov, na drugi pa milijardno izgubo za podjetja oz. lastnike znamk ter predvsem države oz. gospodarstvo. Več kot 7 % svetovne trgovine predstavlja trgovina s ponaredki, v enem letu pa se je na račun trgovine s ponaredki izgubilo 2,5 milijona delovnih mest. Pereč problem pesti ne le Evropo temveč celotni svet, gre torej za globalno problematiko, katere obseg je vse večji. Kot pričakovano, je ena od najbolj problematičnih držav prav Kitajska, iz katere prihaja največ ponarejenega blaga, vendar seveda ni edina takšna država. Kitajska se tudi sama zaveda problematike, zato se že nekaj let trudi ustvariti primerno politiko in zakonodajo na omenjenem področju, vendar to še ni obrodilo potrebnih sadov pri ustavljanju ponarejanja. Kitajska je največkrat izpostavljena, saj ima poceni delovno silo, širok trg, na katerem deluje, hitro se prilagaja spremembam, opazuje in analizira produkte, ki se pojavljajo na trgu, ima dobro delujočo proizvodnjo, predvsem pa ima željo po dobri prodaji blaga, za kar so Kitajci pripravljeni narediti vse, saj se zavedajo, da je ponudba skoraj neomejena.

Moja raziskava zajema podatke o uvozu blaga v skupnost. Menim, da je to področje ustrezno urejeno, nadzor pa se je izkazal za učinkovitega. Bolj vidim težavo na območju Slovenije in glede blaga, ki na takšen ali drugačen način vseeno pride do našega trga. Tu vidim veliko luknjo v zakonodaji oz. pri organih pregona. Vsak dan lahko na družbenih omrežjih zasledimo kup oglasov oseb, ki prodajajo takšno blago kar preko svojih spletnih profilov. Ti nimajo odprte trgovine, da bi se ukvarjali s takšno dejavnostjo, poleg tega pa prodajajo ponarejeno blago po takšnih ali drugačnih cenah. Na tem področju bi morala država narediti nekaj več in omejiti takšna ravnanja posameznikov. Raziskava problematike me je pripeljala do preproste ugotovitve. Če želi posameznik nositi ime neke znamke, naj za njo primerno plača in dobil bo obljubljeno blago po pričakovani kvaliteti. Nas je res družba pripeljala tako daleč, da je pomemben le napis na oblačilu ali obutvi, naše zdravje ali počutje pa sploh nista pomembna?

Na podlagi različnih raziskav in lastnega opazovanja ugotavljam, da nek del ljudi, ki se odloči za nakup spornega blaga, zanima dejansko le napis. So ljudje, ki pri svojem naročilu sploh ne vedo, da bodo dobili ponaredek neke blagovne znamke, saj to pri izvedenem naročilu nikjer ni moč videti, in so ljudje, ki so žrtve spletnih prevar, kjer se ustvarijočasne spletne strani, ki zavajajo kupce s poreklom blaga, kvaliteto in državo proizvodnje. To so težave, ki nastanejo, kadar se poslužujemo spletnih nakupov. To je tveganje, s katerim se moramo soočiti in stvari dobro preučiti, preden se sploh odločimo za nakup.

Opažam, da ljudje večkrat zagovarjajo stališče, češ »kar nosim, je moja stvar in ne od države«. To je seveda na nek način res, vse dokler se te isti ljudje ne odločijo, da bodo nosili ponaredek neke znamke, takrat problem ni samo njihov, ampak postane to težava predvsem za ustvarjalca in lastnika neke znamke, saj to zanj pomeni slabo ime, slabo kakovost in predvsem izpad določenega deleža dobička zaradi prodaje ponaredkov. Za določeno državo pa to pomeni izpad določenega prihodka, ki ga pridobi s prodajo. Država štiti oz. predpiše določene postopke ali določi posledice njihovih kršitev, kadar obstaja

javni interes. Te posledice oz. ta krog, ki nastane z nepremišljenimi nakupi, je premalo poudarjen in premalo predstavljen ljudem.

Intenzivna zaščita intelektualne lastnine prinaša prednosti v gospodarstvu, pozitivno vpliva tudi na konkurenco in ima več pozitivnih lastnosti kot negativnih. Seveda so tudi negativni vplivi, več avtorjev opozarja na ustvarjanje monopolov. Jaz tega ne bi imenovala monopol, saj ima ta beseda drugačen pomen, prej bi temu rekla omejitev vstopa prevelikega števila podobnih izdelkov na trg. Težava nastane, če ima kdo neko zamisel in ko jo hoče implementirati oz. proizvod zaščititi, pri pregledu trga ugotovi, da določen produkt že obstaja oz. da ima zaščiten proizvod že nekdo drug. To sicer res pomeni na določen način zmanjšanje konkurentov na trgu, pa vendar v tem vidim tudi nekaj pozitivnega. Trg je že tako prenasičen z vso ponudbo, določene omejitve pri vstopu novih konkurentov na nek način pozdravljam, še več, mislim, da so tudi potrebne. Če omejitev ne bi bilo, potem bi to pomenilo, da bi se lahko neko blago prodajalo s skoraj podobnimi imeni ali znaki, tako podobnimi, da jih skoraj ni moč razlikovati, v tem pa ne vidim smisla.

Podatki, prikazani na spletni strani URSIL, razkrivajo, da se število registriranih znamk vsako leto povečuje, tudi ta podatek prikazuje pozitivne lastnosti zaščite znamk. Znamke, ki so znane, se največkrat zavarujejo ne le na nacionalni ravni temveč tudi na ravni EU oz. na ravni posamezne države, v kolikor je to potrebno. Število zaščitenih znamk z leti raste, raste pa tudi število zaseženih oz. zadržanih kosov, za katere obstaja sum kršitve. Kot že omenjeno, rezultati te raziskave kažejo na to, da je pri uvozu blaga najbolj problematična država Kitajska, kadar je govora o poreklu blaga, ki je predmet uvoza. Kitajska, ki ima veliko število prebivalcev in kjer obstaja poceni delovna sila, je tudi država, katere proizvodnja neverjetno napreduje. Hitro se prilagajajo povpraševanju na trgu, včasih hitreje odkrijejo potencialni proizvod, še preden se ta sploh pojavi na trgu. Njihova moč pri ustvarjanju ponarejenega blaga ne pozna meja, ne kar se tiče znamk in ne kar se tiče uvoza na tuje trge. Država mora resnično spremeniti zakonodajo in organizirati organe pregona, ki bodo poskušali preprečevati takšno delovanje.

Velika večina zaseženega blaga konča na uničenju, tako na ravni EU kot na nacionalni ravni, in stroške tega uničenja nosi imetnik pravice. Na prvi pogled se mi zdi ta določba carinskega zakonika napačna, pa vendarle v praksi stvari potekajo na takšen način. Ugotovitve kažejo, da so imetniki pravice mnenja, da bi morali stroške uničenja nositi kršitelji oz. prodajalci, s čimer se strinjam tudi sama. Pa vendarle stvari niso tako enostavne, po izkušnjah sodeč se veliko ljudi, ki se poslužuje spletnih nakupov, sploh ne zaveda, da bodo dejansko dobili ponarejeno blago neke blagovne znamke. Seveda so dejavniki, ki so že na prvo oko takšni, da bi bilo mogoče prepoznati sum ponaredka. Vendar so primeri, kjer se iz spletne strani ne da ugotoviti, da določeno blago nosi lastnosti ali ime neke znane blagovne znamke. Obstajajo tudi primeri ponarejenih spletnih strani, ki so ustvarjene za zavajanje ljudi in načrtno oškodovanje. V teh primerih dejanski kršitelji niso imeli namere uvoziti takšnih produktov, zato bi bilo njihovo kaznovanje s plačilom stroškov uničenja blaga, lahko vprašljivo. Po drugi strani se kaznovanje proizvajalca oz. prodajalca na spletu zdi še bolj oteženo. Vsakdo lahko na spletu odda oglas in proda določen artikel, vsak lahko ustvari spletno stran ipd. Spletno kupovanje in

prodajanje ne pozna meja, zato je zelo oteženo pričakovati kakšne ukrepe zoper prodajalce, sploh kadar govorimo o mednarodnih spletnih trgovinah. To težavo bi lahko rešila le ustanovitev nekega subjekta, kamor bi se morali prodajalci npr. prijaviti, da bi pridobili ustrezen status, ki bi zagotavljal nakup varnega produkta s strani nekega prodajalca, ki se pojavi na spletu. Menim, da bi morali vsaj del, če ne celotno uničenje, nositi kršitelji. Vsak bi se pri spletnih nakupih moral zavedati tveganja, ki lahko z določenim nakupom nastane. Ljudem bi bilo potrebno problematiko pojasniti in predstaviti določene ključne determinante, na katere bi morali biti pozorni pri opravljanju svojega nakupa.

Na splošno menim, da je zakonodaja zaščite intelektualne lastnine ustrezno urejena, kar se tiče uvoznih postopkov na območju skupnosti in nadzora carinskih organov pri tem. Bi pa po mojem mnenju lahko več poudarka država namenila prodaji različnih ponaredkov znotraj države, ki je tako zelo lahko dostopna na vsakem koraku, da se zdi skoraj nemogoče. Na eni strani je tako zelo strog nadzor nad uvozom blaga v skupnost, na drugi strani pa se znotraj države še vseeno pojavljajo ponaredki na vsakem koraku in jih je moč kupiti na vsaki spletni strani oz. na vseh družbenih omrežjih. V tem segmentu mislim predvsem na oblačila, dodatke in obutev znanih blagovnih znamk, kot so npr. »Adidas«, »Nike«, »Converse« ipd. Na tem področju so velike pomanjkljivosti in samo področje bi lahko in bi ga morali začeti bolj urejati in vzpostaviti ustrezen nadzor.

Tudi podjetje Akrapovič, slovensko podjetje, ki izdeluje izpušne sisteme, ni izvzeto iz verige ponarejevalcev. Sami priznavajo, da je problematika ponarejanja hud problem in imajo s tem ne malo težav in potem stroškov z uničenjem omenjenega blaga. Vendar na drugi strani priznavajo, da so stroški z zaščitno njihove znamke sprejemljivi glede na dejstvo, da bi lahko vse ponarejeno blago končalo na trgu. V letu 2015 so na Tajskem zasegli cel vlačilec njihovih ponaredkov, ki so na koncu končali na uničenju. Ponaredki njihovih izdelkov nastajajo v različnih tovarnah, zato bi bilo prodajalce oz. ponarejevalce težko iskati in preprečiti njihovo proizvodnjo. V članku Suhadolnika lastnik podjetja Igor Akrapovič opozarja tudi na težavo glede uveljavljanja garancije na ponarejene izdelke, ki vseeno pridejo na trg. V takšnih primerih imajo v podjetju veliko težav s strankami, na drugi strani pa lahko takšne težave vplivajo tudi na dobro ime znamke. Največji spletni gigant Alibaba je v letu 2014 v devetih mesecih iz prodaje umaknil kar 90 milijonov ponarejenih izdelkov, to je podatek, ki je zaskrbljujoč in razkriva, kako velike so razsežnosti ponarejanja.

Moja spoznanja pri pisanju tega magistrskega dela so, da je spoštovanje intelektualne lastnine nekaj, česar bi se morali vsi zavedati in sprejeti v svoje vsakodnevno delovanje, kot npr. cestno prometne predpise. Vsak posameznik lahko prispeva veliko k družbi, v kolikor se poslužuje nakupa originalnih izdelkov. Če želite imeti določeno blagovno znamko ali njeno ime, potem spoštujte ustvarjalca in kupite originalni izdelek, ki si dejansko na podlagi svojega imena, kvalitete in ljudi v ozadju, ki produkt izdelujejo, zasluži, da nosi določeno ime. Nakup ponaredka pomeni podporo ustvarjalcu ponaredka in podporo »suženjstvu«, ki se dogaja pri izdelavi takšnega produkta, pomeni pa tudi

podporo izgubi delovne sile v gospodarstvu, negativni poseg v družbeno blaginjo in predvsem škodo imenu znamke oz. njenemu originalnemu ustvarjalcu.

Tveganje pri vsakem spletnem nakupu ostaja, vendar se lahko sami vsaj delno izognemo določenim negativnim vplivom. Pred naročilom bi moral vsak posameznik učinkovito pregledati spletno stran, preveriti pogoje poslovanja, kje se nahaja določena trgovina oz. preveriti poreklo blaga. S prodajalcem je mogoče stopiti v kontakt še preden se dejansko opravi nakup, na ta način lahko pridemo do informacij, ki so v pomoč in ki lahko razkrijejo ozadje nekega blaga. Kot svetuje FURS, bi pri opravljanju spletnih nakupov morali biti pozorni tudi na izbiro plačilnih sistemov za nakazovanje denarja. Tveganja obstajajo predvsem pri nakazilih preko sistemov Western Union, Money Gram in Money Pack. Spletne strani je potrebno dobro pregledati in raziskati, predvsem pa si vzeti čas, saj so včasih podrobnosti v drobnem tisku še kako pomembne. Pri spletnih nakupih je težko razvidno, ali gre za originalen produkt ali ne, je pa največkrat cena pokazatelj določene kvalitete. Cene, katere je moč preveriti v pooblaščenih in originalnih trgovinah, največkrat zelo močno odstopajo od cene ponaredkov, že to je lahko pokazatelj, da je naročilo takšnega blaga lahko tvegano. Pri nakupih je potrebno predvsem ceniti tudi svoje zdravje in dobro počutje, kar je največkrat izvzeto, kadar si želimo preveč ugajati družbi.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

- Barrett M. (2004). *Intellectual Property*. New York: Aspen Publishers.
- Barrett M. (2008). *Intellectual Property/Second Edition*. New York: Aspen Publishers.
- Berce J. (1998). *Upravljanje znanja skozi prizmo intelektualne lastnine*. Ljubljana: Informacijska družba.
- Bierly P., Daly P (2002). Aligning Human Resource Management Practices and Knowledge Strategies. *The Strategic Management of Intellectual Capital and Organizational Knowledge* (277-295). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Bohinc R, Mežnar D. (1996). *Gospodarsko pravo*. Ljubljana: GEA College.
- Bohinc R. , Kete Ujčič M. (2001). *Gospodarsko pravo III-Tržno pravo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Burgar J. (2002). Aktivna vloga intelektualne lastnine v procesu razvoja novih izdelkov 2. Del. *Elektrotehniška revija*, št. 2 (14-18), Ljubljana: Agencija Poti.
- Buroone E., Guriqbal S. J. (2003). Intellectual Property Rights and Innovation in Small and Medium-Sized Enterprises. Pridobljeno 18. 5. 2017 s: http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/iprs_innovation.pdf
- Cornish R.W. (1999). *Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights*. London: Sweet & Maxwell.
- Čizmić, J. (1998). Novost izuma. *Pravo u gospodarstvu*, letnik 37, št. 4 (713-726). Split: Pravni fakultet.
- Dermastia P. (2009). Magistrsko delo. *Varstvo intelektualne lastnine na osnovi zaščite domene kot blagovne znamke*. Ljubljana: Fakulteta za Upravo.
- Grad F. (2010). *Evropsko ustavno pravo*. Ljubljana: Uradni list RS.
- Hudarin S. (2012). Magistrsko delo. *Ponaredki blagovnih znamk višjega cenovnega razreda*. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.
- Jerovšek T. (2007). *Upravni postopek in upravni spor*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Jerovšek T. in Kovač P. (2008). *Posebni upravni postopki*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Karner A. (2016). Diplomsko delo. *Analiza sprememb carinskih postopkov po evropski uredbi od leta 2016*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Kerševan E. (2006). Inšpekcijske službe v funkciji prekrškovnega organa. *Zbornik 1. Dnevi prekrškovnega prava*, (5-27). Ljubljana: GV Založba.
- Kietzmann J. H. (2014). Generation-C: creative consumers in a world of intellectual property rights. *International Journal of Technology Marketing*, Vol 9, no. 1 (86-98). UK: Interscience Publishers.
- Kocbek M. (1993). *Pravo intelektualne lastnine* (spremenjena in dopolnjena izdaja). Maribor: Pravna fakulteta.
- Kolar I. (2013). *Če boste ugovarjali vas lahko tožijo*. Pridobljeno 14. 11. 2013 s: <http://www.zurnal24.si/ce-boste-ugovarjali-vas-lahko-tozijo-clanek-212199>

- Kovač P. in drugi (2016). *Inšpekcijski nadzor*. Ljubljana: Uradni list RS.
- Krejan S. (2006). *Priročnik o pravicah intelektualne lastnine*. Maribor: TehnoCenter UM d.o.o. in IRP inštitut za raziskovanje podjetništva.
- Likar B. (2015). *Učinkovito upravljanje intelektualne lastnine*. Pridobljeno 25.11.2015 s: https://www.researchgate.net/publication/284705118_UCINKOVITO_UPRAVLJANJE_INTELEKTUALNE_LASTNINE
- Likar B. in ostali (2013). *Innovation management*. Ljubljana: Korona plus d.o.o.
- Marn J. (2000). Industrijska lastnina s pravnega in vrednostnega vidika. *O računovodstvu, davščinah in financah*, (42-56). Maribor: Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev.
- Mehlig S. C., Sacha Eterovic M. D. (2015). Do stronger intellectual property rights increase innovation? *World Development*, Vol. 66 (665-677).
- Morozov S. (2015). *Zaradi ponaredkov smo izgubili skoraj 1300 delovnih mest*. Pridobljeno 10. 10. 2016, s: <https://www.dnevnik.si/1042722168/posel/novice/zaradi-ponaredkov-smo-izgubili-skoraj-1300-delovnih-mest->
- O'Connor, Bruce E., Lowe, David A. (2014). Comparative analysis of intellectual property dispute resolution processes in mainland China, Taiwan and the United States. *Maryland Series in Contemporary Asian Studies*, Vol. 3 (57-131).
- Otovič V. (2014). Magistrsko delo. *Vloga carinskih organov pri varstvu pravic intelektualne lastnine*. Kranj: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije.
- Otovič Vojko. (2012). *Usposabljanje za pridobitev licence za opravljanje poslov zastopanja v carinskih zadevah* (poglavje o prepovedih in omejitvah). Ljubljana: Much izobraževanje d.o.o.
- Ovčak Kos M., Mežnar Š. (2015). *Pravna ocena stanja na področju uveljavljanja pravic lastnine v RS*. Pridobljeno 20. 11. 2016 s: http://www.uil-sipo.si/fileadmin/upload_folder/prispevki-mnenja/Pravna_ocena_stanja_uveljavljanja_pravic_intelektualne_lastnine_-_URSIL_2015.pdf
- Pernek F. (2001). *Finančno pravo in javne finance-splošni del*. Maribor: Pravna fakulteta.
- Pernek F., Škof B. (2001). *Finančno pravo in javne finance-posebni del*. Maribor: Pravna fakulteta.
- Pretnar B. (2002). *Intelektualne lastnine v sodobni konkurenci in poslovanju*. Ljubljana: GV založba.
- Pretnar B. (2011). *Intelektualna lastnina in mednarodna konkurenčnost*, letnik 3 (1). Maribor: Doba Fakulteta.
- Pučnik J. (2004). Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1 UPB1) s komentarjem, izvedbenimi predpisi, mednarodnimi konvencijami ter pogodbami in sporazumi. *Revija Pravnika*, letnik 59, št. 7-9 (466-469). Ljubljana: Pravna fakulteta.
- REPAS M. (2007). *Pravo blagovnih in storitvenih znamk*. Podjetje in delo. Ljubljana: GV založba.

- Rozman B. (1999). Intelektualna lastnina in patentni uradi v dobi globalizacije. *Teorija in praksa*, letnik 36, št. 6 (1027-1040), Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Slapnik A (2012). Magistrsko delo. *Patent ali poslovna skrivnost?* Celje: Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije.
- Smeets R., de Vall A. (2016). Intellectual property rights and the productivity effects of MNE affiliates on host-country firms. *International business review* vol. 25 (419-434).
- Stankić Rupnik M. (2008). Magistrsko delo. *Ekonomske posledice kršitev nekaterih pravic intelektualne lastnine ter načini reševanja sporov s tega področja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Stupica Ž. (2013). *Carina in davek v mednarodni trgovini* (raziskava 2007-2013). Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana. Pridobljeno 20. 1. 2017 s: <http://www.dajatve.com/wp-content/uploads/2015/05/carina-in-davek-v-mednarodni-trgovini-2013.pdf>
- Suhadolnik G. (2015). *Kako ponaredki odžirajo milijarde in ubijajo ljudi*. Pridobljeno 10.09.2015 s: <https://manager.finance.si/8835564>
- Šenveter M. (2005). Diplomsko delo. *Analiza smotrnosti varovanja intelektualne lastnine na tržiščih EU*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Šturm, L. (2002). *Komentar Ustave Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za državne in evropske študije.
- Šubic P. (2002). Intelektualno lastnino obrnite v svoje dobro. *Gospodarski vestnik*, letnik 51, št. 49 (95). Ljubljana: GV Založba.
- Tamindžić I. (2012). Magistrsko delo. *Protection of intellectual property rights in Bosnia and Herzegovina*. Sarajevo: Ekonomski fakultet.
- Trampuž M. (2000). *Avtorsko pravo: izbrana poglavja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Trampuž, M., Oman, B., Zupančič A. (1997). *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Vrins, O., Schneider, M. (2012). Enforcement of Intellectual Property Rights through Border Measures. *Law and Practice in the EU / Second Edition*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Woo S., Jang P., Kim Y. (2015). Effects of intellectual property rights and patented knowledge in innovation and industry value added: A multinational empirical analysis of different industries. *Technovation* Vol. 43-44 (49-63).
- Zack M. (2002). Developing a Knowledge Strategy. *The Strategic Management of Intellectual Capital and Organizational Knowledge* (255-276). Toronto: Faculty of Information Studies.
- Zupančič A. (2008). *Carinski postopki v EU*. Ljubljana: Odin.

VIRI

- (1992). Uredba Sveta (EGS) št. 2913/92 z dne 12. 10. 1992 o carinskem zakoniku skupnosti.
- (1994). Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s protokolom št. 2, ter njenih protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11 (MKVCP). Ur. List RS-MP, št. 7/94.
- (1999). Uredba Sveta (ES) št. 241/1999 z dne 25. 1. 1999 o spremembah Uredbe (ES) št. 3295/9 o ukrepih za prepoved sprostitev ponarejenega in piratskega blaga v prost promet, izvoz, ponoven izvoz ali za uvedbo odložnega postopka.
- (2006). Uredba o pristojbinah Urada RS za intelektualno lastnino. Ur. List RS, št. 128/06.
- (2006). Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2). Ur. list RS, št. 13/11-UPB4, 32/12, 94/12, 101/13-ZDavNepr, 111/13, 22/14-Odl. US.
- (2006). Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij (ZVTPPV). Ur. List, št. 81/06.
- (2007). Konvencija o podeljevanju evropskih patentov. Ur. List RS-MP, št. 19/2002, neuradno prečiščeno besedilo EPK, ki velja od 13.12.2007, pridobljeno s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/zakonodaja/mednarodne-pogodbe/>.
- (2013). Uredba (EU) št. 608/2013 evropskega parlamenta in sveta z dne 12.6.2013 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov in razveljavitvi uredbe sveta (ES) št. 1383/2003. Ur. List EU L 181.
- (2013). Uredba (EU) št. 952/2013 evropskega parlamenta in sveta z dne 9.10.2013 o carinskem zakoniku Unije (prenovitev). Ur. List EU L 269.
- (2013). Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1). Ur. List RS, št. 51/06, 100/13.
- (2013). Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP). Ur. List RS, št. 24/06, 105/06-ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13.
- (2014). Zakon o finančni upravi (ZFU). Ur. List RS, št. 25/14.
- (2016). Uredba o izvajanju uredbe (EU) o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov. Ur. List RS, št. 29/16.
- (2016). Ustava Republike Slovenije (URS). Ur. List RS, št. 33/91-I, 42/97-UZS68, 66/00-UZ80, 24/03-UZ3a, 47, 68, 69/04-UZ14, 69/04-UZ43, 69/04-UZ50, 68/06-UZ121,140,143, 47/13-UZ148, 47/13-UZ90,97,99 in 75/16-UZ70a.
- (2016). Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP). Ur. List RS, št. 16/07, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP.
- (2016). Zakon o izvajanju carinske zakonodaje Evropske unije (ZICZEU). Ur. List RS, št. 32/16.
- EC (2016). *Report of EU customs enforcement of intellectual property rights; Results at the EU border 2015*. Pridobljeno 6. 10. 2016 s: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2016_ipr_statistics.pdf.
- EUIPO (2016). Gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, in gospodarska uspešnost v Evropski uniji. Poročilo o analizi na panožni ravni. Pridobljeno 1. 10. 2016 s: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IPContributionStudy/performance_in_the_European_Union/eperformance_in_the_European_Union_sum-sl.pdf.

- EUIPO (2016). Pristojbine, ki se neposredno plačajo uradu EUIPO pri registraciji modela. Pridobljeno 22. 2. 2016 s: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/si/rcd-fees-directly-payable-to-euipo>.
- EUIPO (2016). Pristojbine, ki se neposredno plačajo uradu EUIPO pri registraciji znamke. Pridobljeno 31. 3. 2016 s: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/si/fees-payable-direct-to-euipo>.
- FURS (2016). Prepovedi in omejitve. Pridobljeno 10. 12. 2016 s: <http://www.fu.gov.si/carina/>.
- MGRT (2017). Svetovna trgovinska organizacija WTO. Pridobljeno 11. 1. 2017 s: http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/trgovinska_politika/trgovinska_politika_a_eu/svetovna_trgovinska_organizacija_wto/.
- MNZ (2017). Mednarodno sodelovanje; Europol. Pridobljeno 10. 1. 2017 s: <http://www.policija.si/index.php/mednarodno-sodelovanje/europol>.
- MZZ (2017). Svetovna organizacija za intelektualno lastnino WIPO. Pridobljeno 11. 1. 2017 s: <http://zeneva.predstavnistvo.si/index.php?id=2488>.
- Sodba in sklep Višjega sodišča RS v Ljubljani I Cpg 1184/2013 dne 9. 4. 2015. Pridobljeno 1. 5. 2017 s: <http://www.sodisce.si/vislj/odlocitve/2015081111384546/>.
- Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS III Ips 66/2011 z dne 17. 7. 2012. Pridobljeno 20. 7. 2017 s: <http://www.sodnapraksa.si/?q=III%20Ips%20118/2006&database%5BSOVS%5D=SOVS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=11&id=2012032113046931>.
- Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS št. III Ips 63/2013 z dne 17. 6. 2014. Pridobljeno 1. 5. 2017 s: [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068238&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068238](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068238&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068238).
- Sodba Upravnega sodišča RS I U 2045/2009 z dne 16. 3. 2010. Pridobljeno 1.5.2017 s: [http://sodnapraksa.si/?q=U%202045/2009&database\[SOVS\]=SOVS&database\[UPRS\]=UPRS&database\[SEU\]=SEU&submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=2010040815245484](http://sodnapraksa.si/?q=U%202045/2009&database[SOVS]=SOVS&database[UPRS]=UPRS&database[SEU]=SEU&submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=2010040815245484).
- Sodba Upravnega sodišča RS I U 385/2015 z dne 26. 5. 2015. Pridobljeno 1. 5. 2017 s: <http://sodisce.si/usrs/odlocitve/2015081111385296/>.
- Sodba Upravnega sodišča RS I U 879/2015 z dne 15. 9. 2015. Pridobljeno 1. 5. 2017 s: <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111389238&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111389238>.
- Sodba Vrhovnega sodišča RS X Ips 915/2005 z dne 22. 4. 2008. Pridobljeno 1. 5. 2017 s: <http://www.sodisce.si/vsrs/odlocitve/11605/>.
- URSIL (2011). Informacije o mednarodni registraciji modela. Pridobljeno 10. 5. 2011 iz: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/modeli/>.

- URSIL (2012). Informacije o patentni prijavi. Pridobljeno 21. 6. 2012 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/patenti/>.
- URSIL (2012). Informacije o prijavi blagovne oz. storitvene znamke. Pridobljeno 21. 6. 2012 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/znamke/>.
- URSIL (2012). Informacije o prijavi modela. Pridobljeno 21. 6. 2012 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/modeli/>.
- URSIL (2014). Informacije o zahtevi za mednarodno registracijo znamk in o zahtevi za spremembe pri mednarodni znamki. Pridobljeno 25. 2. 2014 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/znamke/>.
- URSIL (2015). Informacije o mednarodni patentni prijavi. Pridobljeno 23. 12. 2015 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/patenti/>.
- URSIL (2016). Informacije o evropski patentni prijavi. Pridobljeno 1. 4. 2016 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/patenti/>.
- URSIL (2016). Mednarodna klasifikacija proizvodov in storitev-Nicejska klasifikacija, neuradni prevod. Pridobljeno 1. 1. 2016 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/obrazci-navodila-klasifikacije/klasifikacije/>.
- URSIL (2017). Statistični podatki o številu registriranih znamk. Pridobljeno 21. 6. 2017 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/statisticni-podatki/>.
- URSIL a (2017). Poglavje o modelu. Pridobljeno 3. 1. 2017 iz: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/modeli/>.
- URSIL b (2017). Poglavje o pristojbinah in cenik informacijskih storitev. Pridobljeno 20. 1. 2017 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pristojbine-in-cenik-storitev/patenti/>.
- URSIL c (2017). Naloge in pristojnosti Urada. Pridobljeno 1. 1. 2017 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/naloge-in-pristojnosti/>.
- URSIL d (2017). Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine. Pridobljeno 2. 1. 2017 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/uveljavljanje-pravic/uveljavljanje-pravic/>.
- URSIL e (2017). Avtorska pravica. Pridobljeno 1. 1. 2017 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pogosta-vprasanja/avtorska-pravica/>.
- URSIL f (2017). Blagovna znamka. Pridobljeno 1. 1. 2017 s: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pogosta-vprasanja/znamke/>.
- WIPO (2000). Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Well-Known Marks. Pridobljeno 20. 9. 1999 s: <http://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=346&plang=EN>.
- WIPO (2016). *What is Intellectual Property?* Pridobljeno 5. 10. 2016 s: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/450/wipo_pub_450.pdf;
- WIPO (2016). *Wipo Policy*. Pridobljeno 5. 10. 2016 s: <http://www.wipo.int/policy/en/>.

- WTO (2016). *What are intellectual property rights?* Pridobljeno 5. 10. 2016 s: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel1_e.htm.
- WTO (2016). *What is the WTO?* Pridobljeno 5. 10. 2016 s: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm.

PRILOGE

Priloga 1: Vprašanja za intervju z odgovorno osebo na FURS-u

1. Kaj menite glede zakonodaje na področju varovanja intelektualne lastnine? Se vam zdi ustrezno urejena? Bi mogoče kaj spremenili oz. dodali?
2. V letu 2014 je bil na podlagi zbranih statističnih podatkov največji poskok obravnavanih primerov povezanih s sumi kršitve intelektualne lastnine. Zakaj mislite, da je bilo to prelomno leto?
3. Velika večina blaga, za katerega obstaja sum kršitve, s strani carinskega organa na koncu konča na uničenju. Kako in kje poteka uničenje spornega blaga? Kdo zaračuna in kdo nosi stroške uničenja spornega blaga?
4. Ali so imetnikom pravice s strani FURS-a zaračunani kakšni stroški, ko gre blago na uničenje?
5. Uredba 608/2013 določa, da stroške uničenja nosi imetnik pravice, ker ZICZEU to nikjer podrobneje ne ureja, veljajo določbe omenjene uredbe. Do leta 2014 so (vsaj v poštnem prometu) prejemniki oz. naročniki spornega blaga plačali stroške za uničenje. Zakaj je bilo temu tako? So preprosto imetniki oz. zastopniki pravic prevzeli stroške uničenja na stranke? Stari ZICPES je v svojem 71. členu določal, da v kolikor je predloženo soglasje imetnika blaga oz. deklaranta ali se smatra da je soglasje dano, se blago na stroške imetnika pravice uniči pod carinskim nadzorom.
6. Ali ste mnenja, da imetniki pravic pri prijavi suma s strani FURS včasih ostanejo neaktivni pri postopku uvoza ravno zaradi stroškov uničenja, ki jih morajo nositi?
7. Pri ugotovljenem sumu kršitve so sprejeti ukrepi, ki doletijo uvoznika. Ali se sprožijo kakšni ukrepi/postopki tudi za pošiljatelje oz. prodajalce spornega blaga?
8. Kaj menite, da je glavni razlog, da ljudje prek svetovnega spleta naročajo ponarejeno blago?
9. Kako bi po vašem mnenju lahko omejili problematiko naročanja oz. uvažanja spornega blaga v skupnost? Ste mogoče seznanjeni, kako problematiko rešujejo druge države?
10. Na kakšen način sodelujete z uradom za intelektualno lastnino (URSIL)?
11. Ali sodelujete pri odkrivanju kršitev tudi z drugimi državami? Če da, na kakšen način?
12. Po izkušnjah sodeč veliko strank pri naročanju ni prepričanih o originalnosti naročenega produkta. Lahko mogoče svetujete, kateri so tisti dejavniki, na katere naj bodo stranke/kupci pozorni, kadar se poslužujejo spletnih nakupov?
13. Pri svojem delu opažam veliko žrtev spletnih prevar, kjer so spletne strani ponarejene, stranke pa po naročilu in plačilu dobijo manj kakovostno blago in večkrat popolnoma drugačno od tistega, ki so ga naročili. Spletna stran in prodajalec pa po prejetem blagu izgineta s spleta, zato je nemogoče stopiti z njimi v kontakt. Kaj bi svetovali uvoznikom v tem primeru? Kam se lahko obrnejo za pomoč?

Priloga 2: Vprašanja za intervju s podjetjem Akrapovič d.o.o.

1. Kaj menite glede zakonodaje na področju varovanja intelektualne lastnine? Se vam zdi ustrezno urejena? Bi mogoče kaj spremenili oz. dodali?
2. Kaj menite glede postopkov za zaščitno znamke in stroškov, ki nastanejo med temi postopki?
3. Kdaj ste se srečali z prvimi ponaredki izpušnih sistemov vaše znamke?
4. Vaša blagovna znamka je zaščitena v več kot 60 državah po svetu. Koliko kršitev vaše blagovne znamke je bilo zaznanih v lanskem letu in kje jih je bilo odkritih največ?
5. Koga pooblastite za uničenje blaga? Kakšne stroške imate z uničenjem spornega blaga? Se vam zdi zakonodaja ustrezno naravnana, ko določa, da stroške uničenja blaga nosi imetnik pravice?
6. Ali se večkrat zgodi, da lastniki blaga oz. kršitelji nasprotujejo uničenju blaga oz. trdijo, da gre za originalne produkte? Imate veliko primerov, ko morate vložiti tožbo zoper kršitelja ali večino primerov rešite s hitrim postopkom uničenja brez dokazovanja?
7. Ali vedno sprožite postopek za uničenje blaga, ko ste obveščeni s strani carinskega organa glede suma kršitve?
8. Kaj se zgodi z ostanki, ki ostanejo po uničenju spornega blaga?
9. Kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na to, da se ljudje odločajo za nakupe ponarejenih izdelkov?
10. Ali lahko ocenite škodo, ki bi nastala za vas, v kolikor bi dejansko prišlo do uvoza spornega blaga (npr. za leto 2016)?